Цена 3 лева София, събота, 18 декември 1954 година Год. 55-та, брой 45 — 49

20. гара Черепиш — Семинарията
Библиотеката

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ПАТРИАРШЕСКО ПОСЕЩЕНИЕ И ЮБИЛЕЙНИ ТЪРЖЕСТВА ВЪВ ВИДИНСКА ЕПАРХИЯ

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ

СЛОВО НА НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО ПАТРИАРХ КИРИЛ, ПРОИЗНЕСЕНО В КАТЕДРАЛАТА НА ГРАД ВИДИН „СВ. ДИМИТЪР" СЛЕД СВ. СЪБОРНА СЛУЖБА НА 8 НОЕМВРИ 1954 ГОДИНА ПО СЛУЧАЙ ПЪРВОТО ПАТРИАРШЕСКО ПОСЕЩЕНИЕ НА ВИДИНСКА ЕПАРХИЯ И ЧЕСТВУВАНЕ 40-ГОДИШНИЯ МИТРОПОЛИТСКИ ЮБИЛЕЙ НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО СВ. ВИДИНСКИЯ МИТРОПОЛИТ ГОСПОДИН НЕОФИТ

Ваши Високопреосвещенства,

Първото молитвено посещение, което купно със Св. Синод правим на Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит господин Неофит, съвпада с един голям негов личен празник, именно 40-годишнината на архиерейското му служение като Видински митрополит. Това ни изпълва с истинска радост, защото ни дава възможност с братска обич да прегърнем честития юбиляр и да дадем израз на високото си уважение към неговата светла личност, като оценим по достойнство многоплодното и дългогодишното негово жизнено и светителско дело.

Всеблагият Бог благодатно призовава свои избраници, за да Му служат и чрез дълга на своето звание да прославят Неговото име и да утвърждават Неговата св. Църква. Всички вярващи са Негово достояние, което Той безмерно е обикнал и за спасението на което е дал Своя Единороден Син, та всякой, който в Него повярва, да не погине, но да има вечен живот (Иоан. 3. 16). Той поставя в Своята св. Църква служители на богооткровената истина, на словото на спасението, тайноизвършители, които правят христолюбивите люде съобщници на благодатните дарове на Светия дух. И колко е възвишено това призвание, с колко много свети задължения то е свързано и каква радостна награда съпровожда това служение! Но и колко усилия трябва да се полагат, за да се разпалва Божията благодат, която е сила за възпълване на човешката немощ.

Към високото свещеническо служение Бог е призовал преди 55 години и Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит господин Неофит. Още от млади години той е послушал гласа на своето призвание и призива на Църквата и приел свещеническо ръкоположение. Като свещеник в родното си село той се отдал на усърдна свещеническа и пастирска дейност сред народа. Придобил добро богословско образование, той не се е задоволил с това, но добавял все нова наука, която с жажда черпил от Свещеното писание, от светоотеческата литература и от оскъдната по онова време богословска книжнина. Но младият свещеник е активна натура и не се задоволява само със съзерцаване на Божествените тайни; той се стреми към придобиване на по-голямо богословско знание. Неговият дух търси простори за проявление, чрез което да се прослави името на Небесния Отец и да се яви пастирска обич към верния народ.

Сърцето на младия клирик пламтяло от усърдието на любовта и той всецяло се отдал на своя пастирски дълг, поучавайки, съветвайки, наставлявайки и ръководейки своето паство. Попрището на селската енория не било тясно за широкия поглед и устрем на тоя селски енорийски свещеник, защото той искал дълбоко да оре Божията нива и в дълбоките й бразди да посее семето на истината, което да роди живот. Той не се отекчавал от скромните селски условия, защото като син на народа той е бил свикнал да дели неговата съдба и да живее при неговите жизнени условия. Но повече от това: пред него е бил примерът на Великия Пастиреначалник Господа Иисуса Христа, на Неговите свети апостоли и на всички свети Негови ученици. Тоя пример блести през всички времена със съвършения подвиг на себеотречението, което превъзмогва всякакви несгоди на жизнените условия. Затова младият енорийски свещеник на село Гълъбово, Старозагорска епархия, всецяло се отдал на

усърдна пастирска дейност, нравствено задоволен и духовно възнаграден.

В живота обаче на младия свещеник по Божия благоусмотрителна воля настъпила основна промяна. Останал самотен, той се устремил към по-висока богословска наука, за да може с по-голяма всепреданост да се отдаде в служба на Божията Църква. Свещеник Никола Караабов заминал за Русия и постъпил за студент в Петербургската духовна академия. У него е била отново разпалена силна жажда за наука и той черпи с истинска страст знание от изворите на богословската наука. В Петербургската духовна академия, едно буйно огнище на богословско знание, свещеник Никола Караабов придобил солидна богословска подготовка.

Утвърден все по-здраво в истините на св. Православие, придобил нов и по-пълен клирически опит, духовно насърчен от примерите на прекрасни свещенослужители на Руската св. църква, обикнал още повече своя народ, доста изостанал в духовно отношение, той се завърнал в България, за да поеме отново прекъснатото свое служение във Винограда Господен. Младият клирик бе прозрял в съдбовните събития на своя живот благоволителната Божия воля и той напълно се отрекъл от света, за да се отдаде всецяло на Бога и на своя благодатен дълг.

Свещеник Никола Караабов приел монашеско пострижение и оттук насам ние виждаме иеромонаха, архимандрита и епископа Неофита да възлиза все по-нагоре в разни отговорни служения, които св. Църква му е поверявала. Във всички случаи той се е показал верен на своя дълг и затова върховното ръководство на Църквата се е отнасяло към него с пълно доверие, внимание и зачитане. Особено висока оценка на личността и способностите на епископ Неофит Велички е дал приснопаметният екзарх Йосиф, един от предните наши старатели за църковно просвещение и устройство.

На 1914 година Величкият епископ Неофит, ректор на Софийската духовна семинария, който е бил оставил дълбоки бразди в нейния живот, е бил избран за Видински митрополит. Жребият е паднал върху него по Божие благоусмотрение, защото такъв архиерей е трябвало да заеме Видинската митрополитска катедра, за да доизгради с по-голяма енергия и настойчивост делото на епархийската църква.

Видинска епархия е имала достойни иерарси и техни помощници. Доста е да споменем за блаженопочиналия екзарх Антим I, който престоя на Видинската катедра от 1868 до 1888 година. Големият престиж на тоя забележителен светител е бил оная морална сила, която е утвърждавала и издигала Видинска епархия. Наистина екзарх Антим като Видински митрополит до началото на Освободителната война е бил задържан от своя висок църковно-народен дълг в Цариград, за да ръководи общобългарските църковни дела. През време пък на войната той е прекарал тежко изгнаничество в Анкара (Мала Азия), където е бил изпратен от турското правителство заради родолюбивото му поведение. А откак тоя мъченик на църковно-народното българско дело се завърнал във Видин, силите му не са били вече на оная висота, за да разгъне голяма творческо-съзидателна църковна работа. Екзарх Антим се завърнал от своето малоазийско заточение с покрусени физическа сили, макар и с бодър дух и непоклатна вяра във възхода на Българската църква.

След блажената кончина на екзарх Антима ръководството на Видинска епархия било поето от новоизбрания митрополит Кирил, един заслужил иерарх, който и по-преди като епископ бе служил във тая епархия, а добър опит бе придобил и като Скопски митрополит до Освободителната война.

На тия двама приснопаметни иерарси са били добри помощници достойни служители на св. Българска екзархия като архимандрит Йосиф, бъдещият Ловчански митрополит и Екзарх български, който доста време в качеството си на протосингел на екзарх Антима прекарал във Видин, устройвайки епархията с голяма вещина и мъдрост. Не по-малко значителни са били в изграждане на епархийското дело приносите на Величкия епископ Партений, бъдещия Софийски митрополит, който като викарий на екзарх Антима достойно послужи на св. Църква и на българския народ.

Църковното строителство обаче изисква непрестанни усилия, а с напредъка на времето и по-широк поглед, който да обхване всички нужди на църковно-народния живот. Ето защо когато на 1914 година за Видински митрополит бил избран Величкият епископ Неофит, Видинска епархия получила достоен ръководител, който с присъщата му и дотогава ревност, при изблик на благодатни Божии сили, пое кормилото на епархийската църква, за да я води към по-пълно благоустрояване и възход.

Младият Видински митрополит се заел с многостранна църковна дейност, като обръщал еднакво внимание на църковната администрация, на клирическата дисциплина, на общата християнска просвета, на делото на милосърдието, на църковното материално строителство, на духовното и стопанско преустрояване на манастирите на по-високо равнище. Само няколко години по-късно Видинска епархия е могла да бъде сочена като образец на благоустроена църковна област, защото ревността на младия митрополит, съпрегната с високи лични достойнства, е намерила съчувствието на клира и народа.

Богочестният енорийски клир, учейки се от своя архипастир, се отдал на вярна църковна служба, улеснявайки по тоя начин големите църковни градивни грижи на епархийския архиерей. А верните люде са се отнасяли с пълно доверие към думите и делото на своя архипастир, поради което и всепредано са го подкрепяли. Тъй е било постигнато онова църков-

но-морално единство на Видинска епархия, което е правило впечатление на всички, и от добрите ревнители на църковен напредък е било сочено за пример. Във Видинска епархия е съществувала спойката на обич между архипастир, пастири и пасоми.

Скоро обаче Видинский Неофит е бил избран за член на Св. Синод и на 1920 година ние го виждаме председател на Втория църковно-народен събор. Това показва на какъв престиж се е радвал маститият тоя иерарх и с какво доверие към него са се отнасяли всички фактори на църковно-обществения живот у нас. Тъкмо това е изтъквало Високопреосвещений Неофита все повече като издигнат иерарх, способен да разрешава трудни задачи на църковния живот. Поради това на 1930 година той е бил избран за Наместник-председател на Св. Синод, на който пост остана до 1944 година, когато, поради напреднала възраст и за да се отдаде на отколе желания от него покой, се оттеглил от синодно служение, посвещавайки всичкото си време и сили на богодарованата му Видинска епархия. В продължение на тия 14 години, през които той честито възглавяваше Българската църква, показа много голямо, системно и дисциплинирано усърдие като администратор, голяма обич и снизхождение като първосветител, опитност, такт и търпеливост като ръководител. Високопреосвещений Неофит остави и тук една дълбока следа, която не може да бъде заличена от времето. Това е една светла диря, която запазва своя блясък и летописа на Българската православна църква в ново време. Тая именно следа улесни църковното ръководство по-късно, а улеснява го и досега. Но което е по-важно, Високопреосвещений Неофит като Наместник-председател на Св. Синод остави един прекрасен пример на тия, които Бог е призовал и ще призовава занапред като първосветители на нашата родна Православна църква.

*

Високопреосвещений Неофит от младини още е проявявал голямо любознание. Неговият стремеж към знание е бил всякога жив, жив е и досега, защото тоя иерарх представлява рядък пример на ученолюбие; той и досега с удивително увлечение проявява обичта си към полезната книга.

Бог е всезнаещ и Той е презрял времената на незнанието (Деян. 17.30). Затова и Неговите служители трябва да обичат знанието, както и пророк Малахия е писал: „Устата на свещеника трябва да пазят знание“ (Мал. 2.7). Устата на Високопреосвещений Неофита от младини е пазела знание, защото за знание е копнеело сърцето му и с знание е бил просветен умът му. Ала придобивайки знание през цял живот, тоя достоен иерарх никога не се е възгордявал, а все повече се е смирявал, защото той всякога е съзнавал, че способността му иде от Бога. Той ни е дал способност да бъдем служители на Новия завет, не на буквата, а на духа, тъй като буквата убива, а духът животвори (2 Кор. 3.5 — 6). Как прекрасно се отнасят тия думи на светия Апостол към нашия честит о Господе събрат Високопреосвещений Неофит. Всичката си способност, която прекрасно е проявявал през дългогодишното си служение, и то на отговорни места, той смирено е отдавал Богу. Затова никога не се е показал горделив за това, което от Бога е получил. Но покланяйки се на Бога като на Дух и Истина, той духовно е разбирал и Божието слово, за да не се подчини на буквата, която убива, а да бъде всякога жив чрез Духа на Божествените истини. Такова духовно отношение към повелите на своя дълг е имал през целия си дълъг живот и при всички сложни обстоятелства на своето високо и отговорно служение. Затова той е успявал и успехът му не бил случаен и временен, а траен.

Още преди 55 години младият енорийски свещеник на село Гълъбово бил обикнал словото Божие и усърдно го е проповядвал. Та нали чрез словото Божие верните ще се осветят, както Сам Господ казва в Своята първосвещеническа молитва към небесния Отец: „Освети ги чрез Твоята истина; Твоето слово е истина“ (Иоан. 17.17).

До сърцето на Божия слуга е стигала повелята на Господа Иисуса Христа към Неговите ученици: „Идете по цял свят и проповядвайте Евангелието на всички твари“ (Марк. 16.15). Тая повеля Господните ученици изпълнили и така придобили четирите краища на света за истината на спасението. Учениците Иисусови усърдно пребъдвали в проповедта за Кръста Господен (1 Тим. 4.13). В проповед усърдно е пребъдвал и Високопреосвещений Неофит от ранното начало на своето духовно служение, та и досега. И той показа в простотата на словото и на искреното религиозно изживяване голям ораторски дар. Плод на неговото дългогодишно проповедничество са няколко тома проповеднически сборници, които всякога ще служат като настолни книги на млади и стари служители на словото Божие. С тия сборници под ръка мнозина у нас навлизат в мъдростта на **Книгата на живота — Светото Евангелие**. Защото словата, речите и поученията, които маститият писател ни е оставил, съдържат достъпно и прекрасно разкриване на догматически и нравствени истини, които съставят много добър увод към усвояване на словото Божие.

С това обаче не се изчерпва писателската дейност на Високопреосвещений Неофита, защото, освен проповедническите сборници, той написа и други книги и статии от обществено, строго църковно, религиозно-нравствено, просветно-културно, църковно-каноническо и църковно-историческо значение. Тия негови книжовни приноси при други случаи са пространно и достойно оценени, но ние само ги споменаваме за цялост на беглата характеристика, която правим на нашия достоен юбиляр.

Това обаче, което особено много изтъква Високопреосвещений Неофита, то е неговата скромност, която просто поразява. И при свои най-безспорни и големи заслуги той не изтъква собствената си личност. А ако някой би желал да изтъкне значението на неговата личност, Високопреосвещений Неофит в ответ има само една блага усмивка, с която сякаш иска да прекъсне похвалата за самия него.

В нашата св. Църква мнозина са работили усърдно и не малко благи плодове на това усърдие с Божия сила са израснали. Един от първите работници е бил Високопреосвещений Неофит било като Видински митрополит, било като член или Наместник-председател на Св. Синод. И нищо значително през най-активния период на неговото високо служение в нашата църква не е ставало без него — без неговия дух, без неговата воля, без неговата любов.

И тук аз си спомням думите на св. Апостол Павел до Коринтяните: „Какво е, прочее, Павел? какво е Аполос? Не са ли те служители, чрез които вие повярвахте, и то според колкото всекиму от тях Господ е дал? Аз насадих, Аполос полива, ала Бог направи да израсте; тъй че нито който сади е нещо, нито който полива, а всичко е Бог, който прави да расте. Който сади и който полива едно са; но всеки ще си получи наградата според труда си“ (1 Кор. 3.5 — 8).

Неуморната дейност на Високопреосвещений Неофита иде от Божествения дар, който е вложен в неговото сърце, но се усилва все повече от скромността му и става една неудържима стихия поради обичта му към всички. Апостол Павел бе писал на Филипяните: „Бог ми е свидетел, колко много обичам всинца ви с любовта Иисус Христова“ (Филип. 1.8). А на Солуняни бе писал: „Тъй ви бяхме обикнали, че бяхме готови да ви предадем не само благовестието Божие, но и душите си, понеже ни бяхте станали драги“ (1 Сол. 2.8).

Ето кое е пленяващата сила на пастирското и архипастирското служение: **любовта**. Тая именно любов Високопреосвещений Неофит непрестанно проявяваше с дела и с думи, израз на избликнали сърдечни настроения. Тя именно пленяваше. Тя и сега ни милва, колчем тоя свет старец е сред нас, неговите съслужители архиереи. И ние можем да си представим какви благоплодни последици има тая пленяваща стихия, колчем засегне сърцата на свещенослужителите и на Христовите люде.

Цялата многоплодна и дълга светителска, архипастирска и книжовна дейност на Високопреосвещений Неофит всякога е намирала, а миналата година намери и по тържествен начин признание, когато по случай 30-годишнината на Софийската духовна академия „Св. Климент Охридски“ той бе провъзгласен за неин почетен доктор и по случай 50-годишнината на Свещеническия съюз бе провъзгласен за негов почетен председател. В това няма никаква случайност, а има справедлива оценка на едно благодатно осенено жизнено дело. Ето и сега тук целият Св. Синод на Българската църква прави висока оценка на живота и делото на нашия високочтим събрат.

Високопреосвещений Неофит е вече на 86 години, а това представлява благословена от Господа възраст. Какво е човешкият живот по своята продължителност, ако не бягла сянка, както и Псалмопевецът го бе нарекъл? (Псал. 101.12). Нашите дни са преброени и в същност те са твърде малко, защото бързо отлитат. Но ние знаем, че чрез Бога живеем, и се движим, и съществуваме (Деян. 17.28). Той продължава дните на нашия живот като благословение с определена духовна цел било за човека дълголетник, било за неговите близки, било за св. Църква. А ние вярваме в думите, които Премъдрият казва: „Слушай, синко, и приеми думите ми, — и ще ти се умножат годините на живота“ (Притч. 4.10). Послушността пред Бога бива награждавана и с дълголетие като милост Божия. Или както другаде в Свещените книги е казано: „Иска ли човек да живее и обича ли дълголетие, за да види блага, нека сдържа езика си от зло и устата си от коварни думи; нека се отклонява от зло и прави добро; да търси мир и да следва подир него“ (Псал. 33.13 — 15).

В послушание пред Бога митрополит Неофит пребъдва от младини и ние сме дълбоко поучени от добрите примери на неговия живот и особено от чистотата на неговия език в отношенията с човеците, която чистота иде от чистите извори на едно сърце, обикнало доброто, мира и благоволението. Кога някой от нас е чул гнила дума или подобие на гнила дума от устата на нашия благочестен старец? От неговата уста сме слушали само поука, наставление, благословение. Не е ли това възнаградено от Бога с благословено дълголетие? А кой от нас не знае строгата дисциплина на неговия личен живот, която е поразявала всички ни със своята неотстъпност? И тук си спомняме думите на Господа Иисуса Христа: „Прочее, внимавайте над себе си, да не би сърцата ви да бъдат отекчавани с преядане, пиянство и житейски грижи, и да ви застигне оня ден внезапно“ (Лук. 21.34).

Всемогъщият Бог и сега пази добрия старец в здраве и сили. И тук няма случайност. Ние вярваме, че тая милост се излива върху него, за да може и занапред да послужи Богу и на светата Му Църква, както досега. Той сега е още по-потребен на нас, членовете на Св. Синод, защото в нашата среда той е носител на най-благия дух на братско единство. Особено сега, когато е възстановена Българската патриаршия и тя трябва да се издигне в морални сили и светост пред Бога и пред човеците, служението на Високопреосвещений Неофита се явява крайно необходимо. Аз всякога съзнавам колко е полезно делото и молитвеното съдействие на Високопреосвещений Неофита. Идват ми на ум думите на св. Апостол Павел към

Римляните: „Моля ви, братя, заради Господа нашего Иисуса Христа и заради любовта на Духа, да ми спомагате в молитвите си за мене към Бога“ (Римл. 15.30). Тия думи аз отправям към нашия мил и обичан старец: да ми спомага в молитвите си за мене към Бога, за да мога и аз да изпълня своя дълг като предстоятел на Българската православна църква.

Във Видин дойдохме да принесем на Високопреосвещений Неофит, по случай 40-годишнината на неговото честито светителствуване като Видински митрополит, чест, уважение и обич. Честта му принадлежи, защото той я е придобил с примерно служение през много десетилетия; уважението му дължим, защото честта не може да не бъде тачена; а обичта сама блика из сърцата ни, защото е притеглена преди всичко от силната обич на неговото голямо сърце.

Благоговейни отци, христолюбиви братя и сестри,

Чест, уважение и обич дължим всички ние на нашия многочтим старец и отец. Благоговейният енорийски клир и христолюбивите люде трябва всякога усърдно да се молят Богу за своя отец и архипастир, за да умножава Бог дните на неговия живот за доброто на Църквата и на благочестивото епархийско паство. Ние се обръщаме към всички ви с думите на св. Апостол Павел: „Молим ви, братя, да уважавате ония, които се трудят между вас, които са ваши предстоятели в Господа и които ви наставляват, и да имате към тях преголяма любов заради делото им“ (1 Сол. 5.12, 13).

От свое име и от страна на Св. Синод вседушевно молитвено благопожелавам на Високопреосвещений Неофита още дълъг живот, здраве и бодър дух, за да може все тъй предано и усърдно да служи на Бога, на светата Му Църква, на благочестивото паство, на христолюбивия български народ и да бъде молитвеник за благопоспешението на светата Божия църква, за напредъка и възхода на нашата страна и за мир у нас и навред по света. А м и н!

ТРЕТИЯТ ДЕН НА ЕДНО ПАСХАЛНО ПОСЕЩЕНИЕ

СЛОВО НА НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО ПАТРИАРХ КИРИЛ, ПРОИЗНЕСЕНО В ЦЪРКВАТА „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“ В ГР. ЛОМ НА 9 НОЕМВРИ 1954 ГОДИНА ПО СЛУЧАЙ ПАТРИАРШЕСКОТО ПОСЕЩЕНИЕ НА ВИДИНСКА ЕПАРХИЯ (СТЕНОГРАМА)

Ваши Високопреосвещенства, Благоговейни отци, братя и сестри,

Голям празник изживяваме всички. Ние се вълнуваме дълбоко, изживяваме съкровени трепети на молитвена настроеност. Нашите сърца се сливат в едно велико славословие на Бога, в единен химн на тържествуващата любов, в единна изповед, че сме призвани да служим Богу и да Го славословим, като изпълняваме Неговата воля.

Вече трети ден откак сме в пределите на Видинска епархия, а възторзите на нашата благочестива и молитвена среща не стихват. Оня ден ние бяхме с топла радушност приветствувани в Клисурския манастир, гдето първом стъпихме в пределите на Богохранимата Видинска епархия. Отдалече още манастирските камбани ни поздравяваха с „добре дошли“ под покрива на светостта. А кога стъпихме в манастирския двор, вечерните сенки вече бяха припаднали и при светлината на лампади и свещи ние бяхме приети от манастирското братство и приветствувани от Негово Преосвещенство Проватския епископ Софроний като пратеник на Високопреосвещения и зелочтимий Кириарх на епархията св. Видинския митрополит Неофит. С топли думи бяхме приветствувани, в които искреше блясъкът на любовта. Те попаднаха дълбоко в нашите сърца, за да пламне там все по-силно жарещият и светъл блясък на възродената в сърцата ни любов към Бога, загдето благослови да дойдем и в тая Богохранима епархия, към Негово Високопреосвещенство маститий предстоятел на Видинската епархийска църква, към смирените и скромни братя на Клисурската св. обител и към всички богочестни отци, христолюбиви и трудолюбиви жители на Богохранимата Видинска епархия.

На следния ден в град Берковица, въпреки лошото време, защото дъждът непрестанно се лееше, бяхме посрещнати от едно многохилядно множество, което беше събрано в просторния Божий дом и в черковния двор. И тук ние почувствувахме духовната сила на едно посрещане, което имаше за основен тон предаността, привързаността към св. Църква и към нейните смирени служители. Още там ни направи извънредно силно впечатление, колко е могъщо вярското сърце на христолюбивото паство и колко е силен физически немощният глас на Високопреосвещения Кириарх. Защото христолюбивото паство бе чуло и се отзова на гласа на своя архипастир, за да дойде да ни поднесе най-топли чувства на уважение и обич и по тоя начин да стане изразител и на съкровените и дълбоки чувства на обич, които храни към нас Високопреосвещений митрополит Неофит.

В Белоградчик ние спряхме само за няколко минути, защото валеше дъжд, а там на площада бяха излезли верни Божии служители и христолюбиви люде. Обменихме само няколко думи като целувка на любовта, като милувка на братството, и продължихме за престолния град на Видинска епархия.

В град Видин ние бяхме поразени от величието на едно рядко духовно зрелище. Това величие не се състои само в многолюдността на посрещачите, а на онова, което на пръв поглед обикновеният наблюдател не би могъл да съзре. Ние, които идвахме с открити за обич сърца, съзряхме в очите на нашите посрещачи светлината на техните сърца, грейнали от вяра, любов и надежда.

На другия ден служихме в църквата „Св. Вмк. Димитрий" по случай храмовия празник при стечение на хиляден благочестив народ и изживяхме редки часове на молитвено удовлетворение и на радост о Господе. След обед посетихме и други църкви: „Св. Николай" и „Св. Тодор Тирон", за да се възпълни сърцето ни със светли чувства, да прелее в тях възторжена радост, та и благодарността ни към Бога да стане безгранична.

Кой ни посрещна с толкова много обич и молитвен възторг? Посрещна ни Богохранимата Видинска епархия, нейният Предстоятел Високопреосвещений Неофит, посрещнаха ни благочестивият клир и добрите християни. И ние на тая голяма любов, на това искрено уважение към нашите смирени личности не можахме иначе да отговорим, освен с любов, с очи обърнати към Бога, за да му благодарим за тая незабравима среща.

Но ето че и тук, в тоя Богохраним град Лом, ние бяхме премного обрадвани, а бих си позволил да кажа и извънредно приятно изненадани, като видяхме, че в работен ден, какъвто е днешният, сте излезли така многолюдно да ни посрещнете. Днешният ден е празник. Нашият празник продължава — днес е третият ден на нашето пасхално посещение във Видинска епархия. И тук обаче не е многолюдността, която ни поразява, а искреността на чувството, с което вие ни посрещате, радостният трепет във вашите очи, който ние добре разчитаме и който ни води към вашите сърца, за да видим колко са дълбоки и чисти чувствата, които ви вълнуват. Тия вълни на обич и на уважение към св. ни Църква грабват и нас. Ние сме дълбоко развълнувани. „Който вас приеме, Мене приема" — това са думи на нашия Спасител Господа Иисуса Христа към светите апостоли, смирени приемници на които се явяваме ние, иерарсите на св. Църква.

Какво празнуваме ние, вие и цялата епархия в тия свещени дни? Вие, възлюблени братя и сестри, давате оценка, и то висока, на две забележителни събития: едното е възстановяването на Българската патриаршия миналата година и второто е 40-годишният юбилей на Високопреосвещения митрополит Неофит като Предстоятел на Видинската епархийска църква.

Възстановяването на Българската патриаршия е наистина голямо събитие. Петстотин и шестдесет години изминаха, откак последният български патриарх отиде на заточение и Българската църква овдовя. Няколко века престолът на българските патриарси се смятал за всякога повален. Няколко века лампадите на патриаршеската катедрала се смятали за всякога угаснали. Няколко века обаче българският народ се взирал с очите на своята незамлъкнала надежда в миналото, за да обзре един трагичен път и все пак да види сиянийя образ на св. патриарх Евтимия, от който идело вдъхновението на една оправдана надежда. Много поколения благочестиви люде на нашата земя живеели с копнежа да видят Българската църква възстановена в нейната слава и отново издигнат престолът на патриарх Евтимия. Борбите, които българският народ води през миналия век, имаха за цел духовното освобождение и възстановяване на пълната независимост на Българската православна църква, така че тя да приеме своето историческо наследие в пълното му достоинство.

Възстановяването на Българската патриаршия беше един върховен момент от устрема на българския народ да придобие църковна независимост и да устрои своята Църква въз основа на каноническото и историческото й право. Това щастливо събитие можа да стане през миналата година с Божие благословение при единодушното решение на Св. Синод, всякога единомислен по тоя основен въпрос на нашата църковна независимост, на нашето църковно устройство. То можа да стане при пълното съдействие на нашето народно-демократично правителство. Това съдействие се изрази в свободата, която то, въз основа на Народната конституция и на Закона за вероизповеданията, дава на Българската православна църква да се устройва съгласно своите свещени канони и своето вътрешно църковно законодателство. Правителството и реално ни е гарантирало вътрешна църковна свобода. Това беше едно от главните условия, за да може Българската църква да възстанови своята Патриаршия.

Ние приехме от Бога милостта да възстановим Българската патриаршия и аз, смиреният Божий служител, по Негова воля и по гласа на Църквата, вдъхновена от св. Божий Дух, възлязох на въздигнатия патриаршески престол. С тоя престол са свързани нашите светли надежди за добро бъдеще на нашата родна Църква, която ни е родила и откърмила духовно.

Затова вие, братя и сестри, излязохте да посрещнете мене, смирения Български патриарх, и Св. Синод на родната ни Църква — за да засвидетелствувате вашето високо уважение и синовна преданост към родната Църква, към св. ни Патриаршия, и любовта си към нас, нейните служители.

С това тържествено посрещане вие искате да изтъкнете и второ голямо събитие. То е щастливият 40-годишен митрополитски юбилей на вашия архипастир и духовен отец св. Видинския митрополит господин Неофит. Четиридесет години! Ако извърнем поглед назад, ще видим през изтеклите 40 години, колко събития са станали в живота на нашия народ и тук в пределите на Богоспасаемата Видинска епархия. Четиридесет години на митрополитския престол във Видин стои един иерарх всякога загрижен за вас, за вашата съдба, един иерарх, който никога не забравя своите високи задължения като пазител на духовното благо на нашия народ, на големи народни и обществени идеали, на живота изобщо. През тия 40 години той се оказа достоен за високото звание, към което го е повикал Дух Светий. През тия 40 години той не помрачи чистотата на своето служение.

И затова той заедно със Св. Синод на Българската православна църква не са се поколебавали да обръщат внимание на отговорни ръководители на нашите държавни и национални съдбини, колчем са виждали, че те грешат. Така беше в 1924 година, когато Св. Синод на Българската православна църква, член на който бе Високопреосвещений Видински митрополит Неофит, издигна глас за амнистия на всички, които бяха в затворите поради участието им в Септемврийското народно въстание.

И подире многократно Високопреосвещений Неофит показа чистотата на своето служение и последователността на едно поведение, което се ръководи от високи евангелски начала и от повелите на съвестта.

Възлюблени братя и сестри,

Ние сме много радостни, че се намираме в град Лом, защото вашият град е известен навред в родината ни със своето дейно родолюбие, със своята висока гражданска свяст и със своята вяра и преданост към св. Църква Ние знаем какво е участието на гр. Лом в нашите национални борби. Няколко десетилетия преди Освобождението тук е кипял буен национално-просветен живот. Знаем за дейността и на учителя Пишурка, който остави в просветното дело на града ви дълбока следа. Знаем и за дейността на Никола Първанов, едно от най-светлите имена в историята на нашите църковно-народни борби. Знаем, че и единият и другият са черпели своето вдъхновение от родолюбието и вярата на ломското гражданство.

Никола Първанов бе получил висше филологическо образование в Бялград, гдето е бил изпратен по настояването на изтъкнати ломски общественици. Когато се завърнал тук, той веднага се намерил в сблъкновение с някои ломски чорбаджии, понеже застанал на страната на младите. Високите качества на Никола Първанов обаче го наложили като общественик от голяма величина. А и неговият личен живот бил във всяко отношение рядък пример. Сам убеден християнин и първопевец в Ломската църква, Никола Първанов бил и строг блюстител на цялата църковно-морална дисциплина. За него се знае, че е бил добър проповедник и строго пазел всички църковни пости.

Тоя човек станал двигател на прогресивното движение тук. Когато предстояло да се свика в началото на 1871 църковно-народният събор в Цариград, Видинска епархия единодушно го избрала за свой представител. Протоколите на църковно-народния събор свидетелствуват, че Никола Първанов е изпълнил всички поръки на епархията и достойно е застъпвал всебългарските църковно-национални интереси.

Никола Първанов е бил близък на екзарх Антима, който и като Видински митрополит и като екзарх е могъл да се осланя на моралната сила на младия ломски общественик.

Но Лом и подире, след Освобождението, по силата на много условия от социално-икономически характер, е стоял в предните редици на борбите за повече народничество в обществените и държавните дела. Лом е бил град на прогресивна обществена мисъл. Лом и сега е един от градовете, които се отличават с прекрасно родолюбие, проявено във високо гражданско съзнание, в участие, искрено и убедено, в борбата за мир и във всенародното движение за преустройване на нашия живот върху високи начала на справедливост.

Лом е и град на вярата. Вярата е извор на високи добродетели. Вярата укрепява личната добродетелност на човека. Чрез вярата се стига до възраждане на всички морални сили. Такава е християнската вяра, която ражда любов към човека, а оттук човечност в отношенията. Но вярата помага и за възраждането на народите. Християнската вяра в нашите национални съдбини е играла такава именно роля. А тъй е, защото християнската вяра действува и върху гражданското съзнание и го възпитава. Тя ражда устрем към свободата. В християнската вяра това е особено силно подчертано, тъй като тя носи вътрешно и морално освобождение, което пък не може да не се отрази изобщо върху порива към освобождение. Поради това в Църквата преди Освобождението израснаха борци, които, освободени морално чрез силата на своята вяра, т. е. освободени само за закона на доброто, можеха да бъдат добри и смели радетели, и борци за освобождението на народа от робство.

И тъй вярата култивира гражданското съзнание и основните добродетели на едно добро гражданско поведение: свободолюбие, правдолюбие, трудолюбие и миролюбие.

От вярата ние черпим и разбирането за такова обществено устройство, което да отразява жизнената правда. Затова ние, вярващите хора, които не искаме да отстъпим от повелите на св. Евангелие, можем да имаме само положително отношение към такова преустройство на живота, което да почива върху обществена справедливост. Затова ние не можем да не сме

почитатели на труда и не можем да не го възвестяваме като нравствено начало, чрез което следва да се изгражда нашият живот. Затова ние не можем да не бъдем миролюбци и да не залягаме за създаване на мирни отношения във всички обществени среди и за утвърждаване на мира в целия свят.

Възлюблени братя и сестри,

Голям е днешният празник. И аз като виждам вашия молитвен възторг и израза на вашите чувства на обич към нас, иерарсите на Българската църква, от своя страна и от името на Св. Синод, изпълнявайки поръчението на вашия любим Кириарх, от сърце ви молитствувам да бъдете укрепени във вярата, утвърдени в християнските добродетели, силни в любовта; да бъдете добри граждани и строители на новия живот; да бъдете дейни миролюбци и миротворци заедно с вашите духовни пастири, включени в голямото национално движение за защита на мира.

Нека Бог да ви благослови и Божията милост да пребъдва върху вас сега и всякога! А м и н.

ЧЕТИРИДЕСЕТ ГОДИНИ ИЗПЪЛНЯВАМ АРХИПАСТИРСКИ ДЪЛГ

ЮБИЛЕЙНА ОТЧЕТНА РЕЧ

Насроченото за днес юбилейно празненство в чест на богохранимата ни Видинска епархия и на нейния сегашен титуляр изцяло и твърде щастливо се покрива от тържественото посещение, което Ваше Светейшество благоволихте да направите на епархийската ни Църква, придружени от Св. Синод в пълния му състав и от представител на Върховната държавна власт. При все това, аз се чувствувам длъжен, та моля позволение да кажа няколко думи досежно пребъдването на епархията и за моето дълголетно църковно служение като титуляр на нейната катедра.

Предполага се, че от учредяването на нашата стародавна Рециарска, Аквийска, Бдинска, Видинска епархия досега са протекли шестнадесет и половина столетия. Голям е броят на иерарсите, които са я възглавявали. Последният от тях блажено почина в Господа преди 40 години. Тогава Св. Синод веднага разпореди, съгласно църковния ред и закон, да се произведе избор за негов приемник. Изборният жребий се падна мене. И аз бях прогласен за избран. Върховната църковна управа одобри избора. А на 8 ноември — ДИМИТРОВДЕН — 1914 година, подир Божествена служба в параклиса „Св. цар Борис“ Св. Синод канонически утвърди избора и званично ме прогласи титуляр на Видинската епархия. На 17 същия отидох да заема катедрата.

Раздвижила се бе цялата жива епархийска църква. Устроено ми бе чутовно по импозантност посрещане. Спомням това сега, в тоя си юбилеен отчет не от суетност. Посрещането от епархийското паство наистина беше изрядно, мило и трогателно до сълзи. При все това то внасяше и смут в душата ми. Чувствувах, че тая изрядна тържественост слага въз мене върховно задължение, облага ме с голям духовно-нравствен дълг към духовните ми чада-възторжени посрещачи, който дълг трябва да приема, да наложа на съвестта си и да го изплащам през целия си живот! Огромна нравствена тежест, която аз не можех да отклоня.

И ето в тоя великолепен катедрален храм, който и тогава, както сега, бе препълнен с хилядите ми чада-посрещачи, аз говорих първата си реч към тях. Изразих преголяма благодарност за милото и чутовно посрещане. Подчертах дълга на добрия архипастир да ръководи верните си духовни чада по пътя към религиозно-нравствени висини и душевно благополучие. И в заключение пряко и публично обещах, че приемам отредения ми върховен духовно-нравствен дълг, който с бурно-радостното синовно посрещане ми се наложи, — вписвам тоя дълг в скрижалите на съвестта си; обещах, че ще стоя всичко възможно да го издължа и че няма да давам достатъчно сън на очите си и дрямка на клепките си, за да имам повече време да създавам, чрез благото слово Божие в сърцата и душите на духовните си чада, по-голяма благодатна просвета, благополучие, щастие, мир и радост в Духа Святаго.

Думата бе дадена. Съвсем доброволно бе обвързана съвестта ми. Проповедта на Словото Божие бе мое въжделение! А сега това ми налага и поверената ми Епархийска църква. Потърсих образцови проповедници за вдъхновение. Съгледах такива, преди всичко, в историята на епархията, на която сега вече бях титуляр. А това бяха чутовните мисионери, евангелски мисионери-идеалисти. При неимоверни мъки и страдания, те са успели да сложат основите на епархията посред едно море от езически мрак и варварско безверие. Не само изрядни проповедници-идеалисти, а живи жертвеници са били те за великото евангелско мировъзродително дело Христово! Почуда, възторг и силен трепет възбужда в душата тяхната вяра и техният самоотвержен проповеднически подвиг.

Благодатно от Бога призвани на това велико проповедническо дело, те смело проникват в мрачния езически враждебен свят. Такава ду-

ховно-мрачна пустиня по онова време е била и нашата прибрежна дунавска област — гъсто осеяна с езически капища и идолски жертвеници. Мрачното безверно идолопоклонство и отвратителната смрад от безспирно изгаряните животни на публичните жертвеници създавали отровната за душата атмосфера, в която гинели милиони люде, имащи образа и подобието на живаго Бога-Творца. Сред тая мрачна и отровна езическа атмосфера се явяват тия смели образцови проповедници с факела на евангелската светлина и благодатната сила на вярата и любовта, на правдата и човечността. Езическата власт ги посреща с злъчна враждебност и ги подлага на жестоко преследване.

Да внесат духовна евангелска просвета в сърцата и душите на гинящите в езически мрак и зловонната идоложертвена смрад и да ги преизпълнят с жива вяра и братолюбие в мир и радост в Духа Святаго. Това е бил светлият идеал на мисионерите-проповедници! За осъществяване на тоя идеал, те са били дали клетвен обет пред Господа Бога да жертвуват силите си, здравето и живота си. Езическата власт ги считала за врагове на държавата и ги преследвала като проповедници на учение противно на езическата власт. Те не се убояли! Въоръжени с Божествената сила на вярата и с блясъка на светлия си идеал, те смело се явявали пред езическия съд. Признавали, че са врагове, но не на държавата, а на бездушните нейни идоли. Признавали, че проповядват учение възвишено и божествено, наистина противно на тая власт, която боготвори тия мъртви идоли...

Осъждали ги най-тежко! Те радостно изслушвали смъртната си присъда. Умъртвявали ги! Но техният брой не намалявал, а по чудо се увеличавал. Мястото на един убит се заемало от десетина други по-смели благовестници. Безбоязнено кръстосвали те областта. Проповядвали явно и тайно евангелското благо слово. Привличали при Христа Господа невинни души и чисти сърца. Но и смъртната присъда следвала всъде подир тях. И се прилагала с най-страхотна варварска жестокост! Безспирно се проливала кръвта и поединично на смели мисионери и изрядни пропведници, и на големи дружини новопросветени християнски мъченици. Цялата прибрежна дунавска област се напоявала с кръвта и напластявала с костите на пострадалите за вярата в Христа Бога... Повече от 250 години е продължавала тая кървава трагедия.

И най-сетне евангелската Христова светлина обхванала цялата прибрежна Дакия. Вярата в Бога победила. Безверието отстъпило. Езическият мрак се отстранил. Жертвеният смрад изчезнал. Езическите капища запустявали. Бездушните идоли се разрушавали! Броят на християните по градове и села нараствал. Устройвали се църковни общини. Издигали се гиздави Божи храмове и параклиси. Възтържествували великият подвиг на скромните мисионери изредни проповедници! Върху техните мъченически кости, към края на III-то столетие, се образувала потайно в прибрежната Дунавска област стародавната Рециарска епархия. Създала се стройната ѝ вътрешна уредба. Център на епархията и седалище на митрополита ставал големият и културен град Рециария...

В началото на IV-то столетие Римската държавна власт званично признала на християнското вероизповедание право и свобода на съществуване в световната империя. Тогава официално било признато учредяването и на Рециарската епархия. Предполага се, това да е станало през 314 година. Оттогава е започнало нейното правно историческо битие. През цялото почти IV-то столетие епархията пребъдвала в пълна независимост, свободно се е развивала и благоуспешно е достигнала до пълен религиозно-нравствен и духовно-културен жизнен разцвет!

Следователно, трябва да се подчертае с двойна линия, че подготовката за създаване и учредяване на епархията сред една жестоко-враждебна езическа среда, както и уредбата и ръководенето ѝ към тоя щастлив разцвет, всичко това е вековно блестящ резултат от величавия подвиг на скромните, но смели мисионери християнски проповедници! Това е най-възвишеният жертвен проповеднически подвиг, който е възбуждал и възбужда в душата почуда, образцов подвиг, който е насърчавал, насърчава и вдъхновява към усърдна дейност и най-скромните църковни ратници. Чувствувал съм и сега чувствувам неговото благотворно отражение и върху моето църковно-обществено служение.

През втората половина на IX-то столетие последвало превелико историческо събитие в България. Нейният държавен глава, вдъхновен свише, изповядал вярата си в Христа Бога и тържествено приел Свето Кръщение. Последвало след това веднага и покръстването на народа. Това било формално велик държавен акт. Учредена била Християнска църква. За полуезическия обаче още народ била необходима съществена християнска просвета. Тя щяла тепърва да се извършва постепенно и сериозно. А държавната територия, в която живеели българи, славяни и други полуварварски още племена, била твърде обширна. Освен прибрежната Дакийска област (диоцеза на Рециарската епархия) в своите граници тя обхващала тогава: Долнодунавската Добруджанска, Прибалканскомизийската, Западнотракийската и цялата Солунскомакедонска области. Да се организира църковно и просвети основно евангелски многомилионното население в тях, както бил замислил благоверният държавен вожд Борис I, е било огромно, мъчно изпълнимо дело. Затова били необходими просветени църковници и проповедници-творци. Такива липсвали. И което е още по-важно, липсвало ефикасно средство за по-лесно образование и словесна просвета на простодушния народ.

Може би по усърдната интимна молитва на благодатно просветения държавен глава-Покръстител, в критичния момент Провидението благопромислително идва в помощ чрез двамата гениални славяни — солунските братя Методия и Кирила. Свише вдъхновени, те изнамерили съответни букви и стъкмили строен писмен славяно-български говорим език. И необходимото средство за образование и просвета на новопокръстения народ било дадено.

Във връзка с въпроса за народната просвета в Преславския дворец, под председателството на самия държавен глава, заседавала комисия от първенци учени, доверени на царствения вожд мъже. В тая комисия се създавали бързи наредби за устройство и организация на новоучредената в държавата Християнска църква. Поспешно трябвало да се улесни нейната ръководна управа, та да извършва благоуспешно възложената ѝ духовно-културна задача — да просвещава новопокръстените, да ги запознава с началните истини на вярата и утвърждава в евангелските божествени добродетели, изобщо да превива и присажда грубата дивачка (езичниците) в плодна сочна маслина.

Жива и усърдна дейност развивала дворцовата просветна комисия. Превеждали се книги от гръцки на новосъздадения славяно-български език за богослужебна употреба в църквите. Съчинявали се и нови буквари със съдържание достъпно за разбиране от простодушните покръстени люде. Правили се всички усилия за по-бързото осъществяване великата идея на великия Покръстител — да се създаде основно просветен, духовно-нравствено укрепнал и чрез църквата обединен в държавата християнски възроден народ. Защото за всички било ясно, че в това върховно постижение се обуславяли: и победоносната сила на държавата, и духовно-културният и социален напредък на църковно-народната общност...

Тая велика идея трябвало да се изнесе и прогласи и да се заработи сред народа за нейното осъществяване. А затова са били необходими идейни опитни и просветени деятели, проповедници и организатори-творци. Такива трябвало да се намерят или по-скоро създадат. Благоверният княз Борис I знаел вече, че неговият замисъл да християнизира и просвети полуезичните племена в държавата си и да създаде един духовно-културен народ е замисъл благословен от Бога Господа. Уверен е бил той, че и такива просветени деятели ще се намерят. И със силата на вярата си предизвиква помощта на благопромислителното Провидение.

Стъпките на прогонените из Чехоморавско ученици и сътрудници на светите братя — Климента, Наума, Сава, Горазда и Ангеларий—биват насочени към България. Владетелят княз Борис ги посрещнал с голяма радост. Това са просветените и опитни дейци, тъй необходими за неговото велико просветно дело. Назначени биват проповедници-творци на най-главните пунктове в страната. Тогава се започнала кипяща просветна дейност, наподобяваща оная при създаването Рециарската стародавна епархия. Както тогава и сега при слагане основите и градежа на Христовата църква в България се проявиха величави образци на изредни проповедници и организатори-творци. Пример за такива дали петимата ученици на светите братя. Двамата от тях Климент и Наум станали челници на двете народо-просветни школи в Преслав и Охрид.

Подготовката си тия изредни проповедници получили чрез създадените тия две вяро-просветни народни школи. Впрочем идеални образци на пастири-проповедници и организатори-творци са били самите ръководители на тия школи. Особено силно е подчертана дейността в това отношение на Климента Охридски. Високо оценяван в Преславския дворец, нему е било поверено да християнизира и просвети почти цялата югозападна обширна Македонска област, населена с все още полуезичници славяни. С необикновено усърдие и чутовна пастирско-просветна дейност той изпълнил благоуспешно възложената му задача. Оправдал доверието на благоверните царствени владетели Бориса и Симеона и станал техен любим духовен отец.

Възведен по достоинство във висок църковно-иерархически чин с титла епископ Велички, Климент Охридски ред години, с безподобно мисионерско проповедническо усърдие, безспирно кръстосвал обширната югозападна Македонска област. Посещавал селища, градове, паланки. Всъде поучавал, оглашавал, кръщавал и утвърждавал във вярата. Увещавал и помагал да се строят храмове. Божии, школи за грамотност, училища за просвета и духовна култура, детски възпитателни домове, приюти за престарели и недъгави чеда църковни и трапезарии за бедствуващи деца и ученици. В църквите той непрестанно проповядвал благото слово Божие. В школите-училища наставлявал ръководителите в правилното и благоуспешно обучение. Па и сам проповядвал на децата грамотност и на възрастните—вярознание. И това ежедневно, безспирно и неуморно. Очевидно той е вписал в скрижалите на съвестта си обет пред Бога Господа, че няма да даде достатъчно сън на очите си и дрямка на клепките си, докато чрез неговия благовестническо-творчески подвиг евангелската светлина не обгърне изцяло поверената му област.

Преблагословен е резултатът от тая негова просветно-творческа дейност! Броят на построените и благоукрасени храмове бързо нараствал Числото на откритите школи и училища възлизало на стотици. А броят на учениците му достигал до хиляди. Неговият църковно-учебен институт успешно подготвял и постоянно изпращал свещеници и учители по всички градове, паланки и села в областта. Църковно-евангелска просвета се развивала във всички провинции. Братско благодатно душевно единение се

създавало между българи и славяни. Ново чувство на пламенно родолюбие се внедрявало в техните души. Създавал се, чрез вярата и Църквата, обединен и просветен български народ. Осъществявал се светлият идеал на великия народен вожд — Покръстител княза Бориса I. Църковно-просветната дейност на св. Климента Охридски и неговите сътрудници безспорно е чутовен подвиг. Величавостта на тая пастирско-просветна дейност е възбуждала и възбужда благоговеен пиетет, възхита и обаяние! Това е величайши, идеален образец на църковно-пастирско словесно творчество! Пример, който удивлява, насърчава и вдъхновява за възможно подражание. Тоя образцов пастирски просветен подвиг се отрази и върху моето скромно омилетично въжделение. Също така насърчително бе засегнато това ми въжделение и от смелите жертвени подвизи на славните мисионери-проповедници-творци, които създадоха почвата и учредиха стародавната Рециарска—Бдинска епархия. Следователно, в учредителната история на епархията през III и IV столетие и в историята на учредената през IX-то столетие народна църква Христова намерих домашните идеални образци за насърчение и вдъхновение при църковно-общественото ми служение. Допадна ми предимно чутовният, созидателният подвиг на св. Климента Охридски, комуто се опитвах да подражавам.

Не само високият иерархически чин ме задължаваше това. Задължаваше ме най-вече и обичта на епархийските ми духовни чеда. Твърде бурна бе се проявила тая синовна обич при заемането на епархийската ми църковна катедра. Тогава бях дал обещание да се отплащам, като чрез благото слово Божие им създавам мирно щастие и светла радост в Духа Святаго. Бях дал дума, че по-малко сън ще давам на очите си и дрямка на клепките си, та да имам повече време, словом и делом, всячески да изпълнявам обещанието си. И върших това усърдно през изтеклите четиридесет години. Обикалях във време и без време църковната епархийска област. Устно благоговествувах и наставлявах. Писменната ми поука се внасяше във всички домове и се четеше за семейно назидание. Омилетичните ми трудове в печатни сборници свободно минаваха и вън от пределите на епархията..

Донякъде и сполучливо опитвах се да подражавам примера на велики църковни архипастири и църковни отци в областта и на християнската социална просвета и добротворство. Построиха се за целта великолепни сгради. Две професионални девически гимназии се откриха, ред години издържани от митрополията. Детски възпитателни домове и трапезарии за безплатна храна на бедствуващи деца и ученици временно се издържаха. Приюти за недъгави стари и болнави християни, чеда на Църквата, се откриваха! Изобщо усърдно се правеха усилия и по тоя начин, поне отчасти, да изпълня обещанието си и облекча съвестта си, в скрижалите на която сам бяха вписал това огромно задължение.

Обаче сполуката в това отношение не можеше да бъде пълна. В живота на международната общност настанаха извънредно тежки обстоятелства и жизнени сътресения. Те засегнаха и нашия народ. Парализираха и нашите социални усилия. Огромното морално задължение не можа да бъде изплащано дори и по части редовно. Не само през времето на 40-годишното ми заемане на епархийската катедра, аз и преди това ред години бях се подвизавал на църковно-просветното поприще. Но и с полувековната си усърдна административна и църковно-просветна дейност можа да се покрие само една малка част от огромния ми морален дълг към живата Епархийска църква.

Напоследък обаче за мене последва една приятна изненада. Тая малка частица от изпълнения ми дълг към живата ми епархийска църква била таксувана като голяма заслуга изобщо към родната ни обща Православна църква. Сторила е това професорската колегия при Духовната академия. По общоприетия ред, проучена била моята скромна книжовна, предимно омилетична, дейност. Последвал доклад в Академичния съвет за издадените от мен печатни произведения. Резултат от обсъждането на тоя доклад бе издаденото решение: да ми се признае и предложи почетна висока учена степен — почетен доктор на богословските науки.

Приех така присъдената ми от Академичния съвет при Духовната академия „Св. Климент Охридски“ висока учена степен с голямо душевно стеснение. Това снизходително академическо решение обаче ме окуражи да се съглася за уреждането на днешното тържествено празненство на двата юбилея: 1640 години от пребъдването на Рециарско-Бдинско-Видинската епархия и 40-годишнината на мое смирение като титуляр на нейната църковна катедра.

+ Видинский Неофит

„Работникът заслужава своята заплата“
(Лука 10-7)

но служи на църквата и народа ни цели шест десетилетия и чийто поучителен юбилей той и Св. Синод, заедно с цялата Видинска епархийска църква, ще честуват на следния ден. Той ги сърадва и облажи, че се намират под молитвеното попечителство и духовно ръководство на такъв изпитан и мъдър иерарх.

След свършване на патриаршеското слово народът се изреди да целува десницата на Негово Светейшество, отправяйки му сърдечни пожелания за здраве и многолетие. Никой не напусна храма, преди да изчака търпеливо реда си да се допре до десницата на Българския патриарх, и получил благословението му, се отегляше с ведро лице и грейнал поглед.

Мощното и вдъхновено пение на групата семинаристи, дошли и в Берковица за патриаршеското посрещане, придаде на това изключително събитие празничен блясък, за да остане завинаги незаличимо в паметта на ония, които го преживяха.

Изпратен сърдечно с пожелания и благословии от целия вярващ народ, патриархът, заедно с придружаващите го, се върнаха в Клисурския манастир, гдето им беше предложен обед.

След обеда молитвеното патриаршеско шествие пое своя мирен път през Белоградчик за Видин. Дъждът не спира нито за миг, а вали непрестанно и се усилва, подхранвайки реки и потоци, които изпълнили бреговете си шумят мътни и бързат нанякъде...

Когато навлизаме в околностите на Белоградчик, в прочутото дефиле със странните скални фигури — фантастична игра на природните стихии и времето — ние ги виждаме сега още по-причудливи през живата сива мрежа на мъглата, която се увива и пълзи около тях.

В Белоградчик, въпреки дъжда и студа, голямо множество вярващи люде дочакаха търпеливо на открито пристигането на Българския патриарх и спътниците му. С това те показаха силната своя привързаност и обич към Българската православна църква и нейния достоен първосветител, когото всички искаха да видят и да получат светото му благословение.

Белоградчишкият архиерейски наместник, свещеник Иван Флоров, приветствува с прочувствена реч Негово Светейшество и му поднесе за благословение хляб и сол.

Патриарх Кирил, видимо трогнат от сърдечното посрещане, говори отечески топло на народа, който се беше притиснал около него и останалите архиереи като стадо около своя пастир. При тихия и настойчив ромон на изливащия се дъжд, патриаршеските думи падаха в душите на слушателите му, които ги попиваха както земята поема дъждовните капки.

Над множеството се издига партиаршеската десница със светия кръст и осенява всички с Божието благословение, донесено върху тази погранична родна покрайнина и нейното население от патриарха и св. Синод на Българската църква.

След раздялата с християните на Белоградчик, патриаршеското шествие поема пътя за епархийския престолен град Видин, гдето пристигаме на време според програмата, неизменно съпътствувани от дъжда, макар програмата по тържествата да е била съставена с пожелание да се проведат те в негово отсъствие. Впрочем, ако трябва да кажем още нещо за дъжда, налага ни се да заявим, че българинът не само от село, но и от града, ставайки изразител на самочувствието на един земеделски народ, не се гневи на дъжда, даже и тогава, когато той по общо признание е прекалил мярката на полезност. И така очаквайки и във Видин при обилен дъжд пристигането на Негово Светейшество, посрещачите му приемаха това за признак на особено Божие благоволение, съпровождащо появата му.

Видин притежава монументална, архитектурно красива и вътрешно благолепна катедрална църква, посветена на свети великомъченик Димитрий Солунски, която може да побере няколко хиляди богомолци. Тук начело със своя стар и мъдър архипастир, клирът и народът от Видин посрещна дълбоко възрадван и духом окрилен своя роден патриарх. Откликвайки се на гласа на своя архипастир, православният Видин беше се стекъл и гъсто, до осезаема плътност, изпълнил катедралния храм.

От името на своя клир и паство Видинският митрополит Неофит мило и трогателно с мъдра реч приветствува Българския партиарх и св. Синод с пристигането им в неговия престолен град. Някакво достоинство и внушителен респект се излъчваше от сцената, която беше пред погледа на възрадваното човешко множество. Един старец с внушителна осанка е включил в своите обятия Първоиерарха на Българската църква и не може да задържи сълзите на радост, бликнали от очите му, загдето е дочакал в годините на своята дълбока и благословена старост посещението на Българския патриарх в своя престолен епархийски град. В залеза на своя живот този старец с прекрасни копринено бели коси е видял възстановяването на старославното патриаршеско достоинство на родната ни църква и избирането след шест века на достоен заместник на св. патриарх Евтимия, комуто той лично, поради старшинството си пред другите, е връчил патриаршеските инсигнии при интронизацията му. Този мастит иерарх, дал толкова много чрез перо и слово на Българската църква, сега умилен и възрадван, държейки в обятията си патриарх Кирила — жив образ на канонически изцяло устроената родна църква — сякаш ще изрече през радостни сълзи думите на праведния Симеона: „Нине отпущаеши Владико“...

Дълбоко разчувствуван, със силни и мъдри слова патриарх Кирил даде израз на своята и на Св. Синод дълбока обич и почит към личността на митрополита Неофита, заявявайки,

че са дошли във Видин, за да му засвидетелствуват уважението на цялата родна Църква в тържествения ден на неговия четиридесетгодишен митрополитски юбилей.

С тези свои думи Негово Светейшество изрично подчерта, пред всички, че денят на първото патриаршеско посещение във Видин е не толкова тържество на това посещение, колкото отдаване заслужена признателност на един изтъкнат църковен деятел като Видинския митрополит Неофит, който е отдал на родната Църква цели 60 години от живота си като духовник, започвайки своето благословено поприще от редиците на нашето енорийско свещенство.

Отслужена беше велика вечерня от Високопреподобния архимандрит Стефан, в съслужение с някои градски свещеници и протодиакона при патриаршеската катедрала храм-паметника „Св. Александър Невски" в София, Флавиян Иванов. След отпуст патриарх Кирил благослови богомолците, които се разотидоха с трогнати сърца, изпълнени със светла духовна радост.

На 8 ноември, Димитровден, храмов празник на катедралната църква, се отслужи тържествена св. литургия от Негово Светейшество в съслужение на всички синодални архиереи, епископи, архимандрити и свещеници. Пееше много добър смесен хор. Храмът беше до такава степен препълнен, че мнозина богомолци, дошли по-късно, трябваше да стоят отвън или да се връщат поради лошото време.

След отпуст църква беше извършено по най-тържествен и сублимен начин юбилейното честуване на Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит Неофит по случай навършване 40 години от заемането му на Видинската митрополитска катедра.

До архиерейския трон, дълбоко развълнуван, в лек смут и чувство за добре изпълнен дълг, е застанал маститият юбиляр, леко привел глава под тежестта на деветте десетилетия изминали години. В кръг около него като почетна свита са всички архиереи, архимандрити, свещеници и диакони. Погледите на всички в храма са отправени към техния стар владика, комуто се прави такава голяма чест от патриарх и Синод, изпълваща и тях самите със синовна радост и гордост.

На солея пред св. царски двери се изправя патриарх Кирил. Той се обръща към честития юбиляр с дълбоко прочувствено слово-панагирик. Това слово, дишащо мъдрост и отразяващо достоинство и светла сила, обрисува живо и правдиво бележитата личност и дело на митрополита Неофита във всичката й духовна красота и привлекателност. Във всяка патриаршеска дума се чувствува живата радост на оратора, породена от действителните заслуги на юбиляра към Църквата и народа ни, които Негово Светейшество не се уморява да изброява.

Митрополит Неофит е светилник, когото родната Църква с доверие е поставила върху Видинската епархийска катедра преди 40 години, за да свети на всички в диоцеза й. Днес Българската православна църква с гордост сочи апостолския му подвиг и чиста вярност към нейния залог. Тя празнува с радост това юбилейно тържество в негова чест, изтъквайки живота му като пример за подражание.

Всички в храма са притихнали и слушат внимателно проникновените патриаршески думи, наблюдавайки леките потръпвания, пробягващи върху снагата на юбиляра, и просълзените му очи, изпитвайки топло съчувствие към този благословен стар дъб, който цели четири десетилетия ги е закрилял под клоните си с Христовото всеоръжие. Техните сърца в този момент са негови напълно, пълни с обич и дълбока почит.

Когато след свършване на своята блестяща похвална реч, патриарх Кирил се отправя към юбиляра, за да го стисне братолюбезно в обятията си, давайки му топло своето патриаршестко лобизание, препълненият с вярващ народ храм открътва от гърдите си съучастническа въздишка, издавайки по този начин, колко дълбоко го е затрогнало това заслужено честуване.

Хубави приветствени слова към митрополита -юбиляр отправиха Макариополския епископ Николай, ректор на Духовната академия „Св. Климент Охридски", София, на която юбилярът е почетен доктор на богословските науки и е най-големият радател за нейното създаване преди тридесет години; епископ Тихон, ректор на Софийската духовна семинария, на която в миналото юбилярът е бил ректор в продължение на шест години; свещеноиконом Иван Юлиев, председател на Свещеническия съюз, на който юбилярът е почетен председател.

По време на тези речи, припомващи скъпи за сърцето му отлетяли вече неща, юбилярът ту се просълзява, ту пък лицето му се прояснява и светва в чиста радостна усмивка.

Когато юбилейното тържество приключи с благодарствено слово на митрополита Неофита към патриарх Кирила и Св. Синод, той от своя страна поднесе в дар на Негово Светейшество, по случай посещението му във Видинска епархия, една прекрасна историческа картина, работа на художника Борис Денев и изобразяваща изпращането от Видин за Цариград на блаженопочившия екзарх Антима по случай избирането му за пръв Български екзарх. Негово Светейшество благодари с топли слова за хубавия подарък, който го прие със сърдечна благодарност.

Това забележително историческо тържество в гр. Видин приключи с благословението на Негово Светейшество, което той преподаде на присъствуващите в храма за здраве и плодоносен мирен труд, за преуспяване във вярата и родолюбието.

В ресторант „Република“ беше сервиран обед, на който присъствуваха патриарх Кирил и Св. Синод, председателят на Комитета по въпросите на Българската православна църква и другите изповедания при Министерския съвет г. Михаил Кючуков, съветникът при комитета г. Димитър Дончев, епископи, архимандрити, представители на местната общественост, представители на еврейското и турско малцинства в града, свещеници, църковни настоятели и пр. Обедът премина при задушевна и сърдечна атмосфера.

Митрополит Неофит вдигна наздравица за Негово Светейшество и за министър-председателя г. Вълко Червенков и сътрудниците му при управлението на държавата, включително и за г. Кючуков. Негово Високопреосвещенство каза много топли и сърдечни думи за подчертаните достоинства и високи държавнически качества на г. Червенков, комуто пожела здраве, дълголетие и пълен успех в трудното му и отговорно служение на народа.

Негово Светейшество патриарх Кирил също вдигна наздравица за г. Червенков и за цялото народно правителство, а така също и за домакиня-юбиляр, пожелавайки му здраве и успех във всички начинания.

Господин Мих. Кючуков вдигна сърдечен тост за дяда Неофита, посочвайки всегдашната му обич и вярност към руския народ и неговата църква, и благодарейки му за добрите чувства към председателя на Министерския съвет, привърши с пожелание да отпразнува своя вековен юбилей.

Тостове в чест на Българския патриарх и на юбиляра-домакин бяха вдигнати от председателя на Околийския комитет за защита на мира във Видин Емил Александров и от представителите на еврейското и турско малцинства в града.

След обед Негово Светейшество и придружаващите го посетиха храма „Св. Николай“, голяма и прекрасна по архитектурно изпълнение постройка, гдето бяха посрещнати от множество събрали се енориаши, дошли да приемат в своята църква благословението на Българския патриарх. Отслужи се молебен от енорийския свещеник Михаил Ковашки, който приветствува Негово Светейшество с хубаво слово, на което патриархът отговори след молебена с благодарствени думи и отечески напътствия към събралите се посрещачи, на които преподаде своето патриаршеско благословение и си взе сбогом, за да се отправи на посещение в храма „Св. Теодор Тирон“, намиращ се в местността „Кум баир“, в една от покрайнините на град Видин. Тука, макар патриаршеското посещение да стана по мрак, се беше събрало огромно множество вярващи съкварталци, изпълнили храма и двора му с лица, греещи от жива радост, преливаща от преданите им на църквата сърца, благодарни за високата чест, сторена им от Българския патриарх, който дойде с обич в квартала и в храма им.

Енорийският свещеник Александър Гоцев дочака Негово Светейшество, ходещ по цветя, които щедро разхвърляха пред стъпките му неговите енориаши, и поднасяйки му за благословение хляб и сол, каза вдъхновена приветствена реч, на която след отслужения молебен отговори с прочувствени отечески слова патриарх Кирил, изслушан със затаен дъх от стотиците богомолци, които целувайки патриаршеската благославяща ги десница и не скривайки голямото си задоволство, изпратиха патриарха и спътниците му, силно признателни за високото посещение.

На 9 ноември, в 8 часа сутринта, патриарх Кирил и Св. Синод отслужиха заупокойна молитва в мавзолея на екзарх Антима и се поклониха пред гроба му.

Направо оттук, изпратен най-сърдечно, патриарх Кирил и спътниците му, напускайки Видин и движейки се в непосредствена близост с Дунава, се отправиха на посещение в гр. Лом, гдето трябваше да стигнат в 10.30 часа.

Тази сутрин лошото време си беше отишло окончателно и едно ведро и по неаполитански, както казват, синьо небе се оглеждаше във водите на Дунава, който, бял и тих, носещ в гърдите си великия спомен за славния революционер и родолюбец Христо Ботев, течеше между бреговете си.

Когато патриаршеският кортеж достигна на определеното време Лом и пое по главната улица, то беше посрещнато от една друга — жива — река, образувана от многохилядното човешко множество, което преливаше до стените на огради и домове и вълнуващо се, докъдето стига погледът. Колата на патриарха можа с голяма мъка да се добере до мястото на официалното посрещане. Най-после попадаме в шпалир, образуван от градските свещеници и ония от цялата Ломска околия, облечени в светли църковни одежди. На края на този шпалир Българският патриарх беше дочакан от Ломския архиерейски наместник прот. Марин Гинев, който поднасяйки на Светейшия патриарх за благословение хляб и сол, му отправи прочувствени и възторжени приветствени слова, поздравявайки сърдечно Негово Светейшество с първото му идване в гр. Лом и молейки го синовно да благослови със своето патриаршеско благословение града и обитателите му.

Патриарх Кирил, видимо трогнат и възрадван, благодари на клира и народа за спонтанното и грандиозно, при това толкова сърдечно посрещане, благослови клира и народа и заедно с тях се отправи за църквата „Св. Богородица“.

Огромното човешко множество като пълноводен поток, непобиращ се в бреговете си, потече след стъпките на Българския първоиерарх, вдъхновено и радостно, отдало се изцяло на тържеството на своята чиста вяра и родолюбие. А църковният двор, който достигаме, пробивайки си с труд път през множеството,

църквата и улиците около нея представляват живо човешко море, вълнувано от свети чувства и дълбока признателна радост към Българския патриарх, който е дошел при тях да ги види и благослови.

В храма се извършва кратък молебен. Напливът вътре е така голям, че няколко жени припадат и биват изнесени с голяма мъка вън на чист въздух.

Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит с обич в Господа и с топли слова приветствува родния Патриарх с идването му в гр. Лом.

Застанал на солея с вдигната за благословия десница, Светейшият Кирил каза богомъдри напътствия към православното изпълнение на този буден и патриотичен крайдунавски град, земеделско-производителен и търговски промишлен център на своята околност. Като се обърна към Кириарха на диоцеза, патриархът похвали вярата и родолюбието на ломчани и ги прикани да обикнат още повече светото дело на Българската патриаршия и да бъдат добри граждани на Народната ни република. Това рядко празнично тържество, станало в обикновен делничен ден, развълнувало целия град, приключи с произвдството в чин свещеноикон на Ломския архиерейски наместник, прот. Марин Гинев, извършено лично от патриарх Кирил, който поздравявайки новопроизведения със заслужената офикия, изказа твърдата си надежда, че той ще се отдаде още по-усърдно и ревностно в служба на Църквата и народа.

През време на молебена в църква, при посрещането и изпращането на Негово Светейшество, пя красиво и свежо дамски църковен хор.

В ресторант „Москва“ имаше официален обяд, през време на който бяха вдигнати наздравици от Негово Светейшество, г. Кючуков, митрополит Неофит и Никола Първанов, председател на Околийския комитет за защита на мира. Обедът, на който присъствуваха, освен официалните гости, и всички свещенослужители, от града и околията, и много църковни настоятели и други граждани, премина в атмосфера на християнска задушевност и сърдечна топлота.

Разделяйки се в Лом с митрополита Неофита и неговите духовни чада, патриарх Кирил и спътниците му се отправиха в обратен път към столицата.

На пътя им лежи не големият, но оживен и прогресивен град Михайловград. Когато мирното патриаршеско шествие достига града, то се натъква на приятна изненада, приготвена от вярващите, излезли в хилядно множество да срещнат своя любим патриарх и да получат благословията му. И тука архиерейският наместник Никола Горанов заобиколен от свещенството на поверената му духовна околия, облекло светли празнични одежди, приветствува със синовни бодри и сърдечни думи Българския първосветител и му поднесе за благословение традиционните хляб и сол; и тука огромно множество верни на Христа и на Църквата му люде, които с жажда дирят десницата на Негово Светейшество да се докоснат с треперящи устни до нея и да приемат за себе си, за домовете, челядта, труда и града си патриаршеското благословение, което ще ги пази и води в живота към победа над мрака и злото; и тука препълнен до задушаване храм, в който се разнасят топлите отечески напътствия на Българския патриарх, отнасящи до сърцата на слушателите мъдра и спасителна за живота поука; и тука скъпи лица с греещи погледи, и тука кратко, но силно общуване между отец и чеда, събрани в името на Христа Спасителя, Който невидимо благославя първите стъпки на Евтимиевия наместник за добри и дълголетни подвизи на Своя виноград.

Когато патриаршеският кортеж напусна Михайловград, гдето още дълго образът на патриарха ще пълни душите на вярващите и ще остане завинаги там жив и незабравим, и в душата на Светейши Кирила напират рой мисли и нежни чувства. Нима неговото първосветителско сърце не е трогнато и умилено от виденото и изживяното, което почти с еднаква сила се повтаря ето вече цяла година при появяването му сред народа? Колко жива и пълна преданост, засвидетелствувана му чрез най-очебийни факти като на патриарх, комуто Бог и Църквата са поверили цялата народна православна душа да я пази от плевелите на греха и да се труди неуспно и неуморно за опазване на доброто евангелско семе, за да принесе то стократеч плод за полза на Църквата и родината! Какво високо и колко отговорно и тежко служение! Колите на патриаршеския кортеж са поели вече височините към Петрохан, а духът на патриарх Кирила, дълбоко развълнуван от обич към добрия български народ, търси в молитвен размисъл Божията подкрепа за своето изключително служение Богу и народу.

Архимандрит Стефан

„На оня, който сее правда, наградата е истинска“ (Притчи 11-18)

ДУХОВНИЯТ ЛИК НА МИТРОПОЛИТ НЕОФИТ

По случай четиридесетгодишното му архипастирско служение

Има личности в съвременния живот на нашата Църква, които, прегърнали божествения завет на Разпнатия преди две хиляди години Спасител на човечеството, отдават целия си живот за неговото претворяване в плът и кръв. Със своите дела на боголюбие и братолюбие през цялото си многолетно жизнено поприще те се утвърждават като ревностни служители на славната Христова църква.

Негово Високопреосвещенство св. Видинският митрополит Неофит, чиято четиридесетгодишнина от възхождането му на архиерейската катедра се навършва през тази година, е една от тези личности, които, записали върху сърцата си светлия Христов завет, са вървяли трудния път на пастирското служение — служение на Бога и човека, на Църква и народ.

Целият досегашен живот на Високопреосвещения митрополит Неофит е една нестихваща песен за живата вяра в Бога и пламенната, всеотдайна любов към ближните. За него няма по-голяма любов от тая, която като божествена максима бе не само прогласена, но и изпълнена от Господа Иисуса Христа (Иоан. 16:13). Затова сам митрополит Неофит в една своя реч казва: „Много пъти съм мислил върху тая възвишена любов! В аналите на историята, в страниците на свещеното и боговдъхновеното писание видях вписани и увековечени имената на бележити личности, мирски и духовни, които са се съобразили буквално с тая божествена повеля и разбрали така целта на земния си живот, те се чувствували щастливи... Напълно задоволителен успех за себе си в това отношение аз не съм могъл да постигна. Но аз учих другите и се опитвах да направя любовта към ближните, към народа стихия в живота си". Митрополит Неофит не познава боголюбие, което не е същевременно братолюбие. И когато служи на ближния, на народа, той чувствува, че най-добре служи Богу. За него любовта не е само един космически принцип, но и евангелски, жизнен принцип, основна стихия и залог за успеха във всяко негово лично и църковно-народно начинание. Както в своите книжовни трудове, така и в своя дълголетен живот митрополит Неофит се разкрива като човек, който реално се откликва на нуждите на нашата Църква и народ. В тях тупти едно сърце, което е широко разкрито за въпиющия глас на всеки изстрадал и обременен от трудностите на живота. Като тих и благ отец той с любов приема всеки търсещ духовна и материална подкрепа. Еднакво се радва с радващия се, еднакво скърби със скърбящия, еднакво плаче с плачещия, но над всичко утешава и наставлява, и кому с каквото може помага.

Колко по-голяма е любовта на митрополит Неофит към ония, из чиито редове той е възлязъл на високия пост — народните пастири! Той познава техните болки и тежнения; чувствува, че те трябва да бъдат подпомогнати и импулсирани в тяхното спасително благовестие. Плод на неговата благодатна любов към пастиря и спасителното му богочовешко дело са неговите сборници с проповеди, слова и поучения: „Проповеди, неделни". „Проповеди празнични", „Проповеди на разни случаи" и „Слова, поучения и речи". А подпомагайки пастиря, Високопреосвещеният митрополит подпомага и всеки, който жадува за подкрепа в своето духовно възрастване.

Тази му искрена любов към човека го прави мъдро да разрешава трудните църковно-епархийски проблеми. Застанал на ръководно място във върховната управа на светата ни Църква, той проявява в още по-висока степен оная мъдрост, с която ръководи своята епархия, защото църковното управелние за митрополит Неофит не е абстракция, а реално отношение между още по-реални личности. Евангелската любов е за него благодатна сила, която му дава далновидността на общественик, който търпеливо развързва много възли на общоцърковния ни живот. И ако той почти всякога успява удивително да разреши трудните проблеми, пред които е бил изправен, то е защото всичко умее да стопли с благодатните струи на любовта.

Историческото минало на нашия народ е затвърдило у митрополит Неофит мисълта, че Българската църква е била не само двигателна сила в културно-историческия му възход, но и негова ревностна пазителка. Затова вдъхновен от безпримерните исторически дела на нашата Църква в лицето на Преславската, Охридската, Търновската и Възрожденска школи, той усърдно работеше и работи със слово и перо, щото тя и в днешните нови времена да стане основна могъща стихия в живота на нашия народ. За митрополит Неофит нашата Църква си остава всегдашен фактор, който, чрез своята спасително-възродителна мисия, съдействува да се запази българският народ по неговия исторически друм. Това естествено възправя митрополит Неофит пред нас като пламенен родолюбец, който следвайки светлите традиции на нашето минало, дълбоко изживява радостите и тревогите на своя народ. В това отношение той има за скромен, но достоен пример за подражание своя велик предходник по епархийска катедра, приснопаметния митрополит Видински и първи Екзарх български Антим I.

Митрополит Неофит е любознателен и ученолюбив иерарх. Той обича науката. Истинската наука за него обаче не е само възможността на човека да ломи ценности за живота. За него науката е реална сила, могъщо средство, което сгрявано от евангелската любов трябва да съдействува не само за материалния, но и за ду-

ховния разраст на човешкия живот. В това и митрополит Неофит вижда истинското назначение на човека — непрестанно да твори духовни и материални ценности, въплъщавайки в живота си християнския идеал за съвършенство. Затова Високопреосвещеният митрополит е чужд на спекулативната философска мисъл. За него има една единствена философия — това е така наречената от него „божествена, християнска философия“ на Спасителя. Той живее и работи в живота и за живота. Възпламеняван от благодатната сила на любовта си към родната ни Църква, от една страна, и от неизчерпаемото духовно богатство на православната руска богословска мисъл, от друга, той е истински радетел за родна богословска наука. И като ректор на Софийската духовна семинария, и в грижите си по създаването на Духовната академия, той с апостолско усърдие се труди за процъфтяването на родно православно богословие. Движен от божествена ревност, дори когато е най-обремен служебно, той не изпуска перото от ръцете си и пише за човека, за пастиря, за Църквата и за живота. Неговите трудове, помагала и брошури, като: „Видинска епархия. Историческо минало и съвременното й състояние“, „Пастирско богословие с каноническо право“, „Християнският пастир“, „Провидението в историята и народната катастрофа“, „Народната катастрофа и православието“, „Църква и държава“, „Кой носи мрака на вековете“, „Два типа интелигенция“ и др., както и всичките му статии са ценен принос към нашата млада богословска наука. Затова и академическият съвет на нашата Духовна академия, движен от евангелския принцип „работникът е достоен за наградата си“ (Мат. 10:10), отличи митрополит Неофит с високото отличие „почетен доктор на богословските науки“.

Една съществена черта от личността на митрополит Неофит е неговото трудолюбие. Схващайки времето като Божий дар, той всякога се старае да го използува колкото е възможно по-полезно за онова призвание, което Бог е вложил в сърцето на човека. Като не изпада никога в лъжесъзерцателна леност и импулсиран от евангелския принцип за постоянна активност, той чувствува, че всякога е с неизчерпаеми сили, защото не само царството Божие, но и всяко благородно, лично и народополезно дело се спечелва с непрестанен труд. Както като семинарист в Цариград и Петербург, така и като студент в Петербургската духовна академия неуморно работи върху себе си. Като протосингел на Сливенската и Видинската митрополии, като протосингел на св. Синод и като ректор на Софийската духовна семинария, той упорито и бързо се справя с трудностите, които се изпречват пред него. А това го издава като деятелна натура — опитен и експедитивен администратор. За него въпросите на църковния живот са не само предмет за разбиране от разума, но и въпроси на упорита воля, на непрестанен труд. Като иерарх на Видинската митрополитска катедра той мъдро работи за бъдещото състояние на Богодарованата си епархия. За него трудът е живот, защото когато се труди, мисли, че най-добре живее. Като архипастир на Христовото стадо той всякога се чувствува работник, който непрестанно трябва да бразди и сее на Божията нива семето на спасението. За идеал на трудолюбие той има винаги пред себе си славянобългарския първоиерарх св. Климент Охридски. Любовта на митрополит Неофит към труда е един от факторите за пастирско-административната му и книжовна плодовитост.

На архиерейската катедра или на църковния амвон, на общественото поле или от колоните на църковния печат, митрополит Неофит се очертава като личност с природните дарования на здрав ум, жива съобразителност, любвеобилно сърце, удивително търпение, неизчерпаема енергия, голяма упоритост и несъкрушима воля. И тях той развя в огромно дело на архиерей, богослов и общественик-патриот. А това му огромно дело справедливо му отрежда видно място в живота на нашата църковно-народна общественост.

И сега, когато през тази година се навършват четиридесет години от възлизането му на древната Видинска архиерейска катедра и шестдесет и пет години клирическо служение, той, закрилян от крепката Божия десница и с поглед устремен към светлото народно бъдеще, бодро крачи в живота за слава на родната Църква.

Петър п. Радославов
Студент

ПОГЛЕД КЪМ ВИДИНСКАТА ЕПАРХИЯ

Стари и нови известия

Диоцезът на Видинската епархия се простира в северозападните предели на Народната република България, като северната му граница опира до брега на Дунава, източната и южната — достига Врачанската епархия, а западната граница се покрива и слива с държавната българо-югославска граница. Стара и обширна е Видинската епархия. Нейната вековна история се преплита с вековната история на нашето отечество. В нейната земя още в първите десетилетия на християнството е проникнало благодатното учение на Евангелието, което между Дунава и Балкана успешно пръв благоветствувал апостол Андрей.

Сегашната Видинска епархия е наследница, така да се каже, на някогашната Рециарска епархия, която устроила и проширила своя диоцез още през IV век в римската провинция Прибрежна Дакия. Рециарският митрополит държал своето седалище в град Рециария, от който в днешно време са останали само незначителни рушевини и гдето, отпосле, е възникнало познатото дунавско село Акчар. Нинездравствущият Видински кириярх, Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит, който преди тридесет години написа и обнародва полезната книга „Видинска епархия. Историческо минало и съвременното й състояние", с право смята, че името „Акчар" произлиза от името на стария римски град Рециария. Че Рециарската епархия е съществувала още преди хиляда и шестотин години, свидетелствуват актовете на Сердикийския събор (343), които са подписани от рециарските викарни епископи Аквийский Виталис и Кастро-Мартинский Молв. От едно друго пък известие е установено, че на Църковния събор през 381, свикан в италианския град Аквилея, бил осъден заради арианство Рециарският митрополит Паладий. След като Константин Велики (306 — 337) издал през 313 година своя бележит едикт в Милано, т. е. от 314 година, Рециарската епархия станала официално позната в християнския мир. В такъв случай тази древнопросиявша епархия, която днес наричаме Видинска, може да се гордее с 1640-годишен християнски живот! Наистина бележита и юбилейна годишнина!

В онова далечно време град Рециария бил голям и културен център. В него е била съсредоточена областната военна и гражданска администрация. Тук била и централната епархийска управа. Първият викарен епископ на Рециарската епархия стоял в провинциалния на Дунава град Аква, сега селището Прахово, пристанище до град Неготин, в Югославия. Вторият Рециарски викарен епископ държал провинциалния град Кастро-Марино, който, както се предполага, някога се издигал на мястото на днешния град Кула или пък на мястото на днешното кулско село Чичил. Един от първите рециарски митрополити бил Паладий, който успял да обезпечи независимостта на епархията до 386, тъй като от тази дата диоцезът на Рециарската епархия преминал под ведомството на Солунския папски екзархат. В края на IV и в началото на V век цветущата Рециарска епархия погинала от варварските нашествия. Атила сринал до основи град Рециария. Като подгонена птица Рециарската епархийска управа свила гнездо във викарния град Аква. Само той останал донякъде запазен сред пепелищата и дима, които покривали следите на Атила. По това време Цариградският патриарх, като се възползувал от размирното време, хвърлил властта си и над Солунския папски екзархат и по този начин подчинил Рециарската, т. е. останалата Аквийска епископия, на своя Месемврийский митрополит. Но това не било за вековe... През 535, когато император Юстиниян (527 — 565) учредил на свое име новата архиепископия „Първа Юстинияна", която обхващала няколко обширни области, под нейната власт, като втори папски викариат, паднал и епископът на град Аква. Но тъкмо след две столетия, а именно през 735 година византийският император Лъв III Исавриец (717 — 741), раздразнен от папата, който справедливо го хулел заради безумното му иконоборство, изтръгнал от папското ведомство целия Източен Илирик, в който бил включен и град Аква, и всичко подчинил на Цариградския патриарх. Когато Аквавийската епископия се намерила за втори път под властта на Цариградската патриаршия, тя горко си изпатила от нашествията на славяни и авари. Атиловото разорение се повторило! Но Рециарскоаквийската епархия не загинала. Свито било ново гнездо — като център на епархията — в селището Бонония, което се намирало от дясната страна на Дунава, срещу днешния румънски град Калафат. Този градец станал и военен център на римските легиони, които отбранявали провинцията от нашествията на авари, даки и славяни. Най-после славяните се поселили отсам Дунава, умножили християнското население в плодородната равнина, значително уголемили и град Бонония, като му дали, вероятно, и славянското име Бдин. Тъй като се пославянчило тогава и името на епархията: тя започнала да се нарича Бдинска или Бдинска епархия. Един век подир това, когато в този край била окончателно затвърдена властта на Българската държава, във времето на княз Борис (853 — 889), покръстителя на българите в 865, Бдинската или Бдинска епархия получила славянобългарското име Видинска епархия.

Интересно е да се знае нещо за произхода на името Видин, което е преминало у народа като кръщелно собствено име и с което обозначаваме престолния град на Видинския митрополит. Както почти всички имена на старите

градове по Дунава, така и името Видин вероятно представлява остатък от някогашната преславянска топонимия на Балканския полуостров. В основата на името Видин може би лежи древното келтско име Бонония. За преходно име от Бонония до Видин се приема старобългарското име на града Бъдин или Бдин, както е отбелязан в редица стари български и византийски книжовни паметници и каменни надписи и което, заради мъчното му произношение, народът вероятно е изоставил и от XVIII век насам започнал да го нарича Видин. Известната легенда за основаването на град Видин от баба Вида също може донякъде да обясни появата на новобългарската форма на името му. От неизчерпаемия извор на народните предания възникването на град Видин се гради върху следния легендарен разказ: „Земята между Дунав и Морава някога била във владение на двама господари — брат и сестра. Братът се казвал Ниша, а сестрата — Вида. Когато дошло време за делба, Вида получила крайдунавската област, а на Ниша се паднала покрайнината около реките Нишава и Морава. Отпосле Вида построила на десния бряг на Дунава град Видин". Според многоизвестната старобългарска апокрифна летопис „Сказание на пророк Исая как бе възнесен от ангел до седмото небе" византийският император Константин Велики основал и въздигнал град Бдин, който получил тогава прозвището Седмовръхи Вавилон".

Древнопросиявшата Рециарска епархия започнала своя живот с много жертви и тежки страдания. От църковната история е известно, че под меча на римските езически управители паднали много рециарски изповедници на Христовата вяра. Едни от първите рециарски мъченици са Ирин, Пий и Менон. Те са отбелязани в един Синаксар от 1340 година. Но и българската древнопросиявша Видинска епархия е пожертвувала много свои духовни синове и дъщери. И най-беглият поглед, отправен към миналото на Видинската епархия, показва, че там, както и по другите български епархии, самопожертвуването за свободата на Отечеството било чутовно и че сред българското православно население, у което било силно развито съзнанието за гражданска добродетел, бил издигнат в култ и верският героизъм.

Подир покръстването на българите, в диоцеза на Видинската епархия свещенодействувало гръцко духовенство, което довел от Византия гръцкият архиепископ Йосиф. Но гръцките свещеници не останали в България за дълго. Те скоро били сменени от многобройните ученици и последователи на св. св. братя Кирил и Методий. Между славянските просветители несъмнено спада и св. Наум, а знае се, че той е развил апостолска дейност в цяла Мизия и затова в неговото гръцко житие пастирският му образ е украсен с многозначителните думи: „българска и мизийска слава". Освен това, в службата му, той се възпява като духовник, който, като привлекъл чрез проповед и чудеса мизийските жители към Бога и като проповедвал истинската и непорочна Христова вяра в Мизия, станал заслужено светилник на цялото мизийско население. Тъй като в Мизия тогава е влизала и Видинската област то справедливо е да се мисли, че св. Наум е разнасял светлината на Евангелското учение в славянобългарския диоцез на Видинската епархия. Допустимо е също така, че в първите години след покръстването на българите, когато държавата на княз Борис I кръстосвали византийски и римски свещеници, Видинската митрополитска катедра не е била заета от титуляр и в църковно отношение, може би временно, е била подчинена на Сердикийския митрополит или пък на Моравската епархия, която била прокълната от св. Методия, понеже там се появили ереси и кипнали люти гонения срещу православието. По онова време Моравската митрополитска катедра държал митрополит Агатон, който участвувал на Цариградския събор през 879 и бил познат като близък човек на Цариградския патриарх Игнатий. Макар и да няма преки исторически известия, може да се приеме Моравския митрополит Агатон като първи Видински митрополит, в смисъл на управляющ епархията, още повече като се има пред вид, че самата Моравия стояла като васално княжество спрямо княз Борис.

Престолният град на Бъдинската, а после Бдинска и Видинска епархия заемал важно стратегическо положение поради географското си място при огромните завои на Дунава и се издигнал в първостепенна северозападна българска крепост. Колкото повече нараствало неговото политическо и военно значение, толкова по-високо се издигала в църковно-административно отношение и митрополитската катедра във Видин. В спокойните и мирни години из цялата Видинска епархия цъфтяло просвещението, издигали се хубави и благолепни храмове, параклиси и манастири, гдето Божии угодници и смирени молебници се предавали на духовни подвизи, на просвета, на родолюбие и на труд. Най-големият от тия познати и неизвестни исполини на духа несъмнено е Теодосий Търновски, основателят на Търновската книжовна школа и първостепенна духовна личност в българското средновековие. От неговото житие се научаваме, че той още на младини постъпил в манастира Св. Никола, който се намирал близо при старото селище Акчар или някъде в околността на древния град Рециария. В тая славна българска област св. Теодосий започнал иноческия живот под ръководството на игумена, отца Иова, който бил мъж добродетелен и който разбрал, че новодошлият ще бъде избран съсъд на Бога. Когато св. Теодосий пожелал да придобие повече знания и като усърдствувал да постигне напълно добродетелен живот, той заминал за престолния град Търново. Но ето и друг видински исполин на духа: в някогашното Бдинско църковно-на-

родно училище добил образованието си и многоизвестният бдински светец, Преподобни Ромил, родом от град Бдин. Той се брои към великите български подвижници и е вековната слава на Видинската епархия. От житието, което му написал неговият ученик Григорий и което има несъмнено литературни художествени достоинства, лъха наистина свет живот. Като напуснал родния си град Видин, св. Ромил се отправил за Търново и се поселил в един тамошен манастир, наречен „Богомайка Пътеводителка". Отпосле св. Ромил живял и в други манастири, а ред години прекарал и в Света гора, гдето оставил спомен на сияен образ.

В средновековието град Бдин е известен и като български книжовен център. В това отношение голяма заслуга има видинският български цар Иван Страцимир (1365 — 1396), син на Иван Александър (1331 — 1371). В негово време когато „държал църковния стълб" патриарх Теодосий, било преписано едно евангелие, което има съдържателна приписка. Между другото в нея се казва: „Писано бе, прочее, това свето дело във великия и многолюден град Бдин, по повеля и желание на великия всеосвещен митрополит господин Даниил. А аз, недостойният и груб, се боях да начена това дело в Христа, надвишаващо моите сили, но, бидейки сродник на този свети митрополит, а още повече, свикнал на послушание, не пожелах да непокорствувам". Пак във врамето на Иван Страцимира, по желанието на съпругата му Анна, през 1359 — 1360, в град Бдин била написана богослужебната книга, наречена „Съборник на светите преподобни и страстотърпими жени". Тази книга е известна в старобългарската книжнина под името „Бдински сборник". В този драгоценен книжовен паметник, наред с други жития, стои житието и на мъченицата св. Петка, загинала след люти страдания във времето на римския император Антонин Пий (138 — 161).

Към 1395 година, по заповед на Иван Страцимир, Видинският митрополит Йоасаф пренесъл от Търново във Видин мощите на св. Филотея, а също и мощите на св. Теофана, съпруга на византийския император Лъв VI Мъдрий (886—912). За това голямо църковно тържество митрополит Йоасаф е написал похвално слово за св. Филотея, в XI-та глава на което се казва: „Наистина блажен е нашият град, който наследи да притежава, преблажена Филотеа, твоите всеосвещени мощи! Нему те са добре възложени за съхранение и пазене. Блажен е и самият цар Константин (син на Иоан Страцимир) — бидейки млад на възраст, а хилядолетен по разум — който към другите големи свои подвизи прибави и това, да принесе, Преподобна, твоите мощи, както и тези на вечнопомнимата и всесвета Преподобна Петка, а още и на преблажената царица Теофана. Това бе за него голяма прослава, телесна закрила и душевно запазване. Блажени сме също и ние в нашия град, които наистина, да кажа по подобие, приехме вашето троично събрание, в което вие, като сияете с лъчите на благодатта, раздавате нетленно спасение на онези, които се приближават".

Освен евангелията и мощите, духовна украса на Видинската митрополия са били и редицата църковно-народни огнища на просвета и добротворство. А това са манастирите във Видинската епархия, начело с Акчарския Св. Никола, за който стана по-горе дума. Ето няколко от тях:

1) Добридолски Св. Троица с параклис при аязмото Свети Безсребърници Козма и Дамян, разположен в живописна местност. В този манастир около 1610 година били пренесени мощите на бележития светогорски, софийски, черепишки и видински книжовник и художник св. Пимен. В края на XVIII век бил ограбен и изгорен от турски разбойници. През 1850 иеромонах Венедикт обновил манастира, а през 1860 година, когато започнал да се разпалва българският църковен въпрос, бележитият маджарски ентограф и археолог Феликс Каниц (1829 — 1904) споходил Добридолския манастир и заварил в него братство от петима монаси и игумена им, отец Василий. Осем години по-късно същият игумен Василий честито посрещнал първия български Видински митрополит Антим, бъдещия екзарх, когато се отбил в манастира при обиколката на епархията;

2) Изворски Св. Богородица, виздигнат близо до видинското село Извор. Според едно предание този манастир бил съвършено разсипан при разгрома на Първото българско царство и заради развалините му наречен „Сухо поточе". През втората половина на XVII век, около 1670, Изворският манастир бил възобновен от иеромонах Силвестър. През 1868 тримата изворски монаси Кирил, Гавриил и Хрисант направили днешния иконостас на манастирската църква. Феликс Каниц посетил и този манастир, като останал поразен от хубавата живопис в църквата, най-вече от образите на Бога Отца, на Св. Дух и на Иисуса Христа, Който възлагал корона на Божията Майка, което е забележителен случай в живописта;

3) Раковишки Св. Троица, издигнат в Кулска околия, в подножието на Балкана. Според преданието той е основан в „дните на цар Симеона". Било време когато другоплеменици опожарили манастира, но Боголюбивото население пак го възстановило. Дошли пак зли години, а тоя път друговерци сринали св. обител, обаче с Божия помощ тя пак била изградена. Дошла и трети път угроза: турците запалили манастира. Настъпило запустение и дълги години не се чувал камбанният звън на Раковишката манастирска църква. Едва през 1825 свещеник Герасим успял да обнови манастира и станал негов игумен;

4) Брусарски Св. Архангел, въздигнат, както сочат някои предания, още преди падане

то на България под гръцко робство. От историята му се знаят само две неща, а именно, че манастирът е оцелял до 1720 година и че православното население от околните села редовно се черкувало в благолепния му храм. В началото на XVIII век дошли за манастира тежки изпитания. Разсвирепели гаджали и яничари поругали светините, посекли с меч уловените монаси и опропастили Божия дом. Едва през половината на XIX век манастирът бил възобновен с големите грижи на добри християни и родолюбиви българи. При Брусарския манастир било отворено и килийно училище, което дало образование на много деца от околията;

5) Клисурски Св. Никола, сгушен до Стара планина, недалеч от град Берковица, току под величествените „Тодорини кукли". Манастирът устоял до втората половина на турската робия и тогава го връхлетяла разрушителната ярост на берковския паша Исуф... Берковските българи се погрижили за неговото въздигане, като построили и днешната му църква „Рождество Пресв. Богородици".

Знаменателна е за историята на Видинската епархия записката на десетина видинчани, която оставили през 1870 при своето поклонничество в Зографския манастир, когато записвали даренията си. Като обаждат, че са от град Видин, поклонниците отбелязали и положението, което заемала тяхната епархия, а именно, че тя Видинската епархия била граничен стълб на Българската православна църква. С тия думи видинчаните са искали да кажат, че тяхната епархия стои на стража и бди за независимостта на родината. И наистина тая стража се оказала яка през целия многовековен живот на Видинската епархия. Започнала нов православен живот в епохата на Симеона (893—927) и Петра (927—969), разгърнала силите си в управлението на Западното българско царство (963—1018), което поели и юначно отбранявали Давид (970—978) и Самуил (978—1014), Видинската българска епархия не угаснала в двувековното робство, което прекарала със своя престолен град, когато безчинствували из нейния диоцез многобройните византийски чиновници. Напротив, Видинската епархия още повече заякнала през двадесет и двете десетилетия на Второто българско царство, което създадоха братята-освободители Петър, Асен (1186—1196) и Калоян (1196—1207) и които един след друг загинаха за неговата независимост. Като ярка звезда на православния небосвод блестяла Видинската епархия при видинските князе Шишман I (1277—1313), Михаил (1313—1322) и Шишман II (1323—1332) и особено при самостоятелното господаруване на българския видински цар Иван Страцимир (1365—1396), когато епархията добила първенствующо място, а град Видин се издигнал до високото държавно положение на втора българска столица. Тогава на търновския престол царувал Иван Шишман (1371—1393), син на Иван Александър (1331—1371) и брат на Иван Страцимира.

Турската власт, със своите ятагани, палежи и насилия, както и Цариградската патриаршия с многогодишното си натрапничество върху църковно-просветните идеали на българския народ не са успели да разстроят и да съсипят българския елемент в диоцеза на Видинската епархия. Едно силно и поразително свидетелство за това положение е високият и борчески дух на нашите прадеди от Видин и Видинско в годините, когато се е разрешавал и кипел българският църковен въпрос. Ето едно много важно писмо, изпратено на 15 юни 1868 от Видин до българската колония в Цариград и публикувано във в. „Македония", год. II, брой 30, от 22 юни 1868 година, с което видинчани единодушно протестират срещу Цариградската патриаршия, загдето е назначила на Видинската епархийска катедра митрополит Антим. И каква ирония на съдбата! Когато митрополит Антим пристигнал във Видин, видинското църковно-училищно настоятелство нито го посрещнало според обичая, нито го пуснало да отседне в сградата на митрополията. Отношенията се изострили до нетърпимост. В същност видинчани нямали нищо против личността на българския владика и те се бунтували изключително срещу ненаситните лапи на Цариградската патриаршия, която издействувала, за сметка на своите планове, турски берат за назначаването на митрополит Антим на видинския престол. В това обстоятелство бушувала и не спирала омразата. Това се чувствува и от самото писмо:

„Радостно ви казваме, че ний сполучихме да уничтожим унията, която застрашаваше да вкара един раздор между тукашното християнско население. За да разумеят читателите ви, как ся прие тука Н. П. Гос. Антим, когото Гръцката патриаршия иска да ни наложи за неин владика, доволно е струва ми ся да прочетът следующий акт, който вчера ся заключи: Ето актът!

„Защото Гръцката патриаршия, която съблече от църковната власт българския народ, с днешното си упорство даде ни необоримо доказателство, че тя ни най-малко не съзнава тази неправда, затова и Видинската епархия, като изгуби всяко търпение, решава и се отцепва от тази чужда власт. Долуподписаните свещеници, стареи и избраници народни, с волята на целия български народ, който обитава в богоспасаемата Видинска епархия, решават никак да не признават за свой пастир Негово Преосвещенство Антима или другиго, когото и да би проводила Гръцката патриаршия".

Когато митрополит Антим се отказал от Цариградската патриаршия и се присъединил към всенародното съкровено желание, което горело и в сърцата на видинчани, временната политическа омраза незабавно рухнала като изкуствена стена. За един миг победителите-видинчани и дядо Антим станали единни и

сплотени и то навеки! Историята на Видинската епархия от времето на Освободителната епоха е немислима без величавото дело на Видинския митрополит Антим, посетнешния пръв Български екзарх и народен будител. Неговият образ е неделим от образите на Неофит Бозвели, Иларион Макариополски, Софроний Врачански, Юрий Ив. Венелин, Василий Ев. Априлов и ред още възрожденски дейци. Блаженопочившият екзарх Антим I е бележита личност. Той е сияен образ. Той е народен герой. Негово Светейшество Българският патриарх Кирил, като проучва от ред години миналото на Българската православна църква и като съсредоточава прозорливото си внимание най-вече върху възрожденския период на нашата църковна история, все повече успява да приключи книжовния си труд върху величавото дело на екзарх Антим I. Появяването на тази книга ще бъде знак на почит и признателност към видинския народен светител дядо Антим и в същото време ще бъде църковен празник в нашата църковна литература.

Михаил Ковачев

ПОДРОБНА ХРОНИКА НА ПАТРИАРШЕСКОТО ПОСЕЩЕНИЕ ВЪВ ВИДИНСКА ЕПАРХИЯ

ЦЪРКОВНИ ТЪРЖЕСТВА В КЛИСУРСКИЯ МАНАСТИР И ГРАДОВЕТЕ: БЕЛОГРАДЧИК, БЕРКОВИЦА, ВИДИН, ЛОМ И МИХАЙЛОВГРАД. ЧЕСТВУВАНЕ 40-ГОДИШНАТА МИТРОПОЛИТСКА ДЕЙНОСТ НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО СВ. ВИДИНСКИЙ НЕОФИТ

(6—8 НОЕМВРИ 1954 ГОДИНА)

Първото патриаршеско и синодно посещение на Видинската епархия се свърза с честуването на 40-годишното митрополитско служение на Негово Високопреосвещество св. Видинския митрополит господин Неофит. На църковните тържества във Видинско Негово Светейшество патриарх Кирил се придружаваше от Високопреосвещените синодални митрополити: Доростолочервенский Михаил, Врачанский Паисий, Великотърновский Софроний, Ловчанский Филарет, Старозагорский Климент, Сливенский Никодим и Неврокопский Пимен, председателя на Комитета по въпросите на Българската православна църква г. Михаил Кючуков и съветника при комитета г. Димитър Дончев, Преосвещените епископи: Смоленский Тихон, Стобийский Варлаам и Макариополский Николай, представителите на Свещеническия съюз: свещеноиконом Иван Юлиев, протоиерей Методий Милчев и свещеник Николай Загаров.

От София патриаршеското шествие потегли на 6 ноември, събота, в 14.30 часа по новото шосе, което минава през живописния Искърски пролом. Патриаршеските гости влязоха в пределите на Видинска епархия при летовището Вършец, в полите на Стара планина. Пред хубавата църква в селото се бяха събрали благочестиви християни, които поздравяваха с махане на ръка и поклони.

В КЛИСУРСКИЯ МАНАСТИР

В 18 часа Негово Светейшество и синодалните архиереи пристигнаха в историческия Клисурски манастир „Свети Кирил и Методий", посрещнати при тържествено биене на манастирските камбани от манастирското братство, начело с игумена архимандрит Йосиф, и благочестиви християни от околните села Клисура и Цветкова бара, които бяха дошли на богомолно поклонение в светата Клисурска обител. Манастирът е възобновен в 1868 г. от архимандрит Антим, който е доживял освобождението на България и е залягал за издигането на старата обител.

Преосвещеният **Проватский епископ Софроний**, викарий на Видинския митрополит, произнесе следното приветствено слово:

„Ваше Светейшество,

„С голямо задоволство приех от Кириарха на Видинската епархийска катедра Негово Високопреосвещенство митрополит господин Неофит поръчението да посрещна и приветствувам от негово име Вас, кормчията на св. Българска православна църква, първия български патриарх след 560-годишно вдовство на Българския патриаршески престол, богочестните синодални ахиереи, редом с Вас, правоправящи, да ви посрещна и приветствувам със сърдечно древнобългарския поздрав „добре дошли" сред православното изпълнение на Видинската епархия и по-частно в Клисурската св. обител, посветена на светите Солунски братя славянските просветители свети Кирил и Методий.

„Днешният ден, 6 ноември 1954 година, ще остане паметен за вярващите от тоя край като рядко събитие в живота на нашия манастир, което ще бъде една от най-светлите страници на неговата история. Нашата св. обител всякога е била крепост на светото Православие и на всички наши верски и национални традиции и чаяния.

„Тя може да се похвали не само със своето образцово стопанство, но е била, е и ще бъде огнище на духовна просвета и център за възстановяване на физическите сили и здраве.

„Нека Вашето посещение и Вашите молитви ни донесат согуба Божия благодат!

„Приемете, Светейши Владико, честния кръст Господен, благословете нас и нашето иноческо послушание, за да бъде то за слава Божия, Църкви и отечество на ползу!

„На многая лета, Владико!"

Негово Светейшество **патриарх Кирил** благослови поднесения хляб и сол при пеене на многолетствие от хор на Софийската духовна семинария. В манастирската църква бе отслужен кратък молебен, след който Негово Светейшество произнесе кратко слово, в което между другото каза:

„Ваше Преосвещенство, драги братя, благочестиви християни,

„Аз и Високопреосвещените архиереи, членове на Св. Синод, сме на път за Богохранимия град Видин, гдето отиваме, за да празнуваме заедно с високочтимия старши архиерей на Българската православна църква, Видинския митрополит господин Неофит, неговото четиридесетгодишно митрополитско служение.

„Благодарни сме на Високопреосвещения Видински митрополит, загдето е наредил да бъдем приветствувани при влизане в пределите на Видинска епархия в тая св. обител от неговия пръв помощник Преосвещения Проватский епископ господин Софроний.

„Нека Бог да излее Своята сугуба милост върху всички христолюбиви люде в тая Богохранима епархия; нека Той с могъща десница да покровителствува св. Божия църква и да утвърждава в синовна обич всички нейни служители.

„В тоя привечерен час ние усърдно отправяме към Небесния наш Отец молитва да утвърди Бог в сила и дълговечност тая св. обител, на която сега сме честити гости. Братството ѝ да напредва в своя иночески подвиг, да пребъдва в молитви и особено в молитви за достойния Предстоятел на Видинската епархийска църква Високопреосвещений Неофит, който има много близо до сърцето си тая св. обител, гдето той всяко лято прекарва в духовен отдих.

„По молитвите на светите равноапостолни братя Кирил и Методий да преуспявате, драги отци и братя, в духовен подвиг, та св. обител да расте духовно и да се благоустроява стопански и да служи за огнище на религиозна просвета и на молитвено утвърждаване на всички, които идват тук на поклонение. А м и н!"

Отслужена бе вечерня, по време на която пееше хорът на семинаристите.

В ГРАД БЕРКОВИЦА

Рано на следния ден, неделя, в манастирската църква бе отслужена св. Литургия, на която присъствуваха Негово Светейшество и синодалните архиереи.

В 10 часа патриаршеските гости при дъжд се отправиха за град Берковица, балкански градец, живописно разположен в плодородна котловина под връх Ком. Представители на клира в Берковска околия и множество благочестиви християни посрещнаха гостите в църковния двор. Камбаните биеха тържествено. Архиерейският наместник, **свещеноиконом Рангел Герасимов**, посрещна Негово Светейшество и патриаршеските спътници в църквата „Рождество Пресвета Богородици" с приветствено слово, в което между другото каза:

„Благословен грядий во имя Господне!

„Ваше Светейшество, Досточтимий Архипастирю,

„В изпълнение поръчението на Негово Високопреосвещенство нашия любим Кириарх, Видинския митрополит господин Неофит, същевременно изразявайки чувствата на клир и миряни от Берковска околия, бързам да Ви приветствувам с нашето българско „добре дошли"!

„Поднасям Ви този привет с чувство на особена радост. За пръв път в историята на Българската православна църква, клир и миряни в Берковската духовна околия имат скъпата радост да посрещнат и приемат като свой гост Българския патриарх в лицето на Ваше Светейшество. Чувства на радост изпълват нашите души и сърца и от обстоятелството, че Ви придружават всички правоправящи, а именно всички членове на Св. Синод на Българската православна църква. Ние, домакините, се чувствуваме и радостни и задължени. Радостта си изживяваме както можем, а задължението ни поставя пред Ваше Светейшество с препасани чресла, с отворени души и сърца, със смирено наведени глави за Вашето патриаршеско благословение и Вашия назидателен призив.

„Впрочем вземете светия Кръст Господен, Светейши Владико, и ни благословете за наше здраве и успех във всяко дело, което е Церков и Отечество на ползу. На многая лета, Светейши Владико!"

Председателят на комитета за мир в град Берковица **Димитър Първанов** произнесе слово за мира, в което между другото каза:

„Ваше Светейшество,

„Разрешете ми в качеството си на председател на Околийския комитет за мир в Берковица, от името на хилядите борци за мир, мъже и жени, независимо от техните политически убеждения и религиозни вярвания, да ви предам техните горещи привети по случай Вашето пребиваване в нашия борчески и с революционни традиции град.

„Позволете ми още, бидейки тълкувател на чувствата и тежненията на хилядите борци за мир в нашата околия, на нашия любим подпредседател на Националния комитет за защита на мира в лицето на Ваше Светейшество да пожелая „добре дошли".

„Борците за мир в нашата околия, заедно с милионите борци за мир в целия свят, с гигантски усилия, единствено по пътя на упоритата и непрестанна борба за мир, твърдо, съзнателно и ако потрябва с цената на живота си, непоколебимо и самоуверено са взели делото на мира

в собствените си ръце и ще го отстояват докрай.

„Международните монополисти заплашват народите в целия свят с употребата на атомната и водородна бомби и с оръжия за масово унищожение на човечеството и то във време, когато международното напрежение в света се намалява от ден на ден.

„Не чрез огън и меч, а чрез преговори трябва да се разрешат всички международни спорове по мирен начин. Ние твърдо вярваме, че мирът за благото на цялото човечество ще бъде запазен.

„Пожелавам Ви бодрост и сили за борбата за мир! Добре дошли в нашия град!"

Множество христолюбив народ изпълни големия старинен храм, построен в 1813 г., а позлатен и изографисан в 1847 г. В олтара се пази едно старо позлатено евангелие, което се изнася само на Великден. В църквата има икони с дата 1851 г. Над входа са поставени каменни барелиефи на кръст, птица и други християнски символи. Иконостасът е изографисан от художници на прочутата Тревненска школа. При пеене на църковен хор, **Негово Светейшество** благослови с честния кръст берковските християни, които изслушаха с дълбоко внимание неговото назидателно слово:

„Драги отци, братя и сестри,

„Благодаря ви сърдечно, загдето тъй радушно посрещнахте мене, Българския патриарх, и Високопреосвещените архиереи, членове на Св. Синод на Българската православна църква. Благодаря за хубавите приветствени думи, които изрече отец Архиерейският наместник от името на Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит Неофит и от името на клира и на всички вас. Благодаря сърдечно и за хубавите приветствени думи, които каза Председателят на Околийския комитет за защита на мира.

„Ние сме смирени Божии служители и отиваме в Богоспасаемия град Видин, за да участвуваме в едно голямо празненство на вашата Епархийска църква. На утрешния ден в памет на св. В. М. Димитрия се навършват 40 години, откак на Видинската митрополитска катедра е възлязъл вашият Архипастир и духовен отец, нашият възлюбен о Господе събрат Високопреосвещений митрополит Неофит. Четиридесет години тоя достоен иерарх стои на кормилото на епархийския кораб, направлявайки го всякога с голяма сполука към честития бряг на спасението. Четиридесет години неуморно стои вашият духовен отец на предна стража на вашето духовно благо, полагайки старателни грижи за напредъка и възхода на Богоспасаемата Видинска епархия и за ваше спасение. Четиридесет години тоя мъдър старец, на когото всички иерарси и свещенослужители на Българската църква всякога отдаваме искрена дълбока почит и обич, се труди на попрището на св. Църква, за да може тя все по-добре да се устройва и всякога да бъде на верния път на своето вечно служение и в своите исторически задачи сред нашия вярващ народ. Четиридесет години на високата кула на Епархийската църква стои един надарен от Бога с големи милости страж, ръката на когото не трепва, защото тя е подкрепена от могъщата Божия десница. На тоя ваш вседостоен отец и архипастир, наш възлюбен о Господе събрат, ние отиваме да поднесем нашата братска обич и заедно с него да се помолим на Великия Пастиреначалник Господа Иисуса Христа, за да благослови неговото многоплодно дълголетие, та да продължи с отеческа обич да ръководи вас, неговите възлюбени о Господе чеда, в пътя на вашия дълг, който е и път на вашето спасение.

„Негово Високопреосвещенство ни покани на път за Видин да спрем тук при вас, за да ви преподадем патриаршеско благословение от страна на св. Българска православна църква. И аз ви благославям, възлюбени християни, за да пребъде върху вас сега и всякога Божията милост. Бог всякога излива милостта Си върху Своите чеда и върху синовете на земята, защото любовта Му е безпределна: Неговото слънце еднакво свети и за праведни и за неправедни, и дъждът на плодородието еднакво оросява цялата земя. Такава безгранична е Божията любов към човека.

„Човешкият език не е в състояние да изброи всички неизповедоми милости, които Бог ни изпраща. Ние живеем чрез Божия милост. Ние се радваме по Божия милост. Ние създаваме творби по Божие снизхождение и просветление. Ние творим изобщо и особено в Църквата и в делото на нашето спасение чрез внушението на Светия Божи Дух. С милости Божии се пълнят нашите сърца всеки ден, ако имаме око, за да ги видим, ако имаме прозрение за духовните неща.

„Колчем молитвено коленичим пред Бога и потърсим милост било за нашите сърца, било за нашите души, за нашите съвести, за нашите дела, за нашия всекидневен живот, за нашите домове, ние я получаваме. Коя е най-голямата милост, що от Бога сме получили? Това е спасителната жертва на Господа Иисуса Христа, защото Той за нас и заради нашето спасение бе разпнат. Има ли по-голяма милост от тая? Чрез Господа Иисуса Христа ние ставаме и наследници на Божията благодат, та да растем духовно, да се утвърждаваме във високото достоинство на Божии деца, да се оплодява духовно нашият живот. Чрез вярата в Господа Иисуса Христа ние ставаме наследници и на обещаните бъдещи блага.

„Ето това Божие благословение, ето тая милост като постоянен спътник на вашия живот молитвено ви благопожелавам аз, смиреният Български патриарх, от свое име и от името на Св. Синод на Българската православна църква. Но за да привличаме всякога Божията милост, трябва и да благодарим за нея.

„В днешното литургийно св. Евангелие се разказва как Господ Иисус Христос излекувал един бесноват в Гадаринската страна и му казал: „Върни се в къщата си и разказвай какво ти стори Бог". И светият евангелист завършва: „Той отиде и разпрaвяше по целия град, какво му бе сторил Иисус" (Лук. 8. 39).

„И ние, които получаваме толкова много Божии милости, и особено милостта да се очистваме и спасяваме чрез безценната кръв на Господа Иисуса Христа и да се обновяваме чрез даровете на Светия Дух, трябва да разказваме за Божиите милости, да разказваме за туй, което Иисус ин е сторил, да възвестяваме благата Божия воля не само със слово, но — което е по-важно — с възроден живот. Да проповядваме словото на вярата, на благочестието и на светостта, словото на благоволението между човеците, на братството и на мира.

„Словото на Господа Иисуса Христа е благослов, затова то е слово на мира. Ние живеем в размирно време, което се нуждае от благословение за мир. Ние всички, като ученици на Господа Иисуса Христа, трябва да благовествуваме мира, да сме миротворци в света. Делото на мира се намира в здравите ръце на всички люде, с добра воля. То ще успее, защото това желаят народите и защото то има една могъща опора — Съветския съюз. Ние, вярващите люде, подкрепяме световното движение за защита на мира, защото по тоя начин изпълняваме нашия верски дълг и дълга на обич към човека и към родната земя. Ние не бихме желали стихията на разрушението да посети скъпата ни родина. Ние бихме желали нашият народ да напредва във всяко благополучие и страната ни да процъфтява, а затова е потребен мир.

„Драги жители на град Берковица, вашият край е родолюбив и свободолюбив. Към средата на миналия век тук се надигна голямо въстание, за което може да се каже, че бе увенчано с успех поради упоритостта и високото родолюбие на берковчани. Турското правителство трябваше да държи сметка за недоволството на народа и за големия факт, че народът вече се възправя на бунтовна нога, за да защити своята чест, своя имот, своя труд, своята земя.

„В такива борчески традиции е отрасъл вашият край и те не са секвали никога, както показаха събитията преди 30 години, които тук, в Берковския край, доказаха и родолюбието и свободолюбието на берковчани. Ние сме убедени, че и сега жителите на град Берковица и на околията са такива добри родолюбци, които умеят да бранят народните достояния и народната свобода, които умеят да се борят за запазването на мира като условие за всякакъв напредък.

„Но да благодарим на Бога за всички милости, които Той излива върху нас, ще рече да следваме Неговата блага воля, която е воля за напредък във вярата, в благочестието, в светостта, в любовта, в братолюбието, в благоволението и мира.

„Нека Бог да излива всякога върху вас Своята милост, за да бъдете честити Негови чеда, на Божията Църква и на нашата скъпа родина. А м и н!"

Радушно изпратени от клира и местното население, патриаршеските гости се завърнаха по обед в Клисурската света обител. Оттук в 14 часа потеглиха за Видин. По живописен път из западните склонове на Стара планина се проточи автомобилното шествие. Колите спряха пред прочутите Белоградчишки скали. От двете страни на пътя се издигнаха причудливи форми, забулени в мъгла и есенен дъжд.

В ГРАД БЕЛОГРАДЧИК

Свещеници от града и околията, облечени в одежди, и благочестиви християни посрещнаха патриаршеските гости в малкия красив градец Белоградчик. Въпреки дъжда на градския площад бе излязъл много вярващ народ. Над града се издига стара крепостна стена, която е свързана с въстанически борби. Тук някога е избухнало Белоградчишкото въстание, дейците на което са издигнали лозунга: „Независима българска църква и свободен народ".

Свещеник **Иван Флоров**, Белоградчишки архиерейски наместник, произнесе следното приветствено слово:

„Ваше Светейшество,

Щастлив е днешният ден за християните от малкия, но щедро надарен от Твореца със своите прочути скали Белоградчик, понеже посрещат като скъпи гости Българския патриарх Кирил и целия освещен Архиерейски събор на светата ни Църква.

„Сърцата на всички ни са възрадвани от Вашето посещение и вярващият народ очаква Вашите светителски благословии и топли молитви към Бога за всегдашен възход по пътя на братолюбието и делото на световния мир.

„В тоя тържествен час на непринудено, вълнуващо, свето единство във вярата, сърцата ни преливат от чиста радост и тържествен възторг. Защото след пет века и половина чаяние на нашия православен народ, преди година време, Господ изля в изобилие Своята милост над него, изяви образно благоволението Си към нас и ни сподоби с наш, роден български патриарх. По Божие призвание, Вие с жива вяра и твърдо упование в Господа поехте кормилото на българския църковен кораб в едно велико, напрегнато и отговорно време. Този славен кораб, разбит през най-трагичното време на нашата национална история, по дивно Божие посещение изплува от вълните на печални крушения, обновен и величествен в ореола на пълен блясък и в наши дни установи здраво вътрешно равновесие.

„Ваше Светейшество,

„В мистично прозрение на бъдещето, днес ние разбираме, че идващите след нас поколе-

ния ще оценят нашето време не само като време на голям стопански и икономически възход, но и като време на религиозен подем. И ще го запишат в аналите на българската църковна история като велика патриаршеска епоха. Те ще отбележат и факта, че този подем е бил осъществен през времето и чрез съдействието на творческата народна отечественофронтовска власт. И затова ние днес сме преизпълнени и с чувство на дълбоко уважение и признателност към нейните представители.

„Ваше Светейшество,

„Ние, клир и народ, молим Всеподателя Бога да Ви дарува дълголетие, здраве, бодрост и сили, та дълги години да направлявате делата на Църквата ни, за да можем да живеем в мир, възход и благоденствие.

„Благословете, Ваше Светейшество, земята, труда и нас, та живеейки в мира, така многожелан и необходим за човечеството, да работим за слава на Бога и величието и напредъка на нашата прекрасна родина.

„На многая лета, Владико!"

Под тихия ромон на дъжда Негово Светейшество **патриарх Кирил** отговори на приветствието на белоградчишките божии служители и християни с благословение и кратко слово, в което между другото каза:

„Бог да благослови всички ви!

„Ние отиваме в град Видин молитвено да отпразнуване 40-годишното митрополитско служение на Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит господин Неофит, Предстоятеля на Видинската епархийска църква, когото ние всички дълбоко тачим. Цели 40 години той работи за Църквата и народа в тия предели. През тоя дълъг период той е дал за общото църковно и народно дело и своята любов, и своите сили, и своето непрестанно усърдие.

„Ние живеем в едно забележително време за цялото човечество, понеже сега се строят основите на нов живот и се извършва основна преоценка на много ценности. Виждаме, че тая преоценка подчертава непреходността на великите нравствени начала на св. Евангелие.

„По-частно за нас, за българския народ, днешното време е и в църковно отношение забележително, защото се възстанови Българската патриаршия, която през първото и второто царство бе стигнала до висота и блясък, тъй че можеше да обедини в един възвишен устрем копнежите на всебългарското сърце.

„Нека да се окажем достойни за тая голяма църковна придобивка, а да се окажем и достойни граждани на нашата страна, за да напредва народът ни в благополучие и мир.

„Благословението Божие да се излива върху всички вас, възлюбени братя и сестри, с щедростта на Божието сърце. А м и н!"

В СТАРОПРЕСТОЛНИЯ ГРАД ВИДИН

Посрещането на Негово Светейшество патриарха и Св. Синод на Българската православна църква в престолния град на Видинската епархия стана пред катедралната църква „Св. Димитър". Множество народ постилаше пътя на патриарха с цветя с възгласи: „Добре дошъл, Светейший Владико". При влизане в храма **свещеноиконом Захари Живанов** произнесе следното приветствено слово от името на Видинския епархийски съвет:

„Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещества, господин Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква при Министерския съвет, драги гости,

„Велик ден е днес за св. Видинска епархийска църква. Той ще остане паметен, особено за благочестивите християни от старопрестолния град Видин, защото те днес имат рядкото щастие — случай единствен и неповторим в историята на града ни — да посрещнат оня, чието име ето вече за втора година се носи и предава от уста на уста като най-скъпото достояние на народа ни, име, което събра „в себе си като огромен фокус въжделенията, надеждите и идеалите на целия вярващ народ" — да посрещнат и възторжено приветствуват своя роден патриарх и целия сонм архиереи на светата ни Православна църква.

„Посрещайки с горещината на старинното българско радушие Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства и всички гости, от името на църковното настоятелство при Видинската катедрала ви отправям традиционното народно поздравление „добре дошли между нас, скъпи гости!"

„Ваше Светейшество,

„Синовно Ви моля, благословете със светата си десница хляба на народа; благословете тучните хлебородни полета на Видинския край; благословете лозята, зеленчуковите ни и овощни градини; благословете нашия непрекъснато развиващ се културно-просветно, нравствено-религиозно и благоустройствено град; благословете народа ни!

„На многая лета, Ваше Светейшество. А м и н!"

Негово Светейшество благослови поднесените хляб и сол и влезе в препълнения храм при хорови църковни пеения. Негово Високопреосвещенство св. **Видинският митрополит Неофит** посрещна Негово Светейшество и Високопреосвещените синодални архиереи, като произнесе следното слово:

„Ваше Светейшество,

„Преди 80 години в тоя величествен храм, тогава скромна църква „Св. В. М. Димитрий", епархийска катедрала, един ден спонтанно било събрано хилядно множество благочестиви християни, граждани и селяни. Чрез сияйния блясък в очите им се виждало, че необикновена радост бликала в сърцата на всички! Причи-

ната? Чувствували се честити и щастливи, че техният любим архипастир митрополит Антим станал първоизбран пръв Екзарх български. Той ще заминава за Цариград да заеме екзархийския престол, а те се стекли от всички краища на епархията да го изпращат. И ето, ей тука, пред храма след молебена, екзархът говорил трогателно наставнически прощално слово. Гробна тишина. Чуват се въздишки. Изтриват се сълзи... В мантия и жезъл в ръка, екзархът, окръжен от многобройно духовенство, потегля към пристанището на Голямата река. Предшествуват го хористи, църковни сладкогласни певци. Последва го многохилядно множество народ. Общо мирно, радостно ликуване. Чуват се и народни песни. Тържественият звук на църковните камбани оглася цялата околност. Шествието спира край брега на тихия бял Дунав. Специален параход със специална делегация от Цариград чака да вземе екзарха. Той благославя народа. Гръмко многолетствие. Сбогува се. Влиза в парахода, който бавно отплува... Бележито църковно историческо събитие. Дивна жива картина!

„Ваше Светейшество! Спомнихме картинно изживяното църковно историческо събитие — как епархията славно е изпращала своя любим архипастир като първоизбран Екзарх български, за да възвеличим новото църковно историческо събитие — как същата епархия преславно посреща Ваше Светейшество, първоизбрания любим Патриарх български, който идва да посети и благослови Богохранимата ни епархия, имаща щастието и да изпраща, и да посреща предстоятелите на светата ни родна Църква. Паметно ще остане за нея днешното църковно събитие. Тук на това същото място, където е била очертана историческата картина на паметното екзархийско изпращане, днес се очертава нова, прекрасна картина на щастливо историческо патриаршеско посещение. Добър спомен, който ще се впише в историята на Видинската епархийска църква.

„Ето тук са събрани в хилядно множество любимите нейни духовни чеда и вземат участие в това паметно събитие. С благословен възторг, с чувство на трогателна синовна почит и с чувство на света обич в Христа Господа, те възторжено посрещат Ваше Светейшество, първоизбрания предстоятел на светата ни Църква. И всички ние, с едно сърце и с едни уста, велегласно повтаряме евангелския привет, с който някога иерусалимци са посрещали Христа Господа: „Благословен градий во имя Господне!“ Събраната тук боголюбива епархийска духовна челяд с нетърпение чака да изслуша отеческото Ви благоназидателно слово и да получи Светейшата Ви патриаршеска благословия.

„С въжделена братска прегръдка и света в Господа целувка посрещам Ваше Светейшество!“

Александър Паздерски, представител на Околийския съвет на Българо-съветските дружества в град Видин, произнесе приветствено слово, в което между другото каза:

„Ваше Светейшество,

„От името на Околийския съвет на Българо-съветските дружества, в редовете на които се наброяват над 20.000 души от града и околията, Ви приветствувам с нашето сърдечно „добре дошли“.

„Щастливи се чувствуваме, че виждаме в нашия красив град, крепост на националното съзнание през петвековното ни робство, Вас, най-висшия представител на Българската православна църква, и Вашите най-близки сътрудници.

„Нашите сърца се преизпълнят от радост, че Вие, Вашите първи помощници и многобройните църковни служители активно работите за постоянното разширяване, укрепване и разцъфтяване на животворната Българо-съветска дружба, която носи мир и щастие за нашия трудолюбив и миролюбив народ.

„Радваме се, че църковните служители, по примера на своите руски братя, от които непрекъснато се учат, не жалят сили за опазване общожадувания благотворен мир между народите, начело на който стои великият и непобедим Съветски съюз.

„Да живее и пребъде във вековете нерушимата българо-съветска дружба — слънце и въздух за нашия народ.

„Добре дошли!“

Отслужена бе вечерня с петохлебие, след която **Негово Светейшество патриарх Кирил** произнесе следното слово:

„Ваше Високопреосвещенство,

„Благодаря Ви сърдечно за топлите приветствени думи, с които посрещнахте във Вашия престолен митрополитски град и в тая света катедрала мене, смирения Божий служител, и Св. Синод на нашата родна църква. Благите чувства, с които Вие ме приветствувахте, са ми отколе познати, защото те всякога са ми били здрава опора: като по-млад клирик, като по-млад Ваш събрат и сега в моето високо църковно звание.

„Благодаря сърдечно на Вашето Боголюбиво паство и на всечестния клир, загдето и едните и другите са се отзовали на гласа на своя Архипастир и са излезли, въпреки дъждовното време, да приветствуват правоправящия епископат на родната ни Църква и чрез израза на техните синовни чувства да ни укрепят в нашето тежко и отговорно служение пред Бога за слава на Неговата света Църква и за полза на христолюбивия народ.

„Благодаря сърдечно на господин представителя на Околийския комитет за българо-съветска дружба за топлите приветствени думи. Той уместно спомни казаните от големия български държавник, покойния Георги Димит-

ров, думи, че българо-съветската дружба е въздухът на нашия национален живот. Българският народ не отвчера, а повече от едно столетие в своите национални стремежи се е взирал на Север към своя силен и свободен брат — руския народ, очаквайки от него могъща подкрепа. Чаянията на българския народ не са били напразни, защото ние знаем каква голяма подкрепа светата Русь е давала на българския народ до Освободителната война, каква голяма жертва даде в Освободителната война за нашата свобода и независимост. Ние знаем, че и сега Съветският съюз е опора на нашата държавност и на нашия всестранен подем.

„Ние също така сме убедени привърженици на мира, за който копнее цялото човечество. И следвайки заветите на Господа Иисуса Христа и повелите на нашата богопросветена съвест, ние се стремим към мир, молим се за мир и работим, за да се осъществи мирът като една щастлива съдба не само за нашия народ, но и за всички народи по света.

„Прочее да бъде слава на Бога във висините, на земята мир и между човеците благоволение!

„Ваше Високопреосвещенство,

„Радостни сме, че се намираме в престолния град на Видинска епархия, богомъдър предстоятел на която е Ваше Високопреосвещенство. Тая епархия е отбелязала своята извънредна важност в живота на Българската православна църква. Християнското съзнание и верският дух тук всякога са живели. Защото както Ваше Високопреосвещенство в историческите си писания вече няколко пъти отбелязахте, преди още да се е създала българска държава, тук е имало издигнат църковен живот при добро църковно устройство. Но ако това е било в по-далечна старина, за което са запазени не малко исторически спомени, за близкото българско минало на Видинска епархия би могло твърде много да се каже, за да се подчертае безспорната истина за нейното голямо значение в общия духовен живот на българския народ.

„Ако спрем погледа си само върху близките времена след първите наченки на българското народностно възраждане, то ние не можем да не отбележим и служението на епископ Софроний Врачански, което е имало, макар и кратковременно непосредно отражение върху духовния живот на град Видин. А по-късно, още през първата половина на 19 век, Видинският край живя в порива на едно голямо национално и църковно брожение за политическа и духовна свобода. В пределите именно на Видинска епархия пламнаха ония големи народни въстания, които внушиха на българския народ вяра в неговата сила, а това го поведе по пътя на борбата. Въстанията в Чипровец, Берковица, Кула и Видин, които държаха в напрежението на една общонародна борба населението на тоя край през средата на 19 век, означават много решаващ тласък на всебългарската борба за духовно и политическо освобождение.

„На тоя исторически фон ние виждаме първите родолюбиви старания на Видинска епархия за църковна независимост. На тоя същи фон ние виждаме и делото на приснопаметния екзарх Антим, който всепредано служи на Българската църква, всякога готов живота си да пожертвува за благото на своето христолюбиво българско паство. Ние с трепетни сърца съзерцаваме светлия ореол на неговия мъченически образ и оттук черпим вдъхновение за служба на св. Църква по примера на тоя забележителен първоиерарх на Българската църква в ново време.

„Ето такава е тая епархия, която щастливо възглавявате, Ваше Високопреосвещенство. Ние идваме тук, за да се съутешим заедно с Вас, с христолюбивия клир и с боголюбивото Ваше паство в обща молитва, да се укрепим в единството на вярата ни, да се утвърдим в единомислие и братство. По светъл път сме дошли в тоя Богоспасаем град — по пътя на любовта към Вас и към Вашето паство. А ние знаем от думите на светия Апостол на любовта, че ако ходим в светлината, както Иисус Господ е в светлината, имаме общение един с други (1 Иоан. 1.7). Чрез светлината на грейналите в братска обич сърца ние идваме, за да почувствуваме колко хубаво и колко приятно е братя да живеят наедно (Псал. 132. 1.3).

„Ние идваме тук и по случай един голям не само Ваш личен, не само епархийски, но и всецърковен празник — 40-годишнината на Вашето митрополитско служение като архипастир на Видинската епархийска църква. Идваме прочее да Ви поднесем нашите съкровени чувства на уважение и обич, чрез което още повече се углъбяваме в единомислие и братско единство.

„Ние идваме по Ваша покана да благословим с патриаршеско благословение Вашето христолюбиво паство, за да напредва то в Господа и в Неговата сила.

„Приветствието на Ваше Високопреосвещенство ни особено много затрогва, защото идва от най-стария наш о Господе събрат; то ни умилява със своята простота и искреност; то ни обдарява и насърчава с основния тон на безсъмнено Богоупование. Във вашите приветствени думи искрй благост, доброта и обич, и ние с пълни сърца Ви отвръщаме със същите тия високи чувства. Във Вашите слова звучи гласът на искреното и добросърдечно братство! Той стига до нашите сърдечни глъбини, за да отзвучи от тях и нашият привет на високо уважение, на братска ласка и молитвени пожелания към Вас, Високопреосвещений Владико, и към клира и народа в Богохранимата Ви епархия.

„Нека прочее Всемогъщият Бог да излее изобилно своите щедри духовни дарове върху Вашето боголюбезно паство, да утвърди клира и народа в православие и единомислие, а на Вас

да дарува обилни дарове за радостно служение Богу и на народа в здраве и благополучие А м и н !"

Патриаршеското слово бе изпроводено с трикратно многолетствие. Негово Светейшество благослови присъствуващите християни, които изказаха своята радост и привързаност към Св. Българска църква.

В Митрополския дом бе дадена вечеря на гостите, на която домакинът Негово Висикопреосвещенство **митрополит Неофит** произнесе следното слово:

„Ваше Светейшество,

„С чувство на братска обич в Господа и с явно бликаща в душата на епархийската ни духовна челяд радост Ви посрещаме в Богохранимата ни Видинска епархия. Осугубена е тая радост и поради обстоятелството, че Ваше Светейшество се придружава от Св. Синод в пълния му състав, представител на върховната държавна власт — Председателя на Комитета по църковните дела при Министерския съвет. За нашата епархия тържествената визита на Ваше Светейшество, ведно със синодалните Високопреосвещени иерарси, е голямо църковно-историческо събитие. Твърде благотворно ще се отрази то върху душите на епархийската ни духовна челяд и ще засили нейния религиозно-нравствен и духовно-културен подем.

„Нека подчертаем, че днешното патриаршеско посещение е второ по ред велико, църковно-историческо, паметно за епархията събитие. Първото тя е изживяла преди 80 години, ведно с целокупния тогава, но двойно поробен български народ. Със силна борческа настойчивост народът ни бе успял да възстанови правото си да има своя висша църковна иерархия и своя автономна Православна църква. А Църквата трябваше да има началник, просветен иерарх, също тъй борчески смел. Тогава при всенародна светла радост и бурно ликуване Видинската ни епархия тържествено изпрати своя любим Архипастир митрополита Антима в Цариград като първоизбран Екзарх български. Нему народът бе възложил висока и трудна мисия, а именно, като върховен църковно-народен вожд, да отбранява народностната ни целокупна общност от вражески покушения и да пази придобитите чрез Султанския ферман от 1870 година народни правдини. С готовност да погуби дори и живота си той блестящо изпълни тая родолюбива мисия.

„Тържествената патриаршеска визита днес е второто голямо църковно събитие за нашата стародавна Видинска епархия. Подир благоуспешното възстановяване на църковната ни автокефалност, ведно с историческия ни Патриаршески институт, сега епархийската ни духовна челяд, с трепетна радост и обич в Господа, посреща Ваше Светейшество, своя любим всенародно първоизбран патриарх. Защото чрез гласа на Църквата и нему е отредена висока родопросветна, родоопазна мисия, която той шествува сред народа усърдно да изпълни. А именно: с благодатно вдъхновено и любвеобилно благо слово да утеши и успокои разтревожените чеда на Църквата от злокобни слухове за нови войни и страдания; да препоръча благостта на Божия мир; да подсили вярата, родолюбието и религиозно-нравствените ценности на народната душа. И което е твърде необходимо: да издигне авторитетно глас в защита на заветното народно благочестие, проявявано във високите евангелски добродетели и във вековния семейно-патриархален бит. Тоя бит е свързан с религиозно-нравствените обичаи, традиции и предания, които са били, и сега са извор на голяма лична радост и на идилично щастие. Тая върховна авторитетна защита е необходима. Защото се знае, че вярата и родолюбието са свързани със заветните народни добродетели, обичаи и традиции и са гранитната основа, върху която е изградена и увековечена църковно-народната ни самобитност.

„Родните ни, Богом призвани, патриарси в древността, както и всенародно избраните екзарси в по-близкото минало, заемайки с достоинство предстоятелския църковен престол, бодро са стоели на Божествена стража и жертвено са защищавали тая гранитна основа като главно условие за щастливо и целокупно църковно народностно пребъдване. Отсега тая Божествена верозащитна и родопросветна мисия отново е възложена на възстановения Патриаршески институт. И ние сме уверени, че всенародно избраните високопросветени и родолюбиви патриарси ще извършват тая мисия още по-благоуспешно. С такава увереност и благоговейна обич в Господа, Видинската ни епархийска църква днес с възторжена радост посреща Ваше Светейшество, своя любим първоизбран патриарх, комуто от все сърце и душа молитствува всегдашно душевно благоразположение, мир и крепко здраве. На многая и многая лета! А м и н!"

Негово Светейшество патриарх Кирил вдигна наздравица за Високопреосвещений Неофит с думите: „За здраве и живот на нашия старейшина Неофит. Бог да го пази още много години, за да ни помага с добри съвети и добри примери, както досега, и да ни насърчава в наистина народополезна и предана служба на светата Църква".

СВ. СЪБОРНА СЛУЖБА В КАТЕДРАЛАТА „СВ. ДИМИТЪР"

На Димитровден, 8 ноември, бе отслужена тържествена св. Съборна архиерейска служба във Видинската катедрала „Св. Димитър", построена в края на 17-то столетие и възстановена на 6 декември 1868 г., когато тоя храм става катедра на Видинския митрополит Антим, който четири години след това бива избран за Български екзарх. Новата катедрала е построена на мястото на старите основи от 1885 до 1899. Изографисана е от художника Господин Желязков през 1924 година.

След св. Божествена литургия, отслужена от Негово Светейшество Патриарха, синодалните архиереи, Преосвещените епископи Тихон, Софроний, Варлаам, Николай и свещенослужители, Негово Светейшество отличи със ставрофорен кръст свещеноиконом Петко Кочев.

ЧЕСТВУВАНЕ МИТРОПОЛИТ НЕОФИТ

Отслужен бе тържествен молебен, след който стана чествуване на 40-годишното митрополитско служение на св. Видинския митрополит господин Неофит (1914 — 1954).

На св. Литургия и молебена църковните песнопения изпълни катедралният хор под диригентството на Иван Керянов.

Негово Светейшество патриарх Кирил произнесе приветствено слово от името на Светия Синод на Българската православна църква, с което поздрави маститя юбиляр като носител на братско единство, бранител на мира и крепител на вярата (виж словото **„Честит юбилей“** на стр. 1).

От името на професорите, преподавателите и студентите при Софийската духовна академия „Св. Климент Охридски“ поднесе приветствие ректорът на академията Негово Преосвещенство **Макариополският епископ Николай.** Той каза:

„Ваше Високопреосвещенство, Зелочтимий и обичний в Господа Високопреосвещенейший Владико!

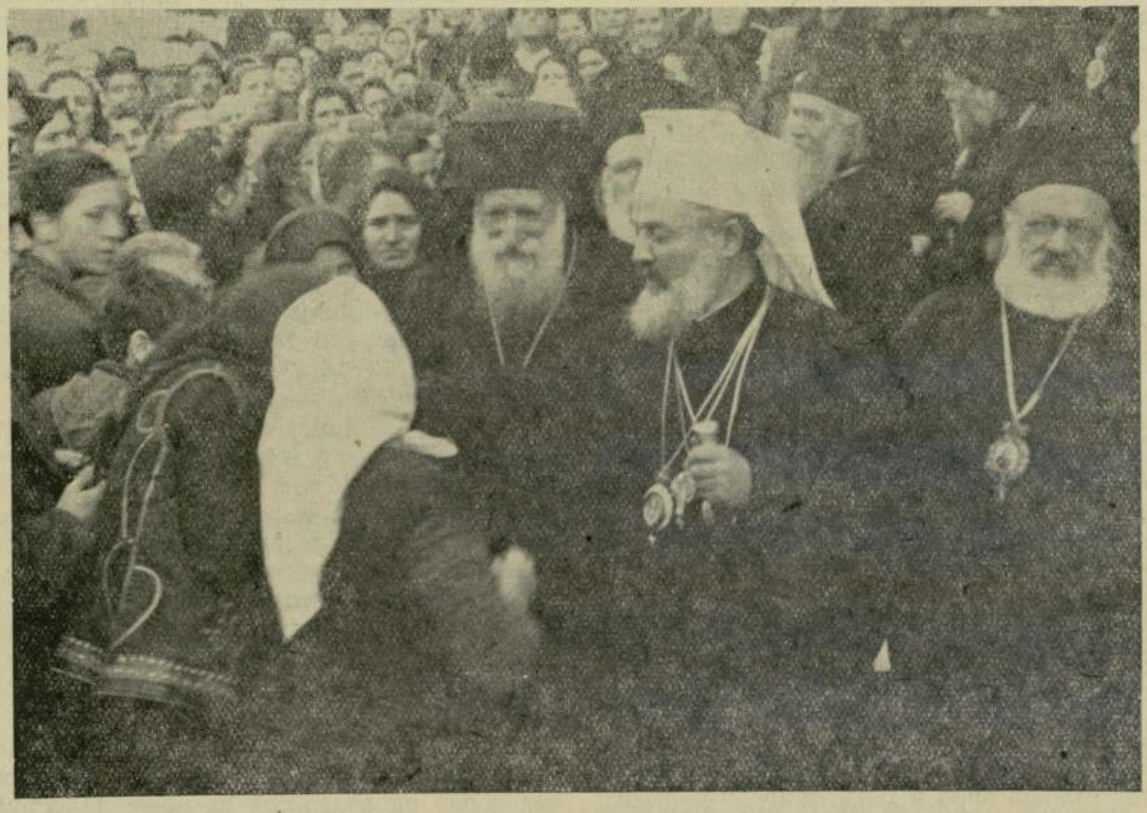
„Духовната наша академия „Св. Климент Охридски“ — преподаватели, служащи купно и студенти — с цяло сърце вземат участие в днешната Ваша светла радост.

„Маститий Архипастирю!

„Рядко и многозначително е настоящото сугубо тържество! Рядко е то преди всичко за туй, че Вашето юбилейно честуване се свързва с паметното първо посещение на Негово Светейшество Български патриарх Кирила — събитие само по себе си изключително за цялата наша Църква и по-частно за Богохранимата Ви Видинска епархия. Забележително е това тържество и с обстоятелството, че в него участвува и целият наш роден правоправящ Освещен архиерейски събор. Рядко е това празненство още и затуй, че се чествува един забележителен юбилей — четиридесетгодишно митрополитско служение!

„Ваше Високопреосвещенство!

„Да се достигне и надмине означената от Псалмопевеца пределна човешка възраст (Пс. 89:10), е нещо наистина рядко. Да се извърви тоя дълъг жизнен друм в добро здраве и необикновена за тия години бодрост и в напълно запазени телесни, а още повече духовни сили, на каквито Вие и сега още се радвате, е вели-

Негово Светейшество патриарх Кирил напуска храма св. Вмчк Димитрий, Видин, след честуването юбилея на Видинския митрополит Неофит

ка милост Божия. А да се запълнят тия години с една тъй плодовита душепастирска, висша църковно-административна, духовно-просветна и литературно-проповедническа дейност, какъвто е Вашият случай, е нещо съвсем изключително — достойно и за почит и за възхвала и за удивление.

„Честити Юбилярю!

„Дълго и благоплодно е досегашното Ви жизнено поприще! Много и значителни са Вашите писмени трудове — най-вече из областта на църковното проповедничество. Няколко вече поколения вдъхновени служители на Словото са черпили и още продължават да черпят идеи, опит и вдъхновение от огромното Ви омилетично богатство. Преценявайки тая именно Ваша църковно-проповедническа дейност и Вашите заслуги по откриването на висша богословска школа у нас, както и въобще за възхода на богословската наука, Академическият съвет с протоколно решение от 10 ноември 1953 реши да Ви провъзгласи за почетен доктор на академията. Самото провъзгласяване, станало на 8 декември миналата година в деня на нашия покровител св. Климент Охридски и по случай 30-годишнината на нашата Алма матер, ще остане едно от най-светлите и бележити събития в живота на академията.

„„Като Ви честитя вседушевно щастливия юбилей на четиридесетгодишно митрополитско служение от името на Академическия съвет, от името на всички преподаватели, служители и студенти от Духовната академия и от свое име, из глубини сердца Ви молитствувам от Всемилостиваго Бога да Ви дарява и занапред с крепко здраве, бодрост и сила и да Ви съхрани в мир и радост за още многая и многая лета. Амин!“

От името на Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски“ поднесе приветствие **Смоленският епископ Тихон**, който поздрави Негово Високопреосвещенство митрополит Неофита със следното слово:

„Ваше Високопреосвещенство,

„Учителската колегия при Софийската духовна семинария ми възложи приятното задължение да я представя тук в това мило духовно тържество, посветено на дълголетното Ви светителско служение като архипастир на Видинската старославна митрополска катедра. А там, всред тихото планинско уединение, младите духовни възпитаници на св. ни Църква възнасят благодарствена молитва и хвалебно славословие към Всеблагия Бог, загдето тъй благо и промислително Ви е въздигнал като ярко светило на Православието, могъщ стълб на отечествената ни Църква, благолепен архиерей, украсен с жива вяра в Бога, искрено благочестие и добър пастирски подвиг.

„Аз няма да разкривам дълголетното Ви и многоплодно служение в олтаря на българското сърце. И надали бих смогнал да сторя това пред високата и широката на светлото дело което Бог тъй премъдро е извършил чрез Вашия духовно-просветен ум, топло отеческо сърце и крепка добротворна воля.

„Аз искам само да поразлистя незнайната църковна летопис и намеря ония страници. гдето са записани името Ви и подвигът Ви като трудолюбен и мъдър деятел в полето на духовно-учебното ни дело.

„Когато преди известно време се ровех из прашната архива на Цариградската духовна семинария, аз узнах, че един млад свещеник-вдовец е оставил в родината си невръстно дете и отишъл в Цариград да утоли жаждата си за по-високо богословско образование и по широка духовна култура. Пред моя мислен поглед се възправи един вдъхновен български свещеник, отишъл в Цариград да пие от свежия извор на оная величава епоха, в която нашите славни и незабвени възрожденци възсъздадоха величието на народа ни и славата на Църквата ни.

„Ровейки се из архивата, аз открих една просба от 16 април 1892, с която свещеник Никола Караабов моли семинарското управление да не го третира вече като ученик-слушател; той моли да го изпитват в клас като редовен ученик и да бъде допуснат на годишен изпит по всички учебни предмети, наравно с другите ученици. Тая молба на младия иерей ми направи силно впечатление не само с дълбоката си тъга. Тя ми разкри жаждата на един буден свещеник със светъл ум, който неуморно се труди и се стреми към висините на богословското знание; той иска неговият труд и знания да бъдат зачетени и справедливо оценени от семинарското управление.

„Но младият Божи служител не е спокоен в семинарията. Той учи, труди се повече от всички други, но сърцето му е свито, сърцето му е там, в неговата родина, при свидното му дете, оставено в чужди ръце. И ето, с молба от 30 септември 1892 бащата-ученик усърдно моли семинарското управелние да го освободи от занятия, за да иде в родината си и види скъпото си чедо.

„Но добрият Христов пастир и в родината не е спокоен, защото душата му копнее за знания и просвета. И ето, с писмо от 25 юни 1894 свещеник Никола Караабов се обажда на семинарското управление от с. Климентиново и моли отново да бъде приет в семинарията, да му се възвърне стипендията и му се даде възможност през лятната ваканция да се подготви за изпит по учебните предмети за II-и клас, за да може през есента да продължи образованието си в III-и клас.

„В това писмо ние отново виждаме жаждата на свещеник Караабов да учи, пред властния порив на която той не може да устои и бърза да се върне в Цариград. В това писмо на нашия скъп юбиляр ние долавяме, че сърцето му се е вече примирило с трагичната съдба на младия свещеник-вдовец и че той е смогнал

да повери сиротото си дете в ръцете на Всемогъщия и благ Небесен баща в името на един неизмеримо по-висок и вечен дълг — дълга на любовта към Божията църква, чийто глас го властно зовеше да й се всецяло посвети... От тоя съдбовен момент ние виждаме свещеник Караабов да възлиза бързо и успешно по стълбата на духовното образование. Той завършва Духовната академия в Петербург, посвещава се на иночески подвиг и св. Църква му поверява едно след друго важни отговорни служения, които той изпълнява с рядко умение и всепределна любов.

„През 1906 Св. Синод на Българската църква, възглавяван от мъдри и достойни архиереи, назначава младия и просветен архимандрит Неофит за ректор на Софийската духовна семинария, която бе още в първите си стъпки като средно духовно-учебно заведение. Семинарията стъпваше плахо и несигурно по един друм, по който се иска голямо умение, широка богословска и обща култура и твърда ръка. Новият ректор притежаваше в пълнота всички качества, нужни за правилното и резултатно обучение. Още от първите си дни като ректор архимандрит Неофит се отдава на дълга си със силна обич и искрено въодушевление. Той е обладан от решителното намерение да постави образованието и възпитанието в новата семинария върху здрави начала и основи — началата на чистото евангелско учение на Спасителя и върху основата, която преди векове първосветителят на българския народ св. Климент Охридски бе изградил, създавайки великата Охридска школа. Бавно, но с упорита и мъдра методичност архимандрит Неофит ръководи обучението в семинарията. Преди всичко той си бе подбрал подготвен кадър от учители и възпитатели. Той се беше обкръжил от способни и надарени богослови, привлякъл бе и видни преподаватели от Държавния университет. Всички са въодушевени от желанието да издигнат семинарията и я видят като образцово училище. Часовете по богословие са били катедра, отгдето са се изливали в съзнанието на учениците сочни богословски знания, наситени и одухотворени от топлата вяра на изрядни учители-богослови.

„В стремежа си да изгради в съзнанието на учениците цялостен християнски мироглед и ги утвърди в православната ни вяра, дядо Неофит създаде в семинарията ценно богословско списание „Християнска мисъл“, което в течение на две години даде на духовните възпитаници бисери на християнска мъдрост и високо богословско знание. Под негово ръководство бе преведен и издаден знаменитият трактат на св. Ивана Златоуста „За свещенството“, който стана многожелано ръководство на свещенството ни в пастирския му подвиг.

„Като ректор дядо Неофит написа учебник по „Пастирско богословие и каноническо право“, по който са се обучавали десетки семинарски поколения. И до днес, макар и да е вече библиографическа рядкост, тоя учебник продължава да бъде важно пособие по Пастирско богословие и Църковно право в Духовната семинария.

„Религиозното възпитание през ректорството на дядо Неофита бе поверено на млади клирици, които с умение, такт и обич бдяха над духовните възпитаници, изкореняваха лошите им привички и ги утвърждаваха в благочестие и чист нравствен живот. Душата обаче на духовното възпитание беше скъпият ни юбиляр, който с любящо сърце, но и с бащинска строгост, ръководеше възпитанието.

„Служението на дядо Неофита в семинарията е цяла епоха, бих рекъл — златен век в историята на Софийската духовна семинария, към който всички по-сетнешни поколения са гледали с приятно чувство на доволство и с достойна гордост. Под вещото ръководство на дядо Неофита през 6 учебни години семинарията бе изградила цялостни личности с ясен християнски мироглед, високи добродетели и чисто родолюбие, и тези личности са вложили скъпи духовни съкровища в душата на българския народ. Изпод неговата блага десница са излезли младежи, които отпосле бяха и са чест и карсота на светата ни Църква и слава на семинарията, пред които днес тя благоговейно се смирява и се възхищава от светлия им пример на достойни пастири и архипастири.

„Дядо Неофит, със своите дарби и способности на рядко надарен ректор, даде мощен тласък на учебно-възпитателното дело в семинарията и тоя тласък се е чувствувал всякога, не само в дни на благоденствие, но и в годините на тежки изпитания, когато войните разтърсваха из основи семинарията и спъваха благородното й дело.

„Ваше Високопреосвещенство,

„Вие отдавна бяхте ректор на Софийската духовна семинария, преди повече от 40 години, но и сега в душите на всички Ваши питомници, в съзнанието на църковната ни общественост, Вие живеете като ректор с дарба на голям духовен педагог, мъдър строител на здрав християнски мироглед и любящ духовен баща, духовно отхранил стотици млади души с чистия и вечен хляб на Словото Христово, и сте ги запалили да горят като ярки светилници на божествената истина сред народа ни... Да горят тия светилници и озаряват народната душа с божествена светлина! Да горят тия светилници и пред съда на Божията правда — те да бъдат Ваша слава, Ваша награда и неповехващ венец!

„Благословен е Бог, Който е извършил чрез Вас благословени дела за слава на Своята църква. Нека Той Ви даде сили и бодрост да се трудите още дълги години за разцвета на духовната ни семинария с дългогодишния си опит на мъдър, благ и трудолюбив български иерарх.

„От нас, учителите при семинарията и духовните възпитаници, приемете благолепния све-

тителю Божий, смирен синовен поклон, като скромен, но сърдечен израз на дълбоката ни почит и благодарност за любовта, с която сте градили образованието и възпитанието в скъпата ни Духовна семинария и сте се вдъхновено трудили да стане тя несъкрушим стълб на истинското знание и неугасим фар на Божията истина".

От името на Свещеническия съюз в България поднесе приветствие неговият председател ставрофорният **свещеноикономъ Иванъ Юлиевъ**, който каза:

„Ваше Високопреосвещенство, досточтимий и обични Владико!

„В този тържествен ден, дарен Ви от великия Пастиреначалник като велика награда за вярна служба, ден, в който Вие виждате събрани около себе си Патриарха на Българската православна църква със сонма на българските архиереи, клира на Богодаруваната Ви епархия — Вашите верни чеда, заедно с вярващия народ, да чествуват Вашата тъй дълголетна служба на светата ни Църква като неин мастит и особено изтъкнат иерарх, щастлив съм да Ви поднеса уверението, че в тази Ваша радост участвува и свещенството от цялата страна, организирано в любимия Вам — както Вие обичате да го зовете — Свещенически съюз.

„Трябва да кажа, че свещенството Ви познава от дълги години.

„Преди повече от 50 години, като свещеник и протосингел на Сливенската митрополия, а малко по-късно като такъв и на Видинската митрополия, Вие залягахте усилено, свещенството не само в епархиите, в които Вие служихте, но и в цялата страна, да се обедини в свои организации, като и създадохте такива в споменатите две епархии. Целта на това организиране Вие посочихте в изработения лично от Вас устав на свещеническата организация в Сливенска епархия, а след това тази цел бе непрекъснато застъпвана и подробно разработена и разяснена в издавания от Вас вестник — орган на създадената от Вас организация Тази цел бе: просвета на духовенството и дейност за неговото издигане, религиозна просвета на вярващите и организирана дейност за нравственото възвисяване на обществото.

„Може да се каже, че в онова далечно минало, когато се полагаха основите на Свещеническия съюз, чието възникване и съвпада с Вашите проявления по това време, Вашата дейност в тази област му даде онази насока, която той съхранява и до наши дни, като работи за благото на своя народ и на св. Църква.

„И сетне, като архиерей на Българската православна църква, а и като наместник-председател на Св. Синод, в течение на дълги години Вие не престанахте, със слово и с перо в ръка, мъдро да напътствувате нашето свещенство в неговия мъчен и трънлив път на народен пастир.

„За тази Ваша изпълнена с любов и благоразположение към свещенството и неговата организация дейност, миналата година, когато се празнуваше 50-годишнината от основаването на Свещеническия съюз, с голяма радост и при изблик на небивал ентусиазъм делегатите на този юбилеен конгрес провъзгласиха Ваше Високопреосвещенство за почетен председател на съюза.

„От този момент свещенството в нашата страна Ви обгражда със синовна преданост и нелицемерна обич, на които пък Вие отговаряте с ценни отечески съвети и напътствия, които омъдряват съюзното ръководство и му спомагат да се движи по полезен за Църквата път.

„Поради това аз наистина се чувствувам щастлив, че мога в деня, когато Ваше Високопреосвещенство е тъй тържествено чествуван по случай 40-годишно богомъдро архиерейско служение на св. Църква, да поднеса като скъп дар на почетния председател на Свещеническия съюз сърцата на съюзните членове, тяхната любов и тяхната готовност, следвайки Вашите съвети, да вървят все тъй твърдо и неуклонно по светлите пътища на служение Църкви и народу, очертани ни от Вас преди половин век.

„В този от Бога озарен със светлина и радост тържествен за Вас ден синовно Ви пожелавам от името на Управителния съвет на Свещеническия съюз, от името на организираното в него наше свещенство и от мое име да Ви дари Бог с още дълги и дълги години за многополезно на св. Църква служение, а и ние да се ползуваме още дълго време от Вашите отечески грижи и от углъбената от Вашето дълголетие и от Вашата старческа седина мъдрост.

„На многая и многая лета, Високопреосвещений Владико!"

От името на клира и православното изпълнение на Видинска епархия Преосвещеният **Проватский епископ Софроний** прочете следното приветствие:

„Ваше Високопреосвещенство,

„В днешния тържествен и славен за Вас и Епархийската църква ден не намирам думи, които биха могли в пълнота да предадат чувствата на обич, благодарност, признателност, уважение и преданост, които чувства всеки от нас — Вашите споспешници — изпитва към Вашата особа и към голямото дело, на което Вие в продължение на 40 години, като добър воин Христов (2 Тим. 2:3), доблестно се подвизавате.

„В тоя момент аз ще хвърля само един най-бегъл поглед върху Вашата огромна и разпространена епархийска дейност.

„Пренасям се духом в 1914 година, месец ноември, 15 и 16 ден. Виждам онова многолюдно, сърдечно и затрогващо посрещане, което епархийското паство Ви устрои тогава като на свой, нов, любим, всенародно и драговолно избран епархийски архиерей. И чувам

шепота на Вашата радостно и умилително развълнувана до дъно душа: „Всеотдайно и пожизнено, беззаветно и неизменно ще послужа през целия си живот на това мило и благочестиво паство!"

„Вие останахте непоколебимо верен на тоя шепот. И всеотдайно и пожизнено, и беззаветно, и неизменно ето вече 40 години служите на Богодаруваната Ви Видинска епархия. С добра воля и здрава енергия организирахте основно и образцово епархията във всяко отношение. Оградихте се с добри помощници. Създадохте фондове. Построихте сгради за канцелария на св. Митрополия и Митрополитски дом, за детски дневни домове, безплатни трапезарии, професионални училища и др. Найхубавите храмове в епархията и „Мавзолеят-паметник на блаженопочиналия Антим I, Български екзарх и Видински митрополит" са лично Ваше дело. Издигнахте на подобаваща висота манастирите и манастирския живот. Сдобихте епархията с подготвен клир. Посетихте и най-затънтеното й кътче. Огласихте с мъдрите си мелодични слова всяка душа. И всякого от нас не веднаж отечески благостно, а някои дори със сълзи на очи, подобно на великия Апостол на езичниците Павел (Деян 20:30), сте наставили.

„Време и сили не ще ми стигнат да изброявам подробно делата на Вашата вяра и труда на Вашата любов в Господа нашего Иисуса Христа (1 Сол. 1:3).

„Със все сърце, с цялата си душа всички ние се присъединяваме към молитвените благопожелания, изказани Вам от преждеговорившите и на всеуслишание Ви уверяваме, че всеки от нас стои на будна стража на своя пост и е готов да отдаде всичките си сили за служението, което Вие сте му поверили. Бог да Ви даде здраве, бодрост, благодатни сили и години, за да послужите още, достойно и праведно, на Неговия Виноград.

„Многая и многая лета Нашему любимому отцу и Владику!"

Негово Високопреосвещенство **св. Видинският митрополит Неофит** благодари за поднесените му юбилейни приветствия, въздавайки благодарност Богу за Неговата велика милост да доживее 40-годишно митрополитско служение и 55 години служение на светата родна Православна църква. В словото си той каза:

„Ваше Светейшество! Прочувственото Ваше поздравително слово по случай днешното ми юбилейно празненство предълбоко трогна сърцето ми. Но то смути малко и душата ми. Оценката, която Ваше Светейшество прави на моето 40-годишно църковно-обществено служение, като титуляр на Видинската епархийска църковна катедра, е крайно висока. Това ме затруднява да намеря подходящи думи за сносен отговор. Въпреки голямото си усърдие и дългогодишен подвиг аз не съм могъл да изплатя изцяло огромния си архипастирски, религиозно-нравствен и вяропросветен дълг към епархийското си паство и към св. Църква изобщо. Драговолно съм извършил съответното на способността и сръчността си. А то е малко.

„Но напредналата ми възраст и желанието ми, подсилено от желанието и на моите сътрудници, епархийски свещенослужители, наложиха днешното юбилейно празненство. Чувствувам се прещастлив, че то се провежда под благосклонното председателство на Ваше Светейшество. Вашето прочувствено приветствие е изблик на високоблагородни светителски, оросени с Божествена благодат, чувства към мое смирение. Това е скъпоценен дар за старостта ми.

„Преизпълнен с блага утеха и светла радост, в тоя върховен за мене момент, прекланям глава пред Божия промисъл и с беззаветна преданост и църковно послушание велегласно благодаря от сърце и душа на Ваше Светейшество и на Върховната църковна управа за проявената благосклонност към мое недостойнство.

„Вседушевно благодаря и на Негово Преосвещенство епископа Николая, ректора на Духовната академия „Св. Климент Охридски", за прочувствената реч, с която ме поздрави. Неотдавна ученатa професорска колегия при академията тъй също снизходително оцени моята скромна книжовна дейност като заслуга в просветното дело на Църквата. И в заседанието Академическият съвет ми присъди висока научна степен — почетен доктор на богословските дисциплини. Това решение ми даде правото името ми да бъде вписано в списъците на най-висшия ни богословски разсадник — Духовната академия.

„Твърде високо ценя благоговейните синовни чувства на любимата учена професорска академична колегия към мене. Затова, като благодаря още веднаж на Преосвещенаго Николая за приветствената му реч от страна на академията за юбилея ми, братски го моля да предаде на Академическия съвет моята сърдечна благодарност и вседушевните ми отечески благословии.

„Родната Софийска духовна семинария е първият любим на светата ни Църква духовноучебен разсадник. Като ректор, за уредбата, възпитанието и образованието в тоя духовноучебен разсадник ревностно съм се грижил пълни шест години. Това бяха най-щастливите години в живота ми. Тогава обикнах семинарията беззаветно. Нейното участие сега в юбилейното ми празненство, с красноречивата поздравителна реч на нейния високопросветен ректор, Преосвещения епископ Тихон, в случая привнесоха в душата ми безмерно голяма и светла радост. Изказвам им моята сърдечна благодарност и моля Преосвещенаго Тихона да предаде моите вседушевни отечески благословии на любимата семинарска преподавателска колегия!

„Излязъл съм от средата на нашето родолюбиво селско свещенство. Преди 54 години станах идеолог на Свещеническата съюзна организация. Писах много и помагах за нейния разцвет. В същност помагах за църковно-просветното и духовно-културното израстване на свещениците — моите любими събратя. Съюзната организация се създаде. Идейната й програма се установи. Нейното ръководство и печат понякога лекомислено правеха криви стъпки, създаваха горчилки. Внушено им бе мек брус и благоразумна подобаваща почтителност. Пълно е сега съзнанието, че Свещеническата организация е преди всичко божествен страж на народните духовни нравствени ценности, страж на вековната им църковно-народна самобитност. На лице е сега високопросветено родолюбиво съюзно ръководство, на лице е и неговата изрядна всестранна църковно-просветна дейност. Блага утеха и преголяма радост е за мене, гдето любимата Свещеническа организация участвува в нашето двуединно епархийско празненство. Вседушевно благодаря на нейния високопросветен председател ставрофорния свещеноиконом Иван Юлиев за прочувственото му приветствие по случай юбилейния ми празник! Да пребъде Съюза на родолюбивото ни свещенство! А м и н !

„Синовната обич в Господа, вярността, предаността и послушанието на епархийските ни свещенослужители ми са добре познати. Това са били и са трогателни синовни чувства, отговор на моята към тях архипастирска, оросена с божествена благодат, обич в името на Великия Пастиреначалник Христа Господа. С кротост и с благост, понякога по-строго и горчиво, но не и болезнено, а винаги любвеобилно, е било моето ръководство на техния душепастирски подвиг. Голямото мнозинство от тях са ми били и са усърдни сътрудници в градежа на църковно-просветното дело в епархията. Следвали са и следват примера в това отношение на достойния ми и любим помощник Преосвещения епископ Софроний. Вседушевно благодаря за милото, трогващо сърцето ми синовно приветствие по случай юбилейния ми празник.

„Приятно ми е да отбележа, най-сетне, че по случай на това ми юбилейно празненство получих и получавам писмени и телеграфни привети, честитки, сърадвания и благопожелания от високопросветени свещенослужители, близки приятели, почитатели и познати усърдни съработници в родопросветното дело на светата ни Църква. За тия им мили честитки и благопожелания, които чувствително засилиха днешната ми юбилейна радост, на всички вседушевно благодаря.

„Пълна же и искрена благодарност, от цялото си духовно-физическо същество, въздавам на Бога Господа, Твореца и Благопромислителя, Който ме е призвал на светото Си мироспасително дело и Който благодатно е съдействувал дългогодишното ми църковно-народно служение. Защото, преди всичко, Нему — Превечния извор на живота, силата и благодатта — подобава пълна благодарност, величайша прослава, чест и поклонение, всегда нине и присно и вовеки веков. А м и н!“

ДАР НА НЕГОВО СВЕТЕЙШЕСТВО ОТ ВИДИНСКА ЕПАРХИЯ

Проватският епископ Софроний поднесе в дар на Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай първото му посещение на престолния град на епархията, художествена картина от художника **Борис Денев**, изобразяваща заминаването на екзарх Антим I с параход „София“ от Видинското пристанище за Русе — Цариград, за да поеме ръководството на Българската екзархия в 1872. Негово Преосвещенство **епископ Софроний** прочете следното слово:

„Ваше Светейшество,

„Вашето и на Св. Синод двудневно гостуване във Видинска епархия и участие в честуването юбилея за 40-годишно църковно-общественo служение на Негово Високопреосвещенство митрополита Неофита като титуляр на Видинската епархийска църковна катедра беше за всички ни, и за Кириарха и за нас, неговите първи помощници, и за клира и народа от епархията, и голяма чест, и голяма радост.

„Преживяното ще остане да живее завинаги в нашите сърца и да ни спомня за Вашето високочайшо посещение, което ние желаем да ознаменуваме за Вас със скромен веществен дар от името на епархията — ето тази художествена картина, изобразяваща народното изпращане от Видинското дунавско пристанище първоизбрания екзарх Антим I да заеме екзархийския си пост в Цариград.

„Благоволете, Светейши Владико, да я приемете!

„Нека тя възвиква често пред погледа и в паметта Ви образа на великия първоиерарх, който Вашето изкусно и неподражаемо перо ще увековечи с един незаблем литературен църковно-истрически паметник, какъвто този преизряден светител напълно заслужава. Живата вяра и доблестното и жертвено родолюбие на екзарха Антима да осветляват пътя на Ваше Светейшество и да вдъхновяват възвишеното Ви служение!

„Нека тази картина Ви подтиква към усърдна молитва за нашия успех във вяра и благочестие! А нашата гореща към Господа Бога молитва за Вас е: да Ви дари Той със здраве, бодрост и сили, за да поработите за Негова слава, за преуспяване на светата ни Църква и за доброто на нашия трудолюбив и боголюбив народ.

„На многая и многая лета!“

Негово Светейшество **патриарх Кирил** отговори със сърдечни думи, като изказа благодарност за прекрасния дар на Видинския епархийски съвет. Между другото той каза:

„Ваше Високопреосвещенство, Ваше Преосвещенство, благоговейни отци,

„Благодаря сърдечно за тоя прекрасен подарък. Той ще бъде украса на нашата св. Патриаршия, а на мене лично ще напомня за делото и подвига на първия Български екзарх Антим. Екзарх Антим дойде във Видин на 1868 година. Историческите обстоятелства изтъкваха именно него — образования, благочестивия, мъдрия иерарх за Предстоятел на Българската църква. Сам Видинският митрополит Антим не е желал да възлезе на това високо място и е отстъпвал преднина на други иерарси, които преди него много се бяха трудили на църковно-народното поприще. Но той е трябвало да отстъпи преди всичко пред волята Божия, която се изразява в исторически църковно-народни обстоятелства. Тия обстоятелства изтъкнаха именно него да застане на кормилото на светата ни Църква

„Животът на екзарх Антим I и особено в тоя кратък период от края на 1868 до 1872 година, когато е избран за Български екзарх, е твърде поучителен за всички ни, за да виждаме в живота на светата ни Църква всякога благопромислителната Божия воля. Екзарх Антим I бе изпратен от Видин при ликуване на благочестивото и родолюбивото видинско гражданство. Възторгът на видинци е отразявал няколко идеи, които са били ръководни в дейността на екзарха Антима, пък и на всички негови споспешници — архиереи от онова героично време на нашата Църква. Тия идеи са: независима църква, Православие, народност и славянство.

„Тия четири идеи виждаме отразени в тая прекрасна картина. Това е параходът „София", който ще отведе до Русе първия Български екзарх. Аз съм в София, столицата на българската свободна държава, и седалище на Българската патриаршия. В София моята дейност и дейността на Св. Синод ще се ръководи от четири основни идеи: независима църква, всепреданост към св. Православие, близост до

Фото-репродукция на картината, подарена на Негово Светейшество от Видинския епархийски съвет. Картината показва изпращането от Видин за Цариград на митрополита Антима след избирането му за Екзарх български

народа, проявявана в народническа дейност, и неизменна любов към великия руски народ.

„Нека Бог да ни благослови за такава именно дейност, която с Божие благословение ще бъде полезна и за св. Църква, и за българския народ, и за българската държава.

„Благодаря още веднаж за този прекрасен дар с такава великолепна символика и такива чудни внушения за дейност. А м и н!"

Тържественият молебен завърши с трикратни многолетствия от катедралния хор.

След благословение от Негово Светейшество на видинския клир и богомолния народ, всички митрополити поднесоха лично приветствия на Негово Високопреосвещенство Неофита, който накрай благослови народа, дошел да изрази своята почит и синовни чувства към Негово Светейшество, Високопреосвещения юбиляр, синодалните архиереи и Преосвещените епископи.

* * *

В 13 часа бе даден **официален обед** в салона на Балкантурист с 250 куверта, на който присъствуваха патриаршеските гости, представители на видинската общественост, клирът във Видинска околия и техни гости.

По време на обеда се произнесоха следните тостове:

Митрополит Неофит: „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства, Ваши Преосвещенства, господин Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква, драги сътрапезници,

„Дните 7 и 8 ноември са дни щастливи за нашия Видински край. Богохранимата ни Епархийска църква в тия дни преживя необикновено радостно вълнение. Придружен от Св. Синод в пълния му състав и от висок представител на върховната нова демократична държавна власт, всенародно първоизбраният Светейши Български патриарх направи първо посещение на епархийската ни жива Църква. Тая негова тържествена поява сред народа предизвика голямо радостно и благотворно душевно влияние у епархийската ни духовна челяд. Защото тая мила челяд се удостои да лицезрее своя върховен духовен отец, да изслуша неговите красноречиви благи наставнически слова, да получи неговите първосветителски благословии. И така засили своята вяра в Бога Твореца и Промислителя и се преизпълни с духовно-нравствена и благодатна сила, укрепваща живота и благочестието. Да, благотворно за народа е патриаршеското шествие в прекрасната ни и чаровна родина!

„Разбира се, това благотворно църковно шествие е възможно само при създадени и установени в страната върховни блага: пълен мир и свобода, ненарушим правов ред и обществена човечна дисциплина. И за щастие нашият народ ред години вече се радва на тия върховни блага! Дължат се тия блага на новоустановената демократична държавна власт. Свидетели сме, с каква проникновена мъдрост и законномерна смелост челникът на новата демократична държавна управа, популярният сред народа първодържавник Министър-председател, окръжен от жертвено патриотични сътрудници, ръководи създаването на тия върховни за народа блага. В речите си по случай 10-годишнината на новата демократична държавна власт, той решително заяви: „Мир, траен мир е необходим! Защото мирът е главното условие, за да се издигне жизненото равнище на народа". И ние всички виждаме с каква усърдна грижовност и патриотична решителност народното правителство отбранява мира и се старае да създаде условието, щото в нашата прекрасна родина сияйно да блести симфоничната красота на свободата, правовия ред, обществената дисциплина и човечността. А при наличността на тия върховни блага винаги бива осигурена възможността за благотворно църковно-просветно шествие сред народа; винаги бива осигурена възможността, щото едновременно със социалния и политико-икономически прогрес да се издига и нравственото, просветно и духовно-културно равнище на целокупната ни народна общественост. Тая осигурена възможност ние дължим на новоустановената демократична държавна власт.

„Прочее, предлагам тост за обичния и популярен сред народа първодържавник Министър-президент др. Вълко Червенков и на неговите идеалистични сътрудници в изграждане прогреса и величието на републиканска България и благоденствието на трудолюбивия български народ! Да благопожелаем на тия симпатични идеалисти крепко здраве, щастлив живот и благоплодно социално демократично творчество, на многая и многая лета!

„Вдигам тост и за всеуважаемия Председател на Комитета по въпросите на Българската православна църква при Министерския съвет, господин Михаил Кючуков, и неговия сътрудник господин Димитър Дончев и за присъствуващите представители на Видинската общественост.

„Предлагам тост за зелочтимия и обичан и уважаван от целия български народ Български патриарх Негово Светейшество Кирил, за целия Св. Синод на Българската православна църква, за присъствуващите български епископи, за представителите на Свещеническия съюз, за представителите на клира от Богохранимата Видинска епархия и за всички сътрапезници! На многая, многая лета!" (Многолетствие).

Патриарх Кирил: „Ваши Високопреосвещенства и Преосвещенства, уважаеми господин Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква при Министерския съвет, уважаеми представители на местната гражданска общественост, благоговейни отци, драги сътрапезници,

„Ние отбелязахме днешния ден като троен празник: празнуваме деня на св. Великомъченик Димитрий, четиридесетгодишно митрополитско служение на Високопреосвещений Неофита като Видински митрополит и посещението на Св. Синод в престолния град на Видинска епархия. Изтъкна се обаче особеното значение на четиридесетгодишния юбилей на Високопреосвещения Неофит, наш старши събрат, достоен архипастир. Изказаха се пожелания, които отговарят на искреността на нашето чувство на високо уважение и дълбока обич към Високопреосвещения юбиляр. Сега изпитвам особена радост още веднаж от свое име и от името на Св. Синод да поздравя Негово Високопреосвещенство и молитвено да му пожелая крепко здраве, неотпадащи сили, свежа бодрост, дейна обич и непресекваща благост. Като благопожелаваме нему това, ние знаем, че то ще има благи последици за всички нас, защото Високопреосвещений Неофит в средата на събратята архиереи, както досега така и занапред, ще бъде морална опора и залог за неотстъпно братолюбие.

„Четиридесет години Високопреосвещений Неофит служи като Видински митрополит. Духовно той така се е сродил и сраснал с Видинска епархия, че за него не може да има нито радост, нито щастие, нито бодрост, нито каквато да било утеха извън радостта, щастието, напредъка и благополучието на Богохранимата му епархия. Ние знаем колко отзивчив към страданията и радостите на своята епархия е добрият наш старец. Затова нека молитвено да благопожелаем на Високопреосвещений Неофита, щото радостта му все повече да се усилва чрез напредъка на Богохранимата епархия във вяра, благочестие и родолюбие.

„Ние знаем също така, че Високопреосвещений Неофит в цялото си дълголетно служение се е проявявал като истински църковен народник. Той обича народа с искрена обич и се радва на благополучието и възхода му. Затова той обича и мира, който като благословение всякога да осенява съдбините на българския народ.

„Позволете ми във връзка с всичко това да спомня няколко твърде забележителни факти. Негово Високопреосвещенство е член на Св. Синод на Българската църква от 1920 година. На 1923 година през нашата страна мина буря. Това е Септемврийското въстание. Последиците от Септемврийското въстание са известни на всинца ни. Няколко месеца по-късно Св. Синод взе решение и въз основа на него писа писмо на тогавашното българско правителство, с което настояваше да се даде амнистия на всички осъдени поради участие в Септемврийското народно въстание. Това решение е взето от Св. Синод, на който е бил член Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Неофит. Всеки от нас може обективно да прецени каква морална сила е била потребна тъкмо в онова време на развилнели се лоши чувства, за да се вземе такова достойно решение.

„Друг факт, също от извънредно голямо значение, е следният: През 1943 година Наместник-председател на Св. Синод беше Видинският митрополит Неофит. Тогава Св. Синод на Българската православна църква взе няколко много важни решения и прави постъпки пред всички тогавашни отговорни държавни фактори. Първото решение бе за защита на евреите у нас; друго решение бе за човечно отнасяне към всички излезли в нелегалност български граждани. Първото решение за защита на евреите беше в същност против Закона за защита на нацията. Тогава Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит с много личен кураж писа и на тогавашното правителство и на цар Бориса в защита на евреите, като заявяваше, че българската нация най-добре може да бъде защитена, когато се защитят моралните начала в законодателството на българското правителство. По поръчение на Св. Синод и на Наместник-председателя на Св. Синод една делегация от трима души трябваше да се яви пред министър-председателя, министра на вътрешните работи и Председателя на Народното събрание. В тая комисия влизаха Негово Високопреосвещенство Доростолочервенският митрополит Михаил, Негово Високопреосвещенство Врачанският митрополит Паисий и мое смирение. Ние се явихме пред министър-председателя Филов и така както си бяхме разпределили задачите, искахме да изясним, че тоя закон за защита на нацията ще има и сега и за в бъдеще много тежки последици за българския народ. От общо морално гледище въпросът бе третиран пред министър-председателя Филов от Негово Високопреосвещенство Доростолочервенския митрополит Михаил; от политическо гледище въпросът бе третиран от Негово Високопреосвещенство Врачанския митрополит Паисий, а от стопанско гледище бе разгледан от мое смирение. Разбира се ние не можахме да имаме никакъв успех пред министър-председателя, но изпълнихме нашия дълг в съгласие с взетите от Св. Синод решения.

„Явихме се подире при министра на вътрешните работи, явихме се и при Председателя на Народното събрание. Вие знаете как се развиваха работите. Св. Синод под председателството на Видинския митрополит Неофита не отстъпи от своето становище да защити гонените евреи у нас и въобще всички несправедливо гонени в страната. Направиха се много постъпки пред правителството да не преследва евреите. А когато в Пловдив, гдето аз бях митрополит, евреите бяха арестувани и беше подготвено тяхното изпращане извън България, аз се обърнах към Негово Високопреосвещенство митрополит Неофита и към някои от Високопреосвещените митрополити, между които си спомням Врачанский Паисий, и поисках да знаят, че от този момент преставам да бъда лоялен гражданин, та каквото и да се случи, да бъде известно на Св. Синод. От своите старши събратя аз получих пълно насърчение.

„Все по същото време Св. Синод на Българската православна църква написа писмо до правителството, с което настояваше да не бъдат затваряни, преследвани, убивани български граждани без правда и съд. Това беше през периода, когато партизанското движение у нас беше в своя разгар. Освен това Св. Синод настояваше в никакъв случай да не се обявява война на Съветския съюз.

„Драги сътрапезници, спрях се на тия факти, защото те правят чест на Българската църква. Тия факти се осъществиха от Св. Синод под председателството на Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит.

„Наскоро аз и църковна делегация на Българската църква бяхме в Румъния и на една трапеза, която беше дадена от българския пославник в Букурещ, бяха поканени и представители на политическата общественост, на държавната власт и на иноверни религиозни общества. Беше и главният равин на Румъния. И когато главният равин спомена за поведе-

нието на българския народ и Българската църква през време на фашисткото угнетение в защита на евреите, ние бяхме с открити чела, защото наистина можехме да говорим за това поведение на Българската църква като израз на едно дълбоко евангелско разбиране. Ние изтъкнахме, че в тая борба за защита на евреите Българската църква беше единодушна с целия български демократичен народ.

„И тъй, Негово Високопреосвещенство св. Видинският митрополит Неофит е изтъкнат иерарх на Българската църква, с извънредно големи заслуги за нейното развитие. Той е борец за човечност, за демократични правдини и за мир. През последните години той е написал в църковните издания една от най-възторжените статии за защита на мира, един от най-пламенните призиви за борба срещу войната и срещу употребата на оръжия за масово унищожение на човечеството.

„За Негово Високопреосвещенство, достойния иерарх на Българската църква, борец за човечност, за демократични правдини, за мир, за защита на живота, за неговото здраве, дълголетие и щастливо светителствуване вдигам наздравица. На многая лета! "(Ръкопляскания и многолетствие).

Михаил Кючуков: „Ваше Светейшество! Дълбоко уважаеми митрополит Неофите!

„Искам на този забележителен юбилей да поднеса сърадванията и честитките на правителствения орган по въпросите на Българската православна църква и другите изповедания.

„Ние се присъединяваме към високата оценка, която на други се падаше да направят и която те направиха за архипастирското служение на уважавания от нас юбиляр. Но ние не можем да не отбележим една страна от дейността и убежденията на Видинския митрополит Неофит, която сигурно на някои не се е харесвала, но която, според нас, се преплита най-тясно с интимната съдба на нашия народ.

„Това е, уважаеми сътрапезници, възторженото отношение на Видинския митрополит Неофит, възпитаник на Петербургската духовна академия, към благородния руски народ, това е неговото неизменно дълбоко чувство на признателност заради освободителната мисия на руския народ към нашия народ.

„На 1938 г. излиза сборникът „Слова, поучения и речи" на нашия юбиляр. В една от поместените речи за деня на Освобождението, 3 март, четем: „Светът не познава по-драгоценно жертвоприношение, извършено от един велик народ за свободата на друг малък народ". И още: „Русия е давала скъпи жертви за мира и свободата на Европа"... Но понеже жертвата на Русия за освобождението на България е несравнима, то нашият уважаван автор убедено и твърдо призовава:

„Сегашните и бъдните наши поколения трябва добре да помнят оная трогателна истина, оня трогателен исторически факт, че за създаване на свободна и независима България Русия пожертвува живота на 200 хиляди от най-добрите си синове".

„Уважаеми духовници! Нека отбележа, че това бе казано през 1928 г., но то излезе през 1938 г. — годината на поваляването и поглъщането на славянска Чехия — предадена и изоставена, знае се от кого, но получила единствена подкрепа от Съветския съюз. Тогава в Западна Европа, пък и у нас официално съвсем друго се говореше за руския народ и за неговата освободителна мисия в света и на Балканите.

„Употребявайки езика на дядо Неофит, ще кажем, че това бе дело на злия западен политически гений...

„Трябва да кажем още, че и днес — 10 години след най-страшната война, в която главно руският народ с цената на още по-големи и още по-скъпи жертви спаси човечеството от варварство и подивяване — сега тоя зъл политически гений от Запада не се уморява да говори и да подготвя сили, които да хвърли срещу освободителната крепост на човечеството — Русия, Съветския съюз, и срещу нас, които завинаги, навеки тръгнахме заедно с тази братска и благородна Русия.

„Но вярвам, че ние всички тук, както и всякой честен човек в България няма да се поколебае в убежденията си и в чувствата си към велика по сила и по сърце Русия — особено след второто освобождение.

„Непоколебимо сме уверени, че това същото убеждение ще съпътствува докрай — нека употребя израза на един друг юбиляр, 95-годишния академик Балан — „красния залез" на дядо Неофит, комуто пожелаваме да го достигне по години и далече да го надмине.

„Поканвам ви, драги сътрапезници, да пием за здравето и дълголетието, за духовната бодрост на Видинския митрополит Неофит" (Ръкоплескания).

Емил Александров (представител на Околийския комитет за защита на мира): „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства, многоуважаеми гости на нашия град, отци,

„От името на Околийския комитет за мира и хилядите борци за мир в град Видин и Видинска околия ви поздравявам с нашето „добре дошли".

„Борците за мир в лицето на Негово Светейшество виждат не само Патриарха на Българската православна църква, но и изтъкнатия борец за мир в нашата страна — подпредседател на Националния комитет за защита на мира.

„Днес Българската православна църква не се дели от народа. Тя стои близко до неговата борба за изграждането на своето светло бъдеще, близко до борбата на нашия народ за защита на своята национална независимост, за защита делото на мира.

„Идеята за защита на мира обединява около себе си хора от най-различен произход, най-

различно обществено положение, различни политически възгледи, партийна принадлежност, философски и религиозни убеждения.

„Възникнала като спонтанен протест на широките народни маси против агресивната политика на американо-английските империалисти, днес в борбата за защита на мира са включени милиони и милиони хора — болшинството от хората от всички страни на света.

„Ваше Светейшество, аз си спомням Вашите думи от речта Ви на Конгреса на народите за мир във Виена, на който Вие бяхте делегат от името на Българската православна църква и борците за мир у нас. На този велик конгрес Вие казахте:

„Най-безумното нещо в света на разумните същества е войната". „Ние обичаме мира — казахте Вие — защото ценим хляба, труда, духовните, културните и материални постижения на човечеството... Ние обичаме мира, защото обичаме човека, защото ни са мили децата, защото обичаме нашите родни страни и не бихме желали те да бъдат превърнати в пепелища, а войната няма да пожали никоя скъпа за сърцето родина".

„Тези Ваши думи, намерили отглас в душите на делегатите от всички страни на света, трябва да бъдат повтаряни и преповтаряни от служителите на Българската православна църква, разяснявани на вярващите у нас.

„Движението за защита на мира обхваща всички слоеве на нашия народ. В него участвуват и работници, и селяни, и трудова интелигенция. Целият наш социалистически строеж е проникнат от духа на мира и дружба с народите от всички страни.

„Българското православно духовенство затова е и трябва да бъде в челните редици на борците за мир в нашата страна.

„Няма по-голяма радост, по-голяма гордост, по-голяма чест от тази да си борец за мир, защитник на човешкото щастие, защитник на живота.

„Кой от нас не обича страстно и дълбоко живота, труда и изкуството, своето семейство, своя народ? Кой от нас не е мечтал и не мечтае за върховно щастие, правда и красота на човека и цялото човечество?

„Само империалистите мислят за нов световен пожар, защото войната за тях не представлява нещастията, страданията, разрушенията, хилядите човешки жертви и потоци кръв, а войната за империалистите значи нови милиони и милиони печалби.

„Да разобличаваме пъклените планове на империалистите всекидневно и повсеместно — на улицата и в работилницата, на полето и от църковния амвон, това е нашата обща задача, задача на всеки борец за мир, на всеки църковен служител, на всеки честно мислящ човек

„За да бъде близко до народа, българското православно духовенство има пред себе си да изпълни една основна задача. Тя е прекрасно изразена от Негово Светейшество: „Да работим за този нов свят, в който, според думите на пророк Исаия, народите няма да се учат на война".

„В нерушима дружба с великия съветски народ, в дружба с народите от братските народно-демократични страни, в съюз с борците за мир от цял свят, да живеем и творим с благородната амбиция нашия народ да бъде винаги в челните редици на защитниците на мира и дружбата между народите, с твърда вяра в нашето светло социалистическо бъдеще. Животът на нашия прекрасен народ да стане по думите на поета:

„По хубав от песен.

„По хубав от пролетен ден".

„ Вдигам чашата за здравето и благоденствието на патриарха на Българската православна църква Негово Светейшество господин Кирил, за да бъде все така ревностен и активен борец за защита величавото дело на мира.

„За здравето и на Кириарха на Видинската епархия — Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит Неофит, чието 40-годишно църковно служение днес чествуват вярващите в нашия край" (Ръкоплескания).

Раймонд Коен (представител на Израелтянския духовен съвет във Видин): „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства! Разрешете ми, като делегат на духовния съвет и енориашите евреи в град Видин, да Ви приветствувам с добре дошли в града ни по случай юбилейното тържество на Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит.

„Ние, видинските евреи, не ще забравим никога застъпничеството на Светия Синод на Българската православна църква и Вашето лично застъпничество, както и на прогресивната българска общественост, които във времето на най-черния и кървав фашизъм не допуснаха българските евреи да бъдат изпратени в лагерите на смъртта в Майданек, Дахау и Освиенцим.

„Ние сме щастливи, че именно Вас избраха за Патриарх на Българската църква. Нашата вечна признателност!

„Също така приветствуваме и празнуващия днес юбиляр — Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит, като му пожелаваме още дълги години мъдро да напътствува православните в град Видин и епархията.

„Вдигам тост за здравето на Ваше Светейшество и юбиляра митрополит Неофит" (Ръкоплескания и многолетствие).

Алия Шаров (представител на мюсюлманския духовен началник): „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства! Като заместник на мохамеданския духовен началник имамина, който отсъствува от града, аз съм упълномощен да Ви поздравя и да честитя 40-годишния юбилей на нашия любим отец митрополит Неофит, който положи усилия за успеха на Православната църква в продължение на 40 годи-

ня. Аз му пожелавам, както в миналото, и занапред добър успех и дълъг живот, щастие и мир. Пожелаваме му всичко хубаво. Амин!" (Ръкоплескания).

В ЦЪРКВАТА „СВ. НИКОЛАЙ ЧУДОТВОРЕЦ" — ВИДИН

В 17 часа Негово Светейшество, Светият Синод, Председателят на Комитета по въпросите на Българската православна църква г. Михаил Кючуков и придружаващите ги гости посетиха видинската църква „Св. Николай Чудотворец", посрещнати с биене на църковните камбани. Вечерният полумрак бе осветен от пламъка на свещите, които запалиха благочестивите християнки. В хубаво изографисаната църква личат образите на св. Преподобни Роман Сладкопевец и св. Преподобни Иоан Кукузел и др.

Свещеник Михаил Ковашки произнесе приветствено слово, в което каза:

„Ваше Светейшество,

„Щастлив беше днешният ден за Видинското гражданство. Още по-щастлив е той за членовете на Православното християнско братство „Св. Иоан Богослов", които, възрадвани от Вашето гостуване, Ви приветствуват с „добре дошли" и очакват Вашите благословии и топли молитви към Господа Бога за постоянен възход по пътя на христолюбието, човеколюбието и добродетелта.

„Православното християнско братство „Св. Иоан Богослов" в град Видин увеличи два пъти своите членове. Защото делото на православните християнски братства е Божие дело, а Божиите дела се винаги увенчават с успех.

„Светейши Владико! Имайте присърце делото на християнските братства. С молитва и християнска просвета, с покорност и безпределна синовна обич ние ще Ви следваме и в живо дело ще превръщаме всяко Ваше начинание, всяко Ваше указание.

„Бъдете бодър и здрав! И смело, както досега, и още по-смело ни водете.

„Добре дошли! На многая лета!"

Отслужен бе кратък молебен, след който Негово Светейшество произнесе следното назидателно слово:

„Възлюбени братя и сестри,

„Бог да ви благослови и винаги да бъдете под покрова на Божията Майка! Свети Николай Чудотворец да ви бъде покровител! Св. Великомъченик Димитър и Преподобни св. Димитър Басарбовски, паметта на които днес празнуваме, да ви бъдат закрилници!

„Вие, събраните сега в тоя храм, сте членове на православното прицърковно братство, поради това трябва усърдно да напредвате във вярата, да усвоявате Словото Божие и да изпълнявате повелите на закона Христов. Изпълнявате ли вие закона Христов, трудите ли се според св. Евангелие, вие ще имате много радости в душата си и ще можете като добри синове и дъщери да заставате пред Бога, да Му се молите и да получавате Неговите безкрайни благодеяния.

„Научавам от това, което каза вашият благоговеен свещеник, че вашето братство в последно време е удвоило членовете си. Това е хубаво, дай Бог и да ги утрои, защото в същност православното братство е самата енория при тая църква. Аз зная, че в тая църква идват да се черкуват много люде от вашия квартал. Те се ползуват от духовните и благодатни средства на Църквата, следователно те принадлежат към братството на христолюбивата енория. Това значи — те искат да се учат на вяра и добро, за да бъдат добри чеда Божии, добри човеци и граждани. Ето такива са целите на православните християнски братства. Дано с Божия помощ и с усърдие ги постигате за ваше спасение и за благото на нашия народ.

„Нека Бог да ви благослови и Божията десница да бъде простряна върху вашите домове, върху вашия хубав град и върху цялата Видинска епархия и върху скъпата ни родина. А м и н!"

В ЦЪРКВАТА „СВ. ТЕОДОР ТИРОН" — ВИДИН

В 17.30 часа бе посетена видинската църква „Св. Теодор Тирон", в квартала Кумбаир. Тук множество народ бе образувал шпалир. Когато забиха църковните камбани, христолюбивите посрещачи послаха пътя на Негово Светейшество и на патриаршеските гости с килим от цветя. Чуваха се радостни възгласи: „Добре дошли! Радостни сме, че сте дошли! Благословете ни!" Негово Светейшество благослови радостно вълнуващия се народ и влезе в храма, където свещеник **Александър Гоцев** прочете хубаво приветствено слово, в което между другото каза:

„Ваше Светейшество,

„Два дни вече тържествено бият звучни камбани и звън след звън в простора ехти. Два дни вече цветя се сипят, за да застелят пътя на този, когото векове очакваше цял един народ. Два дни протягат ръце и устни смирени Божии чеда, за да получат благословия от Вас, когото всички обичат и в когото виждат сбъдната мечта — да имат свой, от народа излязъл, любим Патриарх. И два дни християните шепнат: „Патриархът е тук!" И ето Ви и при нас. Ето Ви в скромния храм на светия мъченик Теодора Тирона и сред тези, които с радост и надежда очакват смирено Вашия благослов.

„Вдигнете десница, Светейши Владико, и благословете това паство, тези трудолюбиви хора, които от ранно утро до късна вечер с попукани длани и с пот на челото работят земята и от нея, по Божия воля и с Божия подкрепа, берат плодове, за да хранят всички.

Благословете и земята, за бъде по-хлебородна, и помолете Всевишния Бог да закриля всинца ни и да ни дава сили да пазим навеки светата християнска вяра".

Негово светейшество застана на владишкия трон, заобиколен от синодалните архиереи. Отслужен бе кратък молебен, след който **Светейшият патриах** произнесе слово за вярата като евангелски закон за доброто, завършвайки с благословение и пожелание за мир и братство между народите на целия свят. Между другото той каза:

„Възлюбени братя и сестри,

„Вие дойдохте в Божия храм, за да се помолим заедно Богу и да получите благословение за напредък във вярата, в доброто и за постоянна Божия закрила. Аз и Св. Синод на Българската православна църква много се радваме, като ви виждаме така многолюдно събрани, защото това показва, че вие живеете с вярата, обичате светата Църква и търсите Божията закрила и благословението на Божиите смирени служители. Усърдствувайте прочее и занапред в тоя спасителен път, та и Божието благословение да бъде върху вас и върху вашите домове, върху вашия труд и върху вашите радости.

„Ние, вярващите хора, знаем, че Божието благословение ни е потребно и че без него нищо добро не бихме могли да сторим. Добрите чеда на Църквата всякога се молят. Сутрин преди да излязат на работа, се прекръстват и поставят своя ден под Божие попечителство. Срещнат ли през деня някакви затруднения, те се мъчат да ги победят, но обръщат сърце и към Бога, мълчаливо изпросвайки Неговата помощ. Християнинът всеки ден има много поводи да изпросва Божията помощ и покровителството на Божията Майка. Християните знаят, че Божията майка е Скоропослушница, че тя е отзивчива към всяка молба. Затова те пристъпват към Нея усърдно и я молят да им помага във всички грижи.

„Ако за малкото дело на човека е потребно Божие благословение, колко повече то е необходимо за нашия духовен живот. Доброто дело иска голямо напрежение на волята, за да бъде извършено. Тук Божията помощ всякога може да помогне. Ако ние, вярващите люде, понякога не успяваме да вършим добри дела, то се дължи на обстоятелството, че нямаме искрен, дълбок и постоянен молитвен живот. Ако бихме знаяли да се молим постоянно не само в Църква, но и в къщи и при всяка нужда — там, където тя ни затече — в доброто бихме успявали и бихме обогатявали нашия духовен живот.

„И тъй, срещнеш ли някакво изпитание, някакво изкушение, обърни се веднага към Бога, мълчаливо потърси Негова помощ, помоли се на Божията Майка, и помощ ще ти дойде, за да надмогнеш изкушението, да прекрачиш съблазънта, злото да отбегнеш. Изпречи ли ти се изкушението към зло и не ти стигат сили, обърни се към Бога, и веднага ще почувствуваш прилив на сили, за да избегнеш злото. Ние не вършим достатъчно добри дела, защото не се обръщаме достатъчно често и постоянно към Бога за Неговата помощ. Ние не вършим достатъчно добри дела, защото често не се молим.

„И тъй в молитвата бъдете усърдни, в доброто дело постоянни. Вярата ви тогава ще бъде украсена с добри дела и ще бъде спасяваща вяра.

„Нека да се молим за мир в целия свят, защото такава е волята Божия: на земята да има мир и между човеците благоволение".

ЗА БЛАГОДАТНИТЕ ВЪЗДАЯНИЯ СВИШЕ

На Димитровден вечерта на патриаршеските гости бе дадена прощална вечеря в Митрополитския дом. Негово Високопреосвещенство Врачанският митрополит Паисий прочете от името на Видинския митрополит Неофит слово: **„За благодатните въздаяния свише"**, което е възнамерявал да прочете в Клисурския манастир при изпращане на своите гости до манастира, за да се сбогува там с тях. Гостите изслушаха с внимание словото на юбиляра:

„Что воздам Господеви о всех яже воздаде ми.

„С благодатта съм това, което съм (1 Кор. 15. 10).

„Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещества, Ваши Преосвещенства, уважаеми гости,

„Позволявам си да изрека няколко думи при завършека на нашето тридневно епархийско празненство. Ще подчертая, преди всичко, че направеното посещение от първоизбрания Български патриарх, ведно със Св. Синод в пълния му състав, а при това придружен и от висок представител на Върховната държавна власт, за богодарованата ни стародревна Бдинска епархия е голямо и извънредно щастливо събитие. Благотворното отражение на това събитие върху живота на епархийската ни жива Църква е безспорно. Защото произнесените от Ваше Светейшество проникновено и трогателно наставнически слова-поучения и любвеобилно раздадените първосветителски благословии вляха в душата на епархийската ни духовна челяд струя от мощна духовно-нравствена сила. Почерпва се тая сила из живоносните извори на евангелското слово Божие. И тя е единствената, която чрез живото слово на пастиря мощно насочва живота към духовно-нравствени висини.

„С помощта на тая благодатна сила пълни 40 години и аз най-усърдно съм поучавал и насочвал живота и дейността на епархийската жива Църква към тия духовно-нравствени висини. Вседушевно благодаря на Ваше Светейшество, загдето с Вашите слова-поучения тъй

чувствително се помогна на моето дълголетно усърдие. Приемам тая помощ като въздаяние свише.

„По случай юбилейния празник на дълголетното ми църковно-обществено служение за мене са казани много ласкави думи и незаслужени похвали, неподходящи и неотговарящи на моя простоват селски произход. Природни дарования ми липсват. Големи способности чрез дълбока наука не съм придобил. Бил съм човек прост и нищи духом. А това, което сега съм в делото на Църквата, това е от благодатта Божия. И великия апостол казва за себе си: Това, което съм, от благодатта Божия съм (1 Кор. 15. 10). И ако трябва да бъда похвален за нещо, справедливо е да бъда похвален за носене на тежък кръст в живота (Гал. 6. 14). Него аз нося безропотно. Защото вярвам, че това кръстоносене ми е благо въздаяние свише, въздаяние, което умъдрява и спасява. Ето защо и сега след завършека на голямото ни епархийско тържествено празненство, половината от което бе уредено в моя чест, застанал пред Образа на Благовъздателя, задавам си въпроса: Что воздам Господеви о всех яже воздаде ми! А въздал ми Благопромислителят Господ твърде много.

„Бях най-малкият от братята си и най-млад в дома на баща си. Пасях (на полето) бащините си овци"... Тия думи на великия Пророк и Цар-псалмопевец Давида (в последния му, без номер псалом, стих 1) буквално изразяват моето домашно положение в двадесетгодишната ми възраст. Молитвеник държах в ръцете си един ден, когато ми се внуши желанието да стана служител на Църквата. Прост, нищи духом и малограмотен бях и не уразумях силата, която ми внуши това желание. Но църковната власт снизходително и набързо го удовлетвори. Това бе първото ми въздаяние свише.

„Още първата година обаче, въпреки големите ми усилия, чрез самообразование, да улесня службата си, убедих се, че за това църковно-пастирско служение е необходима по-солидна и специална подготовка. Втори път ме овладя силно желание да подсиля образованието си. За моя радост намери се начин, преодоля се бедността ми, започнах подготовката си в специални духовно-учебни разсадници и подир осем години я завърших в Православна Русия. Завърнах се в родината ни мила и се предоставих в услуга на светата Църква.

„От тоя ден въздаянията ми от Господа Бога стават редовни и чувствителни. Идеха чрез родната ни върховна църковно-управна власт. Промислителната благодатна сила стана мой Пестун Вдъхновител за благоплодно църковно-просветно и добротворно служение Богу и народу. Висшата църковна власт ми посочи църковните амвони за благовестичество, предостави и страниците на църковния печат за книжно-литературни подвизи. Писах и говорих, превеждах и издавах книги, радвах се, една мечта се осъществяваше. Това бе въздаяние свише!...

„Друго приятно въздаяние бе назначението ми ректор на Духовната семинария. Шестгодишното ми ръководство, образованието и възпитанието в тоя любим на Църквата духовно учебен разсадник и книжовната работа там, сред една високопросветена преподавателска колегия, за мене бе най-щастливото време през живота ми. Славно въздаяние! Оттук друго още по-славно такова ми бе определил Божественият Промислител. Върховната църковна управа одобри избора ми във Видин и ме утвърди канонически на епархийската църковна катедра. Чест, власт и широк простор за всестранна духовно-културна, църковно-обществена дейност. Други ще отбележат един ден браздите, които съм напраздил в тая епархийска църковна област, и следите, които са останали от моя скромен, но дълголетен подвиг там.

„Скоро след това последваха и други високи почести „яже ми воздаде" благопромислителното Провидение. Заех членско място във Върховната църковна управа. Отреди ми се високата чест да председателствувам Втория църковно-народен събор.

„Воздаяние о всех яже ми воздаде Промислителят бе и великата чест да председателствувам временно Върховната църковно-управна власт. Това „временно" продължи 15 години. Наистина и тая върховна длъжност често пъти е бивала свързана с горчиви неприятности. Но с бързо последвалите блага църковни постижения, бързо се покриваха и горчивините.

„През моето синодно председателство последователно се ованкантиха няколко от големите епархии в Църковния диоцез. Св. Синод с време изпълняваше наредбата да проверява и попълва каталога на подготвените клирици за достоизбираеми на архиерейски катедри и да го предоставя на епархийските избиратели на овдовялата епархия. Избраният на произведения редовно избор, любим на епархията кандидат, Св. Синод канонично утвърждаваше. По тоя начин попълването на ованкантените епархии се извършваше благополучно. Разбира се, щастие за св. Църква беше нейните големи епархийски катедри да бъдат заети от високопросветени иерарси — от първенците нейни ратници.

„А избраните и заели епархийски църковни катедри наистина са с високо достоинство иерарси! Тяхната беззаветна любов към родната ни Православна църква е позната. Тяхната усърдна грижовност и жертвени подвизи за успеха на нейната евангелско-родопросветна мисия са доказани. Народът знае техните имена. Тяхната църковна дейност е предмет на обществена преценка. И за щастие тая безпристрастна критична преценка няма голяма разлика от нашата църковно-домашна оценка. Подчертани са някои от техните характерни черти, важни за стабилността на светата ни Църква и симпатични за нейната духовна челяд, които я привличат към храмовата Богу

служба. И аз искрено се радвам на тия техни мили характерни черти!

„В заключение нека отговоря на въпроса който сам си поставих: „Что воздам Господеви о всех яже воздаде ми?“ След това, което съм му въздавал през дълголетното си църковно-обществено служение, отсега възможно изпълнимото от мене е в постоянно богослужение: да Му въздавам, дондеже е съм: велико славословие и вседушевно благодарение, чест и поклонение. А едновременно с това усърдно да молитствувам, щото Всемогъщият и Благ Промисъл мощно и благодатно да закриля родната ни св. Църква и новата ни демократична държава, и да въздава на Светейшия патриарх и Св. Синод, на родолюбивите държавници и усърдните църковници и на целокупния ни трудолюбив народ крепко здраве и мирно благоденствие на многая и многая лета!“

Негово Светейшество патриархът вдигна наздравица, в която отново изрази братските чувства и искрената обич на синодалните архиереи към Високопреосвещения юбиляр.

Стобийският епископ Варлаам, игумен на Рилски манастир, вдигна наздравица, в която изказа синовните чувства на обич и уважение на Риломанастирското братство, от чието име поднесе в дар на Видинския кириарх художествена икона на **св. мъченик Неофит.**

Макариополският епископ Николай, ректор на Духовната академия, вдигна тост, с който даде израз на сърдечните чувства и благопожелания на Академическия съвет за добруване, здраве и дълголетие на мастития юбиляр, като поднесе в дар **художествен албум,** съдържащ снимки от тържествения акт по провъзгласяването на Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит за почетен доктор на Духовната академия на 8 декември 1953 година.

Негово Високопреосвещенство господин Неофит благодари за поднесените му дарове и оказаното внимание.

Накрай произнесе кратко благодарствено слово Доростолочервенският **митрополит Михаил,** който благодари за радушното посрещане на Светия Синод във Видинска епархия. Между другото той каза:

„Ние съжаляваме, че се разделяме. Заминаваме си с най-хубави впечатления от приема на Видинския митрополит Неофит, нашия уважаван от всички старец, мой духовен отец, който ме ръкоположи в диаконски чин. Толкова мили, хубави и скъпи спомени ни свързват!

„Аз съм слаб със своите немощи, но колкото силите ми позволяват, гледам с добра съвест да изпълня своя дълг към светата Църква и да следвам добрите внушения и добрите примери за изпълнение на този дълг.

„Негово Светейшество като главен кормчия на светата ни Църква ще дава главните линии и в София заедно със Светия Синод ще се чертаят тези неща, които трябва да се застъпят в ръководството на Църквата. Има доказателства за братска обич и сътрудничество. Така ще се движи кормилото на църковния кораб правилно, с най-добро приятелство с народната власт, всичко да върви за полза на народа и за полза на светата Църква. Негово Светейшество братски се отнася към всички нас и ние можем само да бъдем признателни и благодарни за това снизходително отношение — да търпи в много отношения нашите немощи, та да можем с общи усилия да пренесем нашите сили в съкровищницата на Църквата и нашата народна стреха, колкото можем.

„Във всеки случай, Ваше Високопреосвещенство оставате не само като старейшина на всички нас, с който ни свързват най-живи и благодатни връзки, чрез ръкоположения и служби, а Вие ги имате с всички нас, както и Негово Светейшество подчерта, но и като стълб крепител на Църквата и нейна здрава опора. С Вашите мъдри съвети Вие ще ни крепите, ще ни подбодрявате, като сгрешим ще ни прощавате и така с общи сили, с просветени мисли, с възторжени чувства, с любов към Господа Бога да вършим нашата полезна за Църквата и народа дейност“.

Митрополит Неофит отговори с вълнение, като повторно благодари за вниманието, което му оказаха Върховната църковна управа, Академическият съвет на Духовната академия и братството на Рилския манастир. Между другото той каза:

„Аз ще кажа още един път: Какво мога да въздам на Господа повече от това, което съм въздал, но особено това, което днес става: да видя събрани тук на нашата трапеза тия, с които аз толкова години работя, на които съм помагал да излязат нагоре и най-сетне да имаме начело на Българската православна църква един от нашите по-млади, но способни сътрудници, който да ни обединява и да ни ръководи от сила в сила, за да водим работите на Българската църква към успех.

„Най-голямото, славно въздаяние, което ми даде моят Отец, това е, че аз чух да се казва за мене повече от това, което заслужавам. Почти нищо не заслужавам. Всички казаха за мене много хубави неща, което за мене е утеха. И пак повтарям: аз виждам Върховната управа на нашата Църква обединена помежду си и работи единодушно за нейния възход. Затуй аз вдигам тост да пием за здравето на нашия духовен водач, челника на нашата Църква, и за всички, които му съдействуват в ръководството на Църквата“.

ЗАУПОКОЙКА ЗА ЕКЗАРХ АНТИМ I

В понеделник, 9 ноември, в мавзолея на екзарх Антим I (1812 — 1888) Негово Светейшество и синодалните архиереи в 8 часа отслужиха кратка заупокойна молитва за приснопаметния първи български екзарх. Мавзолеят се намира до църквата „Св. Николай“, близо до Митрополитския дом. Хубава малка църквица с мозаичен потрет на Антима на лицевата страна

и със скулптура на Екзарха, седящ на владишки трон, от скулптора Дудулов. Вътрешността на мавзолея е украсена с хубави фрески и орнаменти. Високо прокънтя „Вечная памет", изпето от Негово Светейшество и членовете на Св. Синод на възстановената Българска патриаршия — мечтания завършек на църковно-народната борба по време на Възраждането, начело на която бе големият народен син екзарх Антим I.

Преди заминаването си патриаршеските гости разгледаха старинната църква „Св. Пантелеймон", построена в 1634 г. Намира се в двора на църквата „Св. Николай". Еднокорабна базилика със старинна живопис и стари икони

ПОСЕЩЕНИЕ НА ГРАД ЛОМ

При хубаво слънчево време на 9 ноември сутринта патриаршеското шествие, придружено от Видинския митрополит господин Неофит и неговия викарий Проватския епископ Софроний потегли за град Лом по красив път край брега на Дунава. В попътните села гостите бяха приветствувани от благочестиви жени с радостни възгласи и хвърляне на цветя.

Тържествен звън на църковни камбани се понесе, когато Негово Светейшество и придружаващите го гости наближиха Лом. Тук бе излязъл многоброен богомолен народ от града и околията. Много свещеници в одежди, с хоругви, икони и свещи бяха излезли на централната улица. От всички прозорци и балкони на къщите се вдигаха поздравяващи ръце и хвърляха цветя на Българския патриарх и синодалните митрополити, които благославяха народа.

Архиерейският наместник **протоиерей Марин Гинев** с дълбоко вълнение произнесе приветствено слово, в което каза:

„Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства, уважаеми господин Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква и религиозните култове при Министерския съвет, досточтими отци и братя, скъпи гости, братя и сестри,

„Нестихващо вълнение владееше душите ни, когато слушахме и четехме за посещенията, които правите с целия Св. Синод на родната наша Църква, за да приемете епархиите ѝ. Тези посещения се превърнаха в истински триумф на вяра и родолюбие. Рядко народът ни е давал такъв спонтанен израз на привързаност към Църквата си, както в тези дни. Това е неоспоримо свидетелство за високата цена, която тоя мълчалив народ дава за неопровержимите исторически заслуги на родната Църква към народа ни.

„Светейши Владико, с трепетни сърца, с горещо желание, преляло в нетърпение, ние, свещениците и благочестивото изпълнение от Лом и околията, очаквахме щастливия ден, когато ще посетите нашия град, за да бъдем огласени с премъдрото Ви първосветителско слово и получим патриаршеския Ви благослов.

„Тоя светъл исторически ден дойде. Да бъде благословен денят, в който Бог насочи нозете Ви към пределите на Богохранимата св. Видинска епархия, към нашите родни домове, към възрадваните ни и вярващи сърца. Този ден бележи светла страница в най-новата летопис на Епархийската ни църква, защото Вашето високочайшо посещение ще остави светла диря в съзнанието на вярващите, която прахът на времето не ще смогне да покрие. Богу слава и чест, че създаде тоя изключителен ден.

„От три дни по села и градове във Видинска епархия се носят камбанни звуци, които вестят на населението за преголямата радост, за високата чест, с която сме удостоени. Нима би могъл някой да остане спокоен в тоя ден? Кое сърце не ще трепне от радост? Коя душа не ще бъде обхваната от свещено вълнение? Кой вярващ не ликува? Кой родолюбец не тържествува? Не вярвам да може някой да остане безчувствен в тоя първи по рода си исторически момент. Ние сме щастливи участници и свидетели на едно събитие, което е било лелеяна мечта, въжделение на редица поколения в продължение на 6 века от историческото съществуване на народа ни. Но чудни са делата Божии, защото Той с премъдрост всичко реди и устроява. Нима не бяха дни на черна робска прокоба, дни на всенародна покруса? Нима не мреше народът ни беззащитен на своята кървава Голгота? Кой го окриляше в неравната му борба? Кой му даде нравствен кураж, за да надмогне страданията си и в мастично прозрение да долови националното си възкресение? Угнетеният народ стана народ-герой, защото имаше вярна закрилница и вдъхновителка в лицето на героичната ни родна Църква Тя, която чрез просветителното дело на княза Бориса—Михаила, културно роди и държавнически утвърди народа ни, след туй в най-мрачните дни на робството успя да прикъта в майчината си пазуха живеца на народната ни самобитност — националното самосъзнание и да вдъхнови народа ни за епическа борба, в резултат на което ние днес сме един свободен народ. Затова с право великият син на нашата земя, големият наш държавник, покойният Георги Димитров, през 1946 година в Рилската св. обител, по случай 1000-годишнината на св. Иван Рилски, след като подчерта историческите заслуги на нашата Църква и духовенство, заяви: „Ако нямаше в миналото Българска православна църква и родолюбиво свещенство не щеше да има и сега свободен български народ, не щеше да има и Отечествен фронт"

„И ето, в наши дни, когато същият този народ свали от плещите си веригите на всякакво робство и възправил снага за нов културно-творчески възход, както и за отвоюване на най-ценното благо — мира всред народите — родната ни Църква с целия си нравствен престиж, градивно му сътрудничи в преизграждането на по-радостен, по-щастлив живот.

„На свободен народ обаче подобава и автокефална, канонически в пълнота доустроена църква. Това беше една историческа повеля и каноническа необходимост. Векове наред вярващите ожидаха да видят възстановителя на древлепросиялата Родна патриаршия. Вярващите мечтаеха да лицезрят приемника на Патриаршеския скиптър и чакаха из мрачината на вековете да възкръсне нашият роден Патриарх. Това велико събитие се извърши в наши дни. Ние сме щастливците да видим осъществена тая мечта. Възкръсна една правда, отново възсия една поругана историческа светиня.

„Бог поруган не бива. В древност просиялата Българска патриаршия отново като феникс възкръсна в нов блясък. На престола на прославените ни патриарси Бог издигна мъж благочестив, който намери благодат у Бога. Бяхте повикани Вие, Ваше Светейшество, за да възстановите патриаршеското достойнство и поели кормилото на църковния кораб да го водите по попътния вятър, който Духът Божий направлява. На 10 май, точно преди една година и половина, Божият промисъл бе отредил като ден на прослава, на преминалата през огън и меч, но останала догматически и канонически чиста наша родна Църква. На този ден бяхте избрани Вие, Ваше Светейшество, за наш роден Патриарх.

родната ни Църква не е някакъв църковно-обществен каприз. Това е сбъдване на многовековен всенароден блян, осъществяване на църковно-политическо единство и възстановяване на отдавна потъпкана историческа правда. Духовно-морални заложници за това са десетките възсияли по родната земя светци, чиито непрестанни застъпничества пред Бога получиха удовлетворение. Несъмнено това стана по великата Божия милост и при съдействието на Отечественофронтовската народна власт.

„Това е дълбоката вяра на всички ни, но не ще подценим и другия факт — изрядните лични качества на Ваше Светейшество. Затова и всички вярващи в нашата страна с радост и отрада посрещнаха Вашия избор за патриарх. Тях изтъкнаха и изтъкват високостоящи люде, достойни светители у нас и в чужбина. Те им дадоха оценка по достойнство и Ви засвидетелствуваха чест по заслуга. Ние, малките воини Христови, сме гордо радостни с такъв патриарх. Под мъдрото ръководство на Ваше Светейшество, ведно с Богомъдрия архиерейски сонм, Българската православна църква наново разкриля своите сили и жъне нови успехи. Това обстоятелство пълни с радост и гордост душите ни, въодушевлява и възпламенява сърцата ни. Това удвоява и утроява силите ни за работа на Христовия Виноград, за възхода

Клирът и народът в град Лом, начело с архиерейския наместник прот. Марин Гинев, очакват пристигането на Негово Светейшество

„Изборът на Българския патриарх не беше случаен акт — хрумване на съдбата. Възстановяването на патриаршеското достойнство на Църквата и народа. Под Вашето мъдро ръководство Църквата ни ще изпълни историческите задачи, които настоящото време поставя.

„Ваше Светейшество, днес с нас ликуват и неспокойните духове на онези будни българи, живели и работили в нашия малък, но буден град — център на първо по време читалище и театър в България.

„Лом-паланка е бил огнище на вяра, просвета и родолюбие. Тук работи големият родолюбец Никола Първанов, деен участник в църковните борби, избраник на Първия църковно-народен събор в 1872, близък и предан сътрудник на приснопаметния дядо Симеон. Тук разкрил всестранните си дарби Пишурката, тоя самороден поет-учител, общественик и деен църковник, от когото са останали много прочувствени слова, четени по църквите. Тук израсна и Димитър Маринов, известният фолклорист и биограф, и много още труженици за вяра и род. Те ликуват с нас, защото се сбъдна тяхната мечта, осъществена е целта на тяхната борба.

„Лом-паланка с живата си вяра и родолюбие внуши на Блаженопочившия Български екзарх Антим I, на път за Цариград, че над сухата дисциплина за подчинение на Патриаршията трябва да постави дългът към народността, и той прие това внушение. Лом и днес взима най-активно участие в изграждането на новия по-радостен и щастлив живот. Той пръв прие почина за благородно съревнование и запретна ръкави за високи добиви. В ръцете на родолюбивите селяни от Ломска околия се намират преходните знамена от спечелените съревнования.

„Ваше Светейшество, радостта ни в тоя момент е преголяма. Стари и млади, мъже и жени ще запазят непокътнати спомени от това височайше посещение и ще го предадат от род на род. Честити сме, че имаме възможността да Ви поздравим с добре дошли в град Лом, любимеца на Кириарха ни, най-стария иерарх в сонма на Българския Св. Синод, от чиито ръце Вие получихте инсигмите на Вашето Патриаршество и от чиито уста чухте първите приветствени слова, отправени към Вас в качеството Ви на наш роден патриарх.

„Благословете, Светейши Владико, хляба на народа ни и помолете Всеподателя Бога никога тоя хляб и земните блага да не оскудеят от трапезата му.

„В този момент на неизказана духовна радост няма какво да кажа, освен да молитствувам от Бога за Ваше Светейшество, за целия Св. Синод и за нашия вселюбим и скъп благороден Кириарх здраве и дълголетие за благополезна служба Църкви и народу!

„На многая, на многая лета, Светейши Владико!“

Негово Светейшество благослови поднесения хляб и сол. Образува се лития. Улиците се изпълниха от хиляден народ. Християните пееха заедно със свещениците: „На многая лета“. На гостите бяха поднесени букети от бели хризантеми, а улиците бяха пръснати с пъстри есенни цветя.

В двора на църквата „Успение Пресветия Богородици“ Негово Светейшество облече патриаршеската мантия. Църковен хор пееше „Многая лета“ и „Достойно ест“. На църквата бе сложен голям лозунг: „Добре дошел, Светейши Владико!“

Негово Високопреосвещенство св. **Видинският митрополит Неофит** поздрави Негово Светейшество с кратко слово, в което каза:

„Ваше Светейшество, 560 години народът е чакал този тържествен час, чакаше и го вчера и днес, и най-после Бог помогна да видим своя Светейши патриарх! Тук е събрано хилядно множество от Лом и Ломска околия, за да Ви поздрави и получи благословение.

„С най-добри пожелания и синовна обич, с почтителна ревност и възторжена радост народът посреща Ваше Светейшество, новоизбрания Български патриарх, своя любим духовен отец.

„Подир кратката молитва в храма народът очаква да чуе от Вас назидателно слово, да получи отечески благословии, за да занесат християните Вашите мъдри думи и патриаршеско благословение в своите домове.

„Като Ви посрещам с братска прегръдка, моля Ви да благословите клира и народа в Ломско“.

Представителка на Християнското православно братство в град Лом поднесе на Светейшия патриарх букет цветя.

След влизане в храма Негово Светейшество произведе в чин „свещеноиконом“ Ломския архиерейски наместник протонерей Марин Гинев.

Отслужен бе молебен, след който Негово Светейшество произнесе слово на тема: **Третият ден на едно пасхално посещение“** (Виж на уводно място, стр. 5).

Митрополит Неофит отговори с благодарствени думи и между другото каза:

„Ваше Светейшество, чухме Вашето прекрасно назидадтелно слово. От страна на моето възлюбено епархийско паство искам да Ви изкажа дълбока благодарност за това, което чухме от Вашите уста. Ние, архипастирите и пастирите на това паство, даваме обет, че ще изпълним Вашите поучения, Вашите препоръки. Нашето паство, както досега, уверен съм че ще Ви слуша и ще изпълнява Вашите завети.

„Екзарх Антим ни остави един завет на пълна вяра в Бога и голямо родолюбие. Неговият завет бе да служим на родината. Дядо Антим след като се завърнал във Видин, завещал на паството си да живее с вяра в Бога и голямо родолюбие, защото само по тоя начин може да напредва във всяко отношение. Когато има вяра в Бога и родолюбие, ще има обич и мир. Ето защо като говорите за запазване на мира между народите, това преди всичко трябва да бъде основано върху вярата и родолюбието.

„Благодаря Ви много, че дойдохте да съдействувате нашето усърдие да даде плод пред паството. Бъдете уверени, че Видинската епархийска църква, особено Ломската епархийска църква, е твърде привързана към върховната власт на българския народ, защото блаженопочиналият екзарх Антим тук преди всичко е укрепил своето голямо родолюбие, своята голяма любов към народа, за който беше готов да жертвува и живота си.

„Още един път Ви благодаря за всичко".

* * *

На официалния обед, който бе даден в салоните на „Балкантурист" на патриаршеските гости, представителите на ломската общественост и на свещенослужителите и на техните гости от Лом и Ломска околия, бяха произнесени следните тостове:

Митрополит Неофит: „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства и Преосвещенства, господине Председателю на Комитета по въпросите на църковните дела при Министерския съвет и уважаеми сътрапезници!

„Два щастливи дни живее Богохранимата ни Бдинска епархийска жива Църква! Тя се удостои да посрещне, да види своя високопросветен, първоизбран и вселюбим Български патриарх, да изслуша неговите красноречиви слова-поуки и да получи неговите първосветителски благословии. Тържественото му посрещане ние сравнихме с тържественото, преди 80 години, изпращане титуляра на епархията, митрополита Антима, като първоизбран екзарх Български да заеме екзархийския престол в Цариград.

„Ще изпращаме сега Негово Светейшество патриарха. При сложената в Негова чест скромна трапеза той ще преутвърди първосветителските си благословии върху Ломската ни епархийска духовна челяд. Ще спомня с няколко думи, въз основа на живата история в смесица със създаденото мило предание, че тук в град Лом преди осем десетилетия е била сложена такава же скромна трапеза в чест на първия епархийски владика-българин, назначен от Цариградската патриаршия, митрополита Антима. И че при угощението тук той е изявил и публично потвърдил пълната сила на своето родолюбиво чувство; отрекъл своя пиетет към Цариградската патриаршия и прегърнал каузата за автономна народна православна църква.

„Митрополит Антим Видински и екзарх Български произхожда от благочестимо лозенградско селско семейство. Останал сирак от ранно детство. Майка му набожна жена го възпитавала в дух на вяра и родолюбие. Бидейки природно даровит, като пострасnал, лесно намерил пътеката към по-солидно образование и научна просвета. Пътеката го водела през Света гора, където приема монашески постриг. Минава през светски училища в Цариград. Постъпва и свършва Патриаршеската духовна семинария на Халки. Чрез благо покровителство отива в православна Русия. Завършва Московската духовна академия с учена степен „Магистрант". Завръща се. Остава в разположение на Патриаршията. Неговото богословско образование, както и църковно-административната му правна сръчност високо са оценявани. Той е обикнат от патриарха и във висшите патриаршески кръгове. Въведен в архимандритско достоинство, става ректор на Халкинската духовна семинария. Питае чувство на беззаветна преданост и послушание към патриарха като към върховен разпоредител с църковната власт и вселенската църковна дисциплина. За него стълбата към върховете на църковната иерархия е свободна. Предложени са му две свободни епархии. Той приема назначение на Видинската църковна катедра. У него родолюбивото чувство е пламенито. Но то отстъпва на почитта му към патриаршията, дори и когато борбата за автономна народна църква е в силен разгар.

„Митрополит Антим отива да заеме Видинската епархия. Но във Видин **не го приемат.** Вратите на Митрополията и Катедралата за него са затворени. Назначен от Цариградската патриаршия владика в българска епархия не се приема. Антим ще бъде добре дошъл, ако се отрече от несправедливата патриаршеска власт въз българския народ и приеме каузата за автономна народна църква. Родолюбивото му чувство силно се вълнува. Но той все още не го изявява, а отива сред народа да намери изход. Обикаля големите села и паланки из епархията. Проповядва красноречиво на разбран за всички роден език. Като владика-българин навсякъде масово го посрещат с възторжена радост, с хляб и сол, с цветя и венци, със скъпи селски дарове и с благоговейни мили синовни приветствия. Чувствителен по природа, Антим просълзен от радост приема тия трогателни срещи и привети. Сега вече неговото родолюбиво чувство е придобило пълната си победоносна сила. Той изоставя изцяло досегашния си пиетет към патриаршията. Към силата на вярата си в Бога присъединява силата на родолюбието си. И в това време бива поканен да посети град Лом. Гостува в дома на първенеца-възрожденец Никола Първанов. Събрани са тук и други съседи градски първенци. Сложена е скромна трапеза. Разговорът е непринуден и весел. Засегнат е и спорът с патриаршията досежно правото на народа за автономна църква. Пълно единодушие у сътрапезниците по тоя въпрос. Патриаршията трябва да зачете вече честта и достоинството на народа ни и да възстанови това негово вековно право. Иначе ще я отрече като мащеха-майка! Антим е предизвикан. Но той мълчи и слуша. Най-сетне часът му дошел. Почувствувал душевно благоразположение, взема думата и решително заявява:

„— Да, народът има право! Ред години две силни чувства измъчваха душата ми — почит-

та към властта и вселенския авторитет на Патриарха и любовта към подтиснатия ни и обезправен народ! Досега надделяваше първото! Днес то отстъпи мястото си на родолюбието ми. Бях сред народа в селата. Мил и простодушен е той. Обинках го вседушевно. Той заслужава нещо повече от обич. Вземам неговата страна в спора срещу патриаршията. Неродната светла кауза ще защитавам. Ако потрябва, ще пострадам за нея. Нека това стане известно на всички. Ще отида в Цариград лично и писмено ще заявя това в патриаршията. Ще насърча борците за народната кауза. Към силата на вярата ми в Бога днес присъединих и силата на любовта ми към народа.

„Около скромната приятелска трапеза тук в Лом станало голямо събитие. Светла радост осияла лицата на сътрапезниците. Навели глави всички, те с възхита целували и ръцете и дрехите на митрополита Антима. Известието за станалото зарадвало цялата епархия. Вратите на Митрополията, на Катедралата, на всички църкви, па и на всички сърца се отворили за Антима, първия български митрополит Видинский.

„Дотук милото предание. Следват думите на живата история. Те се знаят от всички.

„Големият авторитет на Антима Видинский помогна да се ускори разрешението спора ни с Цариградската патриаршия. Самото решение обаче се издаде от светската власт. Последва Султанският ферман през 1870 година. Антим Видинский стана първоизбран Екзарх български. Той пострада при защитата на народната кауза. Но **с живата си вяра** и жертвеното си родолюбие, той остави на светители и първосветители пример за подражание. Тоя пример сега подражава неговият приемник по църковна предстоятелска катедра, всенародно избраният Светейшият Кирил, първият Български патриарх. Придружен от светители благоспешници, той тържествено шествува из прекрасната ни родина, сред народа, и със своите красноречиви първосветителски слова и благословии мощно засилва в душата на църковно-православната челяд вярата и родолюбието.

„Нека обаче веднага се подчертае, че тая родопросветна мисия сега се извършва с лесота. Създадени са щастливи условия и възможности за това. Всички се радваме на създадени и установени върховни блага: светла свобода, благодатен мир, правов ред, обществена дисциплина и човечност! Това е благословен плод на новата демократична народна държавна власт. Дължи се то на смели народни синове, патриоти, зидари, и пазители на тия върхови за народа блага.

„Прочее, вдигам тост. за да благопожелаем: **първо** на популярния сред народа и уважаван ръководител на новата държавна управа, на смелия и великодушен Министър-президент, другаря Вълко Червенков, и на неговите патриотични сътрудници в изграждането на социалния прогрес, величието на републиканска България и благоденствието на българския народ; и **второ,** на всенародно първоизбрания и любим Български патриарх Светейшаго Кирила и на неговите благосътрудници иерарси в изграждане народния ни религиозно-нравствен, духовно-културен и църковно-родолюбив възход, изобщо да благопожелаем на тия любими държавни и църковни деятели: крепко здраве, щастлив живот и благоплодно творчество на многая и многая лета“ (Ръкоплескания и многолетствие).

Патриарх Кирил: „Ваши Високопреосвещенства, господин Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква при Министерския съвет, драги господа представители на ломската общественост, драги отци, братя и сестри, драги сътрапезници,

„Желал бих да ви поканя да изкажем сърдечни благопожелания за здраве, сили и дълголетие на Негово Високопреосвещенство св. Видинския митрополит господин Неофит, нашия честит юбиляр, да бъде все така, както е бил досега, полезен на Българската света църква, на своето боголюбиво паство и на нашата скъпа родина.

„Негово Високопреосвещенство преди четиридесет години стъпи на един прославен митрополитски престол, какъвто е Видинският. Тоя престол бе прославен чрез делото на блаженопочиналия и приснопаметен екзарх Антим“.

След исторически преглед на Възраждането и църковно-народните борби Негово Светейшество обрисува нравствения образ на екзарх Антима и завърши словото си с възхвала за град Лом с думите:

„Щастлив беше град Лом, че Антим в тоя именно град най-напред заяви тази своя решителна стъпка, че се отказва от Патриаршията (ръкоплескания) и се присъединява към независимата Българска църква. Оттук той отиде във Видин. Във Видин възторгът е бил необикновено голям.

„На Видинския митрополитски прославен престол чрез подвига на Антима преди 40 години възлезе един достоен български иерарх (Ръкоплескания и възгласи „Да живее“, всички стават прави. Хорът пее многая лета). Тоя български иерарх никога не се отклони от заветите на българската история, така блестящо изразени чрез подвига и делото на екзарх Антима. Високопреосвещений Неофит всякога беше тясно свързан с народа, всепредано му служеше и всякога вярваше, че нашият народ в своята външнополитическа ориентация успява тогава, когато е опрян на нашия могъщ брат — Руския народ (Ръкоплескания).

„Затова и Негово Високопреосвещенство е бил възторжен приятел, крепител, проводник на българо-съветската дружба и на мира. Както вчера във Видин, така и сега аз ще си позволя да ви приканя тук в тоя град, който има такова забележително историческо минало и е

така свързан с важни дати от съдбините на Българската църква, да вдигнем наздравица за достойния иерарх, за възторжения приятел на народа, убедения русофил — Високопреосвещений Неофит.

„Заедно с това, понеже той е представител в църковния обществен кръг на идеята за защита на мира, вдигам наздравица и за всички борци за защита на мира тук и навред (Ръкоплескания и многолетствие).

Михаил Кючуков: „Драги сътрапезници! И аз бих желал да ви приканя да вдигнем наздравица за Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит — честития юбиляр. Тук се казаха извънредно хубави думи за това, как той гледа на историята и на действителните завети от нашето Възраждане.

„Аз бих искал от своя страна да се спра на други факти, които са твърде характеристични и които сочат как Негово Високопреосвещенство митрополит Неофит гледа на фактите от нашата съвременност, на фактите от нашето всекидневие.

„Както вчера във Видин на официалния обед, така и сега вие чухте ония ласкави думи, които той произнесе по отношение на установения в нашата страна преди десет години нов обществен строй. Аз не бих могъл да говоря с по-хубави думи от неговите за характера на нашата народна власт. И ако се спирам на това, което беше казано, то не е за туй, за да направя една лесна, една евтина политическа спекулация, а се спирам — не мога да се въздържа да не подчертая тия негови думи — защото виждам, защото всички чувствуваме, че тия негови думи са искрени, че тия негови думи са плод на едно искрено убеждение (Ръкоплескания).

„Смятам, че това не са случайни думи — и поради тая причина аз също се спирам на тях.

„Снощи във Видинската митрополия дядо Неофит също произнесе едно хубаво слово, в което каза и няколко думи за своя произход. Какъв е неговият произход? Той сам колоритно го обрисува. Неговият произход се корени дълбоко в народната среда, с нейната оскъдица, с нейния тежък живот, но и с нейния честен труд, устремен към едно по-високо знание и към честно служение на своята родина (Ръкоплескания).

„Ето защо аз считам, че Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Неофит е един чудесен пример за всички, които са след него и по ранг и по възраст. За този чудесен пример, който дава той на кадрите, на служителите — малки и големи—на Българската православна църква аз искам да вдигна тост тост за Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит; тост и за всички служители на Църквата, начело с Негово Светейшество патриарх Кирил, които следват убедено искрено този пример“ (Ръкоплескания).

Никола Първанов, представител на Околийския комитет за защита на мира и на Околийския съвет на българо-съветските дружества в град Лом, вдигна тост, в който между другото каза: „Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещества, Ваши Благоговейнства,

„Поздравявам ви с нашия роден поздрав „добре дошли“, желая ви здраве и вярна служба в полза на нашия народ и делото на мира. Българската патриаршия падна в края на XIV столетие в героична борба, заедно с народа, срещу агресивните отомански орди. Търновци начело с патриарх Евтимий, бяха победени от далеч превъзхождащия ги отомански враг, но техният дух не бе сломен. Борбата за самостоятелен държавен и духовен живот продължи. Светски и духовни представители, преодолявайки много трудности, неуморно и упорито изграждаха единството на нашия народ и го мобилизираха за обща борба против общия враг. Със своята справедлива борба нашият народ спечели сърцето на великия руски народ, на нашия кръвен брат и той ни освободи.

„Ние се радваме, че Негово Светейшество заема челно място в ръководене на борбата за защита на мира в нашата страна, като подпредседател на Националния комитет за защита на мира. Това подчертава и активното участие на нашата Църква в борбата за запазване на мира. Морално-политическото единство на нашия народ е извънредно необходимо за всяко наше постижение и за всяка наша победа.

„Да живее световният мир!“

Патриаршеските гости бяха изпратени със ставане на крака и многолетствие от клира в Ломска околия.

В СЕЛО РАСОВО И МИХАЙЛОВГРАД

При хубаво време патриаршеското шествие пое пътя за София. Пътем бе посетено село **Расово,** гдето бе разгледан светогорският метох „Св. Троица“, построен в 1925 от светогорски монаси. Посетена бе и селската църква „Св. Георги“, построена в 1876. Камбанен звън възвести пристигането на Негово Светейшество и Св. Синод и църковният двор се изпълни с множество селяни и селянки, които пристъпваха с радостно смирение да получат благословение от патриарха и архиереите на Българската православна църква. Местният **свещеник Георги Тулов** каза кратко приветствие:

„Ваше Светейшество, с неописуема радост ние посрещаме Българския патриарх и Св. Синод в нашето село. Ние живеем с дълбока вяра и преданост към родната Църква. Приветствуваме ви с радостни сърца. Добре дошли!“

След многолетствие в малката селска църква **Негово Светейшество** отправи благословение на благочестивите жители на селото с думите:

„Бог да благослови всички жители на селото и вашите домове. Да бъдете здрави и честити. да работите като верни синове на нашата родина, с труд, както Бог е благословил, да напредвате в благочестие, добър дух и взаимно съгласие. Тогава всичко ще бъде всегда по Божието благословение. Амин".

Председателю на Комитета по въпросите на Българската православна църква, драги братя и сестри,

„От една година насам Вие с целия състав на Св. Синод обхождате епархийските центрове в нашата страна, за да приемете Богодарования

Клирът и вярващите в град Михайловград поднасят на Негово Светейшество хляб и сол при пристигането му за благословение

След пътуване из просторни полета, покрай купи от царевичина и сено, складове и хамбари на трудово-кооперативни земеделски стопанства, пред които бяха спрели пълните коли с царевица на кооператорите, шествието наближи последния пункт на патриаршеското посещение във Видинска епархия — **Михайловград,** стария градец Кутловица.

Пред църквата „Свети Кирил и Методий" се бе събрал многоброен народ, начело със свещеници, които очакваха новоизбрания Български патриарх. Пред църквата бе построена естрада, украсена с килими и цветя. А на камбанарията бе сложен голям надпис: „Добре дошел, Светейший Владико". Църковните камбани биеха продължително. Жени постилаха с цветя пътя на Светейшия патриарх и синодалните архиереи. Архиерейският наместник **свещеник Борис Гръмодолски** произнесе приветствено слово, в което между другото каза:

„Ваше Светейшество, Ваши Високопреосвещенства, Ваши Преосвещенства, господин

Ви Патриархат, като посещавате и някои от по-големите градове на отделните епархии.

„Вашето минаване през Михайловград извиква у всички нас преголяма радост, защото това е първото патриаршеско и синодално посещение в историята на нашия стар град.

„Град Михайловград, който е известен в историята като стара римска крепост под названието Монтанензиум, е познат на историческата наука с няколко културни паметници от римско време. От тях особено важен е един надпис от 2 век след Христа — 155 г., който съдържа списъка на 76 войника от една рота на XI-ти Клавдийски легион, която образувала тукашния гарнизон. Този е единственият опис на гарнизон от римския кастел, който се е запазил от старите векове досега.

„Като стъпвате на Михайловградска земя в този тържествен момент в моето съзнание изпъкват в целия си ръст ония исторически събития от миналото на града и неговата околност, с които те са влязли в нашата национална история. Така едно от главните събития, което

е станало в тогавашната голяма Кутловица и има общонационално значение, това е така нареченото Чипровско-Кутловско въстание от 1688 година.

„Будният наш край пръв повдигна глава против тежкото турско робство и цялата околност на голяма Кутловица със селата по поречието на река Огоста, чак до село Чипровци, се вдигат на въстание против безверния поробител. Главното сражение в това въстание е станало само на 2 километра югозападно от града ни в историческата местност Жеравица.

„Въстаналият народ не е бил изоставен и от своите духовни водачи. Така, известно е, че за подготовката на въстанието не малък дял е имал и бележитият архиепископ на Чипровци Петър Парчевич. А когато въстанието било потушено, загинали и били откарани в плен не по-малко от 30—40 души свещеници и монаси.

„Ваше Светейшество, в този тържествен момент, нашата радост се усилва още и от това, че Вие като Български патриарх, заедно с Богомъдрите архиереи на светата ни Църква, крачите смело и самоуверено по начертания исторически път от Вашите далечни и близки предшественици, духовни водачи на вярващия ни народ.

„Ние се радваме още, че посрещайки Ви днес, във Ваше лице посрещаме единствения български архиерей, чието чело е украсено с три доктората на три духовни академии, а именно: Черновиц, София и Москва. В случая аз не бих могъл да кажа нещо повече за Вашите високи достоинства от това, което Вашият добър другар от младини св. Варненският митрополит Йосиф заяви: „Големите и редки дарования, които притежавате, Ви правят да бъдете образ на подражаване. С рядко умение и жертвена любов Вие работите и като архипастир, и като даровит и много плодовит сериозен църковен книжовник и като отличен проповедник, и като подчертан научен труженик. Тези безспорни високи качества украсяват още повече Вашето Светителско чело".

„В този ден, ние се радваме още и затова, че във Ваше лице посрещаме и един от големите труженици в нашата страна за опазване на световния мир. Вие сте миротворец. Вие разнасяте и сеете семето на мира в нашата родина и с това стоите близко до сърцето на нашия народ. За случая напълно подхождат Вашите бележити думи: „Християнинът не може да не бъде отзивчив към нуждите на живота, към страданията и надеждата на човеците. За него не са безразлични воплите на цялата земя за мир. Той им се откликва с гласа на своето любящо сърце".

„За никое друго блаженство Христос не казва, че изпълнителите му ще се нарекат синове Божи. Вие сте труженик на мира. Радвайте се, Владико свети, а и ние се радваме с Вас, че вършите Божието дело за нашия народ, като с това се нареждате в редицата на Божиите синове.

„В този тържествен момент, позволете ми, Ваше Светейшество, от името на моите събратя и християните от Михайловград да поздравя Вас и придружаващите Ви със сърдечното българско: „добре дошли" скъпи гости!

„На Вас, Светейши Владико, пожелаваме от все сърце, Бог да дарува крепко здраве, та под Вашето мъдро ръководство за дълги години да ръководите делата на Българската православна църква от успех към успех за слава на Бога и доброто на нашата родина.

„Разрешете ми още, Светейши Владико, да Ви поднеса, от името на трудещите се в Михайловград, този хляб и сол, символ на любовта към отечествената земя и труда, да го благословите, та народът да живее в мир и да твори своите стопански и културни блага на многая и многая лета!"

Представителка на Християнското православно братство при храма „Свети Кирил и Методий" поднесе на Негово Светейшество букет цветя с кратко приветствено слово.

Негово Светейшество благослови хляба и солта, застана на естрадата и отговори на приветствията, като произнесе слово, в което между другото каза:

„Драги братя и сестри,

„Аз и Св. Синод на Българската православна църква сме особено много благодарни на всички ви, загдето така радушно ни посрещнахте във вашия исторически град.

„Вашият град и околия са известни с пламенното родолюбие на всички жители. Вашият град е известен и с благочестието на вярващото население. Българската църква има многовековно съществуване. Тя съществува вече 11 века. Българската държава на два пъти попадна под робство, но българското благочестие, българската светост и българската църковност останаха да съществуват. Поради това може да се каже, че над 11 века съществува Българска църква и вярващ български народ. Но нашата Църква не беше устроена така, както трябваше да се устрои, съобразно със своето историческо минало. Затова миналата година, по решение на Св. Синод, при подкрепата на народното ни правителство, при съчувствие от страна на другите православни църкви, особено на Руската православна църква, бе възстановена древната Българска патриаршия, която така светло е озарявала вековете на нашето робство и пътя на църковния ни народ досега.

„Ние вярваме, че вярващите българи, оценявайки голямото значение на това събитие — възстановяването на Патриаршията ни — ще удвоят своята ревност във вярата и благочестието и с молитва и добър живот, съобразен с евангелските повели, ще градят живата Църква на българския народ и славата на Българската патриаршия.

„Възлюбени братя и сестри, ние, вярващите люде, имаме дълг да следваме повелите на св.

Евангелие и заповедите на Господа Иисуса Христа. Една от най-главните заповеди е да обичаме Бога повече от себе си. Втората заповед е подобна на първата: да обичаме ближния като себе си. Вижте какво възвишено учение ни е завещано: да обичаме ближния като себе си. заради ближния си да се отказваме от собствените си интереси, винаги да поставяме общите интереси над нашите лични интереси. Това е едно светло учение и ако го следваме съзнателно и убедено, ще станем носители на голяма сила и на щастие.

„Изхождайки от тия две начала или, по-право, от единното начало на любов към Бога и човека, ние трябва да се стремим да осъществяваме и заповедта на Господа Иисуса Христа за миротворството. „Блажени са миротворците" — казва Господ Иисус Христос и на всички Свои ученици и на цялата Църква завеща повелята да творят мир.

„И ние, които искаме да следваме Господа Иисуса Христа, знаем само един привет към човеците: „мир вам". Затова на целия свят казваме: „мир вам"! Затова ние сме противници на войната и сме горещи привърженици на мира, който ще ни даде възможност да живеем в свобода, в благочестие, в молитви, със силата на морални начала, с труд и обич към родната земя, залягайки да се устройва животът все по-добре.

„Ние минаваме през вашия богоблагословен град, за да ви оставим патриаршеско благословение за вас и за вашите близки, за вашите домове, за вашия град и за цялата околия.

„Нека Бог да благослови всички ви, та укрепени във вярата да държите високо знамето на мира, на благоволението и доброчестината на нашия народ, всякога да сте достойни за старото и новото минало на вашия хубав град. Амин!"

Отслужен бе тържествен молебен в църквата. след което Негово Светейшество произнесе кратко слово, в което каза:

„Възлюбени братя и сестри,

„С голяма радост дойдохме в Михайловград, за да ви поздравим с отеческо благословение и да ви предадем молитвения поздрав на вашия духовен отец и архипастир Високопреосвещений митрополит Неофит, който ни изпрати до град Лом. Ние знаехме, че тук ще срещнем горещи християнски сърца, които ще приемат нашия отечески привет и благословението ни с благодарност; и не се излъгахме.

„Приехте ни с голяма радушност и ние от църквата във вашия град, възлюбени братя и сестри, ще отнесем най-добър и скъп спомен. Тоя спомен ще ни подбужда да не ви забравяме, а да ви спомняме, колчем смирено се обръщаме с молитва към Небесния Отец, та Божията милост неоскудно да слиза върху вас и щедро Божиите добри дарове да ви ощастливяват. Молете се и вие за мене, смирения предстоятел на Българската църква, за вашия духовен отец митрополита Неофита и за всички български архиереи, па и за всички, които тук и навред, повикани от Божията благодат, служат като пастири за ваше добро и за благото на целия народ.

„Нека застъпничеството на Божията Майка да бъде всякога дейно пред Небесния Отец за всички вас. Но и вие усърдно се молете на Пресветата Дева, Божията Майка, защото тя е бърза помощница на всички, които в беда се насочват с порива на своето измъчено сърце към нея и търсят нейната помощ.

„Благословение Господне върху вас и върху всички сега и всякога. Амин!"

С благословение от Негово Светейшество и възгласи „на многая лета" от михайловградския клир и благочестивия народ, патриаршеските гости поеха през Петрохан и Гинския проход за София. С чувство на споделена радост с вярващите люде във Видинска епархия, които посрещнаха Негово Светейшество патриарх Кирил и Високопреосвещените синодални архиереи с неописуем възторг и християнско смирение, завърши първото патриаршеско и синодално посещение на Видинска епархия и честването на забележителната 40-годишна митрополитска дейност на заслужилия български иерарх — Високопреосвещений Видинский митрополит Неофит.

Г. К.

РЕЧ

НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО ВРАЧАНСКИЯ МИТРОПОЛИТ ПАИСИЙ, ПРОИЗНЕСЕНА НА 1 НОЕМВРИ 1954 ПРЕД ВЪЗПИ ТАНИЦИТЕ НА СОФИЙСКАТА ДУХОВНА СЕМИНАРИЯ В ЧЕРЕПИШ

Поздравлявам, Преосвещений Владико, Вас. учителите на поверената Ви духовна семинария и вас възлюбени ученици с вашия патронен празник, с празника на Преподобния наш отец св. Иван Рилски, пустинослужител и чудотворец, нашия небесен покровител, излязъл из недрата на народа ни, молитвеник и застъпник на всички нас, за нашата Църква и нашия народ.

Поздравявам ви от страна на Негово Светейшество патриарха Кирила и от страна на Св. Синод на нашата св. Православна църква и ви молитствувам от Всеподателя Господа Бога с небесното предстоятелство на св. Иван Рилски да ви закриля и дарява здраве, сили, радост и успехи във вашето учение и да укрепва във вас вярата и духа, които сам св. Иоан Рилски ни показа и ни завеща, та и ние да служим на Бога и на нашия народ с този дух на жива вяра, молитвен подвиг и самоотверженост.

Вие чухте от хубавата проповед на вашия другар за делото на св. Иоан Рилски, за неговия дух, за живота му и за нашия дълг да следваме неговия пример. Наистина, ние не можем напълно да следваме неговия пример, защото подвигът на св. Иоан Рилски е подвиг, който е даден като изряден дар от Господа Бога само на малцина негови избраници. Св. Иоан Рилски осъществи в своя живот пълна победа над злото, на съблазните от дявола, над прелестите и изкушенията на „мира сего" и над човешките страсти и егоистически стремежи. С това той даде пример за успешна борба с тях. И ние по негов пример можем да намираме сила да изпълняваме поне обикновеното, което Христовото Евангелие изисква от нас.

Днешният ден е велик не само за вас учащи и учащи се в Духовната семинария, защото е ваш патронен празник, той е велик за целия български народ. Днес тук в този храм заедно с нас ликува заради това, че ние от сърце се възхищаваме и отдаваме похвала на неговото дело, не само св. Иоан Рилски, в днешния ден ликува и св. Цар Борис, който покръсти българския народ, ликува и св. Климент Охридски, който затвърди делото на св. Цар Борис и делото на светите братя Кирил и Методий, като създаде православна българска школа, школа на християнския дух, школа на христолюбие и народолюбие, и като подготви със своя труд, със своята проповед и учителски подвиг велики и достойни служители на св. ни Църква и просветители на българския народ. С делото на тия равноапостоли на св. ни Църква се създадоха предпоставките на изграждане златния век на българския народ, но преди всичко, с техния подвиг, от многобройните славянски племена и ордата на Исперих се образува българският народ и се поставиха основите за прослава на Българската църква, за величие и благоденствие на българския народ.

Но може би тяхното велико дело щеше да угасне, ако в най-тежкото време, което преживя българският народ, време на политическо разединение, и религиозен упадък, и поява на извратени ереси, не се яви св. Иоан Рилски, за да посочи на българския народ пътя, който води и към земното благоденствие и към вечния живот, пътя на вярата, пътя на народното единство и пътя на мира и величието, на патриотизма и братолюбието, пътя на смирение и самоотвержено служение за общо благо.

Едно време, когато нашият народ бе разединен и когато се появиха пристъпите на разложителните ереси, св. Иоан Рилски със своя подвиг, със своя живот основа Великата рилска обител, която стана духовна крепост и на нашата Православна църква и на нашето национално съзнание. Във и чрез тази крепост и другите духовни крепости, които се създадоха от учениците и последователите на подвига на св. Иоан Рилски, се запази през първото византийско робство нашата народност, а през петвековното турско робство благодарение на духа, който се поддържаше и възпламеняваше в тия духовни крепости, се запази и нашата православна вяра и нашата народност. На същия този дух дължим и великата епоха на нашето възраждане.

Драги ученици, драги учители, и днес нашият народ има нужда от учениците на св. Климент Охридски, има нужда от неговите духовни просветители, има нужда от служители на Църквата и просветители като ония, които подготви той. Днес българският народ има нужда също така от боговдъхновени, богоозарени и богоносни служители на Христовия дух, та и в нашата земя, в днешни дни, да се създаде една нова епоха на духовен възход, на истинска дълбока вяра, така както я видяхме ние при посещението в Русия в тамошното благочестие, така като я видяхме във всички духовници, които с голямо благоговение служат божествените служби, и ония подвижници, които пълнят манастирите, и вярващите които препълват храмовете, дворовете и улиците пред църквите Московски, Ленинградски, Киевски и навсякъде по руската земя. У нас има нужда от такава вяра, каквато днес се проявява в Русия, където срещу Великден руските християни носят своята „пасха" — козунаци и червени яйца за благословение, като образуват при

пърквите опашки по няколко километра дълги, за да могат да успеят да поднесат своя дар за благословение от свещениците при храма.

Да създадем и ние, възлюбени братя, това величие на вяра и благочестие, което видя нашата делегация, посетила начело с Негово Светейшество братска Румъния и завърнала се само преди два-три дена. Там тя е видяла девически манастири с по 600 монахини, мъжки манастири с братя по 300—400 души. А нашите манастири започнаха да пустеят. Манастирят св. Иоан Рилски брои не повече от 30 души, а много други манастири са запустели и нямат дори нито един брат. А нашата земя беше осеяна със стотици манастири, в които имаше дивен духовен живот. Те бяха велики огнища на вяра и благочестие, те бяха огнища на българско родолюбие, на Христовия дух на самоотречение за Божия слава и за доброто на народа.

Защо да не можете и Вие, драги ученици, утре да станете такива служители на св. ни Църква и духовни просветители, та да съживите, възпламените и утвърдите и в нашия добър народ такава жива вяра и такова дълбоко и социално делово благочестие, както това сториха св. Климент Охридски и св. Иоан Рилски и плеадата техни ученици и последователи, които проповядваха и служеха на Христовото евангелие „с власт“ и чудотворна сила.

И ние можем да имаме тая власт и сила, защото всички служители на Църквата и всички истински апостоли на Господа Иисуса Христа получават тоя дар — проповедта им и служението им да бъдат придружени с личби, за да могат да побеждават злите духове, да стъпват на лъвове, змии и скорпиони и да изцеряват всяка болка в народа. Но това изисква от нас подвига да се подготвим да станем истински храмове на Духа Светаго, да укрепваме нашата вяра и нашето лично благочестие, та да бъдем между народа светилници и живи факли на вяра и благочестие, на труд и родолюбие, на мир и единомислие. Както в миналото служителите на нашата Църква победиха езичеството в нашия народ и преодоляха ересите и сектите, така и ние с молитвите на св. Иоан Рилски, на св. Климент Охридски, да се готвим с всичката наша ревност, за да бъдем достойни продължители на тяхното дело, достойни чада на нашата Православна църква, достойни синове на нашия народ, и да посвещаваме със самоотверженост всичките си сили, знания и дарби за доброто, напредъка и благоденствието на нашия народ.

И тъй, така да блести нашата светлина пред човеците, та като видят добрите наши дела, нашия подвиг, нашата вяра, нашия дух, нашия труд, нашето родолюбие, и те да прославят нашия небсен Отец, та в нашата земя да царува в духа на Христовото евангелие, да процъфтява братска любов, правда и мир, да бъдем едно в Неговото име и всички да бъдем достойни за Неговата милост. Амин!

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

НА ЕДНО МИЛО И СЪРДЕЧНО ТЪРЖЕСТВО

В подножието на грандиозни скали, наподобяващи с кулите и зъберите си някаква фантастична готическа катедрала, в основите на която се плакне Искър, на гара Черепиш се издигат няколко красиви и приветливи сгради. В тях преди 5 години се приютиха пансионът и училището на Софийската духовна семинария, която още от момента на създаването ѝ се намира под светия патронаж на св. Иван Рилски, чиято памет се чествува на 1 ноември ежегодно.

В навечерието на празника пристигнах в семинарията, за да преживея след толкова години отново ония незабравими чувства, които пълнеха душата ми, когато и аз бях семинарист.

Преосвещеният епископ Тихон — дългогодишен ректор на семинарията — ме прие най-сърдечно. Неговата грижовност за преуспяването на единствения за родната ни Църква духовен разсадник се вижда веднага по самочувствието и държанието на питомците му и по сърдечната сплотеност, която цари между ректор и учители.

Вечерта срещу празника в хубавата семинарска църква се отслужи велика вечерня с петохлебие от Преосвещения ректор. На клиросите пяха великолепно групи семинаристи. В края на вечернята семинарист произнесе пламенно слово за живота и подвига на св. Ивана Рилски. Тази проповед по форма, съдържание и произнасяне беше напълно издържана.

Късно вечерта пристигна в семинарията Негово Високопреосвещенство Врачанският митрополит Паисий, за да присъствува на празника от страна на Негово Светейшество патриарх Кирила и Св. Синод.

На 1 ноември сутринта се отслужи тържествена св. литургия от митрополит Паисий в съслужение с Преосвещения епископ Тихона, архимандритите Стефан, Мирон, Антоний, Атанасий, Герасим и иеромонах Софроний. През време на службата пя семинарски хор под диригентството на г. Авраам Вачев, учител по пение при семинарията. Хорът пя свежо и мощно и с напълно издържаното и изрядно в художествено отношение изпълнение придаде истинска празничност на службата. След „причастния“ ученикът от последния клас Антоний Хубанчев произнесе вдъхновено слово за личността и делото на великия Рилски подвигоположник. В това слово Хубанчев макар и младеж се изяви като сериозен и задълбочен мислител и истински поет-лирик.

След отпуст митрополит Паисий говори великолепно на младите левити-семинаристи, на които предаде благословението на Българския патриарх Кирил и ги прикани да се учат ревностно, за да се подготвят сериозно за апосто-

ли на вярата и благочестието между нашия народ по примера на св. Ивана.

След църква в салона на семинарията имаше литературно-музикална забава, изнесена от следните артисти при софийските драма и опера, специално поканени за тържеството от семинарската управа: Константин Кисимов — народен артист, Надя Афеян, Трайчо Ваташки и пианистката Елена Миндизова. Изпълнените с истинско майсторство декламации, арии и народни песни оправдано предизвикаха нескончаемите ръкоплескания и адмирации на ученици, учители и другите гости. На талантливите изпълнители бяха поднесени букети, а митрополит Паисий им изказа благодарност за готовността им да се отзоват на семинарската покана и за чудното изпълнение. От своя страна изпълнителите изрично подчертаха, че са възхитени от интелигентността и сериозността на слушателите си, заявявайки, че с готовност ще дойдат отново между тях, ако бъдат поканени. К. Кисимов каза възторжени думи на семинаристите и им пожела успех в училището и предана служба на народа.

След забавата за семинаристите и гостите беше сложена празнична трапеза.

Архимандрит Стефан

ТЪРЖЕСТВЕНО СВЕЩЕНИЧЕСКО СЪБРАНИЕ

По случай навършване 75 години от съществуването на Софийското свещеническо братство „Св. Иван Рилски", същото има тържествено събрание в салона на Софийската митрополия на 5 ноември т. г.

Точно в 10 часа преди обед в салона влезе Българският патриарх Кирил, придружен от Макариополския епископ Николай, ректор на Духовната академия, архимандрит Стефан, главен редактор на в. „Църковен вестник", архимандрит Горазд, протосингел на Софийската митрополия, свещеноиконом Иван Юлиев, председател на Свещеническия съюз, свещеник Николай Загаров, редактор на в. „Народен пастир" и др. След изпяване тропаря на св. Ивана Рилски, секретарят на братството прот. Дим. Калев откри тържественото събрание и предложи за делови президиум Негово Светейшество патриарх Кирил, г. Димитър Дончев, съветник при Комитета по въпросите на Българската православна църква при Министерския съвет, свещеноиконом Иван Юлиев и всички живи досегашни председатели на братството.

След като деловият президиум зае мястото си, прот. Калев даде думата на Негово Светейшество за приветствие.

В своята приветствена реч, патриарх Кирил подчерта, че българското свещенство е било буден страж за опазване вярата и националността на народа ни и че заслугите му в това отношение са общопризнати. Светейшият патриарх Кирил каза още, че тая будност е подтикнала софийското свещенство още тогава, когато едвам току-що била отшумяла бурята на Освободителната война, да образува още през 1879 година своя професионална организация за просветно, морално и материално подпомагане на своите членове. Инициативата за основаване на първата свещеническа организация е била наистина на руския военен свещеник Николай Пономарев, но готовността на свещенството да се отзове на тая инициатива, както и бързият напредък на новата организация показват, че тогавашното свещенство в младата българска столица е било напредничаво и годно за висш организационен живот. Като въздаде похвала на основателите на Софийското свещеническо братство и прикани сегашните братчици да подражават в идеализма на своите предшественици, Негово Светейшество предаде на празнуващите и на всички български енорийски свещеници благословение за единство в мир и слога, за да напредва и преуспява в сила светата Българска патриаршия.

С бурни ръкоплескания и сърдечно многолетствие изпрати последните пожелания на своя любим патриарх цялото свещеническо събрание.

Доклад за основаването и 75-годишното съществуване на Софийското свещеническо братство изнесе сегашният му председател прот. Стефан Пейчев.

Приветствия поднесоха: свещеноиконом Юлиев, от името на Свещеническия съюз, Макариополският епископ Николай, от името на Духовната академия, свещ. Димитър Попов, от името на Ихтиманското окол. свещеническо братство; свещ. Ананий Терзийски, от името на Станкедимировското братство.

Накрая тържественото събрание беше закрито с кратко слово от о. Калев.

НА ЕДНА ОКОЛИЙСКА СВЕЩЕНИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

На 5 ноември, в гр. Ихтиман, се състоя околийска служебна свещеническа конференция, на която бяха поканени за докладчици архимандрит Стефан, главен редактор на в. „Църковен вестник", свещеноиконом Иван Юлиев, председател на Свещеническия съюз, и свещеноиконом Петър Попалександров, член на Соф. епарх. съвет.

След отпуст църква пред събраните братчици и множеството богомолци изнесе своя доклад архимандрит Стефан. Докладът беше на тема: „Основи на християнството". Темата беше разкрита задълбочено и вещо. Слушателите изказаха най-непринудено задоволството си на докладчика.

След църква в помещението на Архиерейското наместничество бе открита служебната свещеническа конференция от Ихтиманския архиерейски наместник прот. Димитър Попов, който след изпяване тропаря на св. Ивана Рилски — патрон на братството — покани о. Попалександров да изнесе доклада си. Докладчикът

говори на тема: „Пастири по призвание“ и изнесе великолепно разработена тема, приета сериозно и с признателност от братчиците.

Свещеноиконом Юлиев говори в продължение на повече от 2 часа върху впечатленията си от посещението в СССР, което направи като член на Българската църковна делегация, която начело с Негово Светейшество патриарх Кирила гостува през това лято на Руската православна църква.

Свещеноиконом Юлиев предаде живо, увлекателно и правдиво виденото и преживяното от него във великата братска страна, гдето кипи в могъщ устрем към светло бъдеще непознато в историята на света творчество. Той изчерпателно запозна свещениците от Ихтиманска духовна околия с живота на великата Руска православна църква, посочвайки апостолската ревност на нейния клир, начело на който е ползващият се с обич и дълбока почит в целия православен мир Всеруски патриарх Алексий, и горящата вяра и преданост към своята Църква на вярващите в СССР.

Всички присъствуващи, възрадвани и ободрени, изказаха благодарността си на о. свещеноикономa за така сърдечно споделените с тях светли впечатления, които той е донесъл със себе си от светата Рус.

След няколко служебни съобщения, направени от Архиерейския наместник, беше сервиран скромен обед, на който присъствуваха и подпредседателят на ОНСДТ в Ихтиман, г. Христов, и председателят на Окол. комитет за защита на мира, г. М. Попрусев.

На обеда говори г. Христов, който макар и млад общественик с искреността и сериозните си схващания за ролята на Църквата и служителите й сред народа спечели изцяло за себе си и за мероприятията на народната власт сърцата на свещениците от Ихтиманско

Говориха още архимандрит Стефан и свещеноиконом Юлиев, чиито изказвания събудиха възторг и високо настроение у слушателите им.

Конференцията беше закрита от Архиерейския наместник прот. Д. Попов, който е истински добър администратор и брат на енорийските пастири от поверената му околия, ползващ се с доверието и обичта на свещениците.

Архимандрит Стефан

ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

ИЗ ЖИВОТА НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКАТА ЕПАРХИЯ. — Паметна ще остане за гр. В. Търново и за цялата Великотърновска епархия датата 17 октомври 1954 година, защото на този ден Негово Високопреосвещенство св. Великотърновския митрополит Софроний, при многолюдно стечение на духовни и мирски представители от Богохранимата му епархия, тържествено освети Катедралната църква „Рождество Пресвятия Богородици“ и град Търново. Духовното тържество започна на 16 октомври, когато архиереят освети новите икони, кръстове утвари. На малка масичка пред иконата на Сладчайшаго Иисуса, при запалена голяма лампада, стоеше златната кутийка със св. мощи на св. В. мъченик Мина, които трябваше да бъдат положени в св. Престол. При препълнен от богомолци храм Негово Високопреосвещенство произнесе слово за славата на Търновград — столицата на Второто българско царство, и на св. патриарха Евтимия, на великите български царе, боляри, светии и патриарси.

Благочестиви жени, получили архиерейско благословение, останаха молитвено да бдят цяла нощ пред св. Мощи и да пазят запалената лампада да не угасне.

На другия ден — 17 октомври (неделя) — рано сутринта забиха пак камбаните на катедралния храм. Скоро той се изпълни с народ. игумени и игумении от 17-те манастири, монаси, монахини. В 6 ч. пристигна архиереят. В службата взеха участие архимандрити, свещеници и диакони.

Преди отпочването на св. Божествена литургия, Негово Високопреосвещенство митрополит Софроний излезе на солея да прочете архипастирското си слово в новоосветения катедрален храм. Това беше чуден панигирик! С най-отбрани слова възвеличи Св. Богородица, майка на сираците, надежда на безнадеждните, в чест на която е издигната тая величествена катедрала. После той свърза миналото с настоящето и подчерта, че старопрестолният Търновград е благословен град на безкръвния мъченик св. Евтимий, патриарх Търновски, на преп. Теодосий Търновски, на преп. Петка Българска, на преп. Филотея Търновска, които вземат днес невидимо участие в това рядко духовно тържество.

След св. Литургия архиереят извърши първото кръщение в новоосветения храм. Църковното настоятелство даде на гостите обед в ресторант „Балкантурист“.

Иеродиакон Нестор

ОПРЕСНИТЕЛЕН КУРС И ПРОВЕРОЧНИ ИЗПИТИ В ЛОВЧАНСКА ЕПАРХИЯ — Денят бавно угасва. Припада мрак по околните върхове. Тъмата обгръща Троянската света обител, скътана в пазвите на родния Балкан. Из тремовете и двора необичайно оживление, чуват се отделни слова на радост и изненада, изтръгнати из гърдите на отколе невиждали се приятели.

Наредбата на Св. Синод, отеческият призив на епархийския архиерей е прибрала тук 80 свещеника, за да опреснят своите познания и кажат онова, което са постигнали с труд над книгата.

Манастирското клепало вестява раждането на новия ден — 18 октомври 1954 и кани всички на Божествена служба. Оживяват спомените из семинарския живот: рамо до рамо със стари приятели и другари пеем на клироса и в

Особено той наблегна за предстоящата работа на всички свещенослужители в началото на просветната година. Потребно е всеки енорийски свещеник да си изработи план за цялостна духовна работа. Там пък, където дадена енория е засегната от сектантска пропаганда, наложително е свещеникът, не само да следи, но и да бележи в специална картотека растежа или намаляването на сектата. Ще се образуват и подвижни катедри в помощ на свещениците, в чиито енории има сектански гнезда;

б) На 14 септември биде свикана конференция на свещениците от Старозагорска духовна околия. Конференцията се председателствуваше от епархийския архиерей.

Негово Високопреосвещенство, в продължение на 4 часа, говори и изясни въпросите, засегнати в програмата на Св. Синод за религиозно-просветната работа на енорийското свещенство през настоящата църковно-просветна година.

В края всички свещеници от събранието, в израз на синовна благодарност за топлите отечески напътствени слова на епархийския архиерей, изпяха многолетствие.

Свещениците ободрени духом, с повишено настроение за жива пастирска работа напуснаха събранието;

в) На 15 септември Негово Високопреосвещенство откри в църковното здание при храма „Св. Троица", Стара Загора, 5-дневния опреснителен епархийски свещенически курс. „Инструктивен курс за свещеници-изповедници"—тъй определи архиереят в словото си след водосвета това начинание.

Митрополит Климент подчерта, че с особена радост, но също и с особена загриженост гледа на това епархийско дело. „Важен е тоя курс, защото въпросите, които ще се разглеждат тук, засягат интимната страна на човешката душа: греха в неговата многообразна проявената човешка душа от греха чрез таинството-ненатата човешка душа от греха чрез таинството изповед"... По-нататък дядо Климент с топъл бащински тон прикани отците курсисти за внимание в изслушване лекциите. Бяха призовани 30 свещеника на курса.

С благословение на архиерея, ръководител на курса, а същевременно и лектор бе протосингелът на св. митрополия Негово Всепреподобие иером. Панкратий.

За лектори в курса бяха призовани още архим. Сергий, прот. Андроник Федоров, свещеноиконом Александър Николов и прот. Ангел Дандов.

Много мисли бяха разменени между курсистите по време на разискванията, а също и по време на почивките за провежадне по жива пастирска работа.

В курса се разучиха под ръководството на прот. Христо п. Донев и религиозни песнички.

Сутрин и вечер в края на службите свещениците-курсисти изнасяха проповеди. А всеки ден, след вечеря, настъпваше един от най-красивите моменти в живота на курса: свещениците, влезли в божия дом, един след друг при трепкащата светлинка на вощеницата четяха молитвите на „Сон-грядущий" и каноните на Сладчайшия Иисуса и Пречистата Божия майка;

г) От 29 септември до 5 октомври с благословението на Негово Високопреосвещенство митрополит Климент се състоя втори епархийски курс. Тоя курс бе наречен „мисионерски". Курсът бе със задача да опресни знанията на енорийското свещенство по мисионерското дело; да посочи пътища и начини в борбата със сектантите у нас.

За лектори на тоя курс бяха призовани Негово Всепреподобие иером. Панкратий, Негово Високопреподобие архим. Методий, г. проф. Дим. Дюлгеров, свещеноиконом Алекс. Николов, прот. Иван Никитов, прот. Ангел Дандов, прот. Христо п. Динев и г. Недю Александров.

С особен интерес бяха изслушани всички лекции, а особено лекциите на гостите проф. Дим. Дюлгеров и архим. Методий.

На 5 октомври всички свещеници взеха молитвено участие в отслужване на панихидата над гроба на блаженопочиналия митрополит Павел.

След благодарствения молебен всички свещеници си заминаха по енориите с подсилена вяра и огън в душата си за жива пастирска работа

Прот. А. Д.

ИЗ ЖИВОТА НА СЛИВЕНСКА ЕПАРХИЯ. МИТРОПОЛИТ НИКОДИМ ИЗ БУРГАСКА ДУХОВНА ОКОЛИЯ. — I. Опреснителен свещенически курс в гр. Несебър. От 11 — 22 октомври т. г. в гр. Несебър се проведе опреснителен курс за свещениците от Бургаска духовна околия: първа смяна от 11 — 15 и втора от 18—22. В първата смяна, участвуваха 26, а във втората 19 души. Курсът се проведе в почивната станция на Свещеническия съюз. Ръководител на курса през цялото му времетраене бе Негово Високопреосвещенство Сливенският митрополит Никодим, подпомаган от протосингела си, архимандрит Методий. Просветната работа в курса изнесоха лекторите: архим. Методий, прот. Д. Йорданов, прот. Ив. Кондаков, прот. В. Кършев, прот. Ил. Янчев и свещениците: Св. Драгиев, Д. Жеков, и П. Памуков. Засегнати бяха изнесени с вещина и умение и събудиха жив интерес всред курсистите. Гост на курса беше и прот. Д. п. Василев, от Коларовград, с лекция върху своя проповеднически опит.

Ежедневната програма предвиждаше: св. Литургия с проповед и хорото пеене; 4 лекции — със разисквания и изказвания по тях; вечерня с проповед; спявки на епархийския диригент прот. Ив. Попов и др. Особено ценни бяха разискванията и изказванията във връзка със службите, проповедите и лекциите.

Ръководени от високо пастирско съзнание, всички курсисти показаха образцова дисциплина, точност, упорит труд и напрегнато внимание, като за 5 дена те обогатиха своя „духовен инструментарий“ с ценен теоретичен и практичен запас от знания за успешно справяне с трудностите на многостраното си велико и отговорно служение.

Положените проверочни изпити по време на курса, ако могат да се нарекат такива, служебните отечески събеседвания на митрополит Никодима с неговите свещеници, утвърдиха желанието във всички за непрекъсната самообразователна работа.

И двете смени завършиха с кратки, но високоназидателни архипастирски слова. Свещениците се завърнаха по местослуженията си с повишен дух и възгряни от жертвена готовност за усърдна работа на винограда Христов.

II. Църковни служби на митрополит Никодим. — По времето около и след курса митрополит Никодим е отслужил редица архиерейски служби в следните градове и села на Бургаска духовна околия.

1) На 17 октомври той е отслужил св. Литургия в гр. Айтос и отличил с офикия „протоиерей“ свещ. Ил. Янчев; 2) На 19 — деня на ап. Тома — Негово Високопреосвещенство е отслужил архиерейска св. литургия в гр. Несебър; 3) На 24 — св. Литургия в с. Бата, Поморийска околия; 4) На 24, след обед, е положил основния камък на новостроящата се църква в с. Страцин, Поморийско; 5) На 31 — св. Литургия в гр. Поморие и повишава в чин „протоиерей“ свещ. Любомир Иванов; 6) На 31, вечерта, отслужва архиерейско всенощно бдение в храма „Св. Иван Рилски“, гр. Бургас; 7) На 1 ноември отслужва архиерейска св. литургия по случай храмовия празник на същия храм.

Всички служби на митрополит Никодима са били масово посетени от християните в горните градове и села, пред които той е произнесъл архипастирски слова, приветсвия и речи.

Как да оценим всички тези прояви на духовния живот на Сливенска епархия, ако не като усърдна духовна есенна сеитба? След нея с увереност може да се очаква и богата жътва, за която се готвят „малкото“, но достойни работници-пастири от Бургаската духовна околия.

ИЗ НЕВРОКОПСКА ЕПАРХИЯ — На 26 септември т. г., в неделята пред Кръстовден, Негово Високопреосвещенство Неврокопският митрополит Пимен потегли за граничното село Ново Ходжово, Санданска околия. Тук, при чудно есенно време, сред много богомолци, кириархът освети новия храм „Св. Параскева“, Заслужава да бъде посочена за пример и подражание благородната и похвална енорийска дейност на тамошния свещеник Константин Петков, който, заедно с всички вярващи, посветиха много сили около въздигането и украсяването на храма. Високопреосвещеният Пимен извърши освещаването на храма в съборно съслужение с двадесет и четири души свещеници. Църковните настоятели, строителите и дошлите вярващи получиха голямо морално удовлетворение за положените усилия и жертви.

По време на службата, Негово Високопреосвещенство митрополит Пимен произнесе две изискани слова: 1) Значението на новия храм „Св. Параскева“; 2) Кръстоносение.

Във връзка с новия Божий дом дядо Пимен каза, че построяването му е скъп празник в Богодаруваната му епархия и че в него вярващите занапред винаги ще намерят и радост, и утеха, и благодатта на Господа Бога Иисуса Христа.

Второто слово — Кръстоносение — дядо Пимен разви, с всичката дълбочина на богословското си образование и с широтата на своята пастирска опитност, върху текста от Мат. 16:21: „Който иска да върви подир Мене, да се отрече от себе си, да вземе кръста си и да следва подир Мене“.

На 27 септември, Кръстовден, Негово Високопреосвещенство митрополит Пимен споходи село Катунци, Санданска духовна околия. На големия църковен празник, в съслужение с осем души свещеници, нарочно дошли от близките енории, бе извършена Божествена св. Литургия. По време на св. служба Високопреосвещеният кириарх отличи с офикия „протоиерей“ енорийския свещеник Павел Иванов, за отлична църковна и пастирска дейност. Пак по време на службата дядо Пимен произнесе слово за празника Кръстовден — голям празник на Православието.

На 31 октомври, в деня на св. апостол и евангелист Лука, след завръщането на българската църковна делегация от Румъния, възглавявана от Негово Светейшество патриарх Кирил, в която, като член, участвуваше и Негово Високопреосвещенство митрополит Пимен, в Благоевградската катедрална църква „Св. Богородица“ бе отслужена Божествена св. литургия, а подир нея и благодарствен молебен. Службата извърши Негово Високопреосвещенство дядо Пимен в съслужение със свещеници и диакон. След службата дядо Пимен предаде на вярващите от престолния си град благословението на св. Румънска православна църква, на нейния Светейший предстоятел патриарх Юстиниан, както и от светите мощи на св. Преподобна Петка Епиватска (българска), на св. мъченица Филотея, на св. Преподобни Димитрий Басарбовски и на св. Григорий Декаполит.

В сърдечна беседа с вярващите дядо Пимен разказа за братския, за редкия и задушевен прием, който бил указан на Негово Светейшество патриарх Кирил и придружаващите го български архиереи в братска Румъния по време на двадесетдневното им гостуване на Румънската православна църква. От първия до по-

следния ден на това знаменитателно по гостоприемствено посещение Българската църковна делегация се е радвала на безпределната любов, която се е леела и бликала в сърцата на досточтимите румънски домакини, начело с Негово Светейшество патриарх Юстиниан. Те още били под чудните и неизгладими за тях впечатления и спомени от интронизацията на Негово Светейшество патриарх Кирил, която стана миналата година в храма-паметник „Александър Невски", подробно отразени и описани във великолепната новоизлезла книга на румънски език от Овидиу Марина. Българската църковна делегация е посетила по-главните църкви в градовете Букурещ, Яш, Роман, Крайова, Курти де Аржиш (стара столица на Румъния) и прочутите манастири Антим, Нямц, Козия, в които имало от 100 до 200 души молебници и братство. Нашата църковна делегация е посетила и девическите манастири Агапия, близо до Нямца, Варатек, Бистрица, Хорез, в които пък имало от 200 до 530 монахини.

На 1 ноември, в деня на св. Иван Рилски, Негово Високопреосвещенство Неврокопският митрополит Пимен навести града Гоце Делчев. Той отслужи Божествена св. литургия в храма „Св. св. Кирил и Методий". По време на службата дядо Пимен говори пред богомолците на две теми: 1) Имаме си родни светци; 2) Значението на св. Иван Рилски, чиито мощи са в Рилския манастир, и българските светци, мощите на които са в св. Румънска православна църква.

С особено увелчение и с голяма любов дядо Пимен говори за чутвония рилски пустинножител св. Иван, който се смята за патрон на българския православен народ и който основа в недрата на Рила славната наша обител, която е пък от десет столетия сияен светилник на българското православие. Историята на Рилския манастир е преплетена с историята на българския народ, който дължи дълбока почит към великия преподобен рилски Чудотворец и винаги с трепет в боголюбивото свое сърце отива на поклонение към рилските предели.

На 2 и 3 ноември Негово Високопреосвещенство митрополит Пимен проведе няколко конференции със свещениците от Гоцеделчевската духовна околия. Със същите свещеници той проведе и насрочените проверочни изпити, които завършиха с много добър успех. От съвместната двудневна работа свещениците от Гоцеделчевска духовна околия запазиха в душата си прекрасен и скъп спомен. Свещениците отпътуваха за енориите си, ободрени за нова полезна дейност.

М. К.

ИЗ ПЕЧАТА

ОТГОВОР

на Правителството на Народна република България на нотата на Правителството на Съветския Съюз от 13 ноември 1954 година

В отговор на нотата на Правителството на Съветския съюз от 13 ноември 1954 година до Правителството на Народна република България за свикване съвещание на всички европейски държави и САЩ по въпроса за създаване на система за колективна безопасност в Европа Министерството на външните работи на Народна република България връчи на 15 ноември т. г. на Посолството на Съветския съюз в София нота със следното съдържание:

„Министерството на външните работи на Народна република България поднася своите почитания на Посолството на Съюза на съветските социалистически републики в Народна република България и по поръчение на своето правителство има чест да го помоли да предаде на Правителството на Съюза на съветските социалистически републики следното:

„Решенията на съвещанията на деветте държави в Лондон и Париж за превъоръжаване на Западна Германия и за въвличането ѝ в новосъздадената военна групировка в Западна Европа и в агресивния Атлантически блок представляват сериозна заплаха за мира в Европа. Осъществяването на тези решения ще направи невъзможно обединението на Германия на миролюбива и демократична основа, а противопоставянето на европейските народи едни на други ще усили напрежението в международните отношения и ще увеличи опасността от нова война в Европа.

„Лондонските и парижките решения предизвикват основателна тревога сред българския народ, който е дълбоко убеден, че образуването на единна, демократична и миролюбива германска държава и създаването на система за колективна безопасност в Европа е главното условие за запазване и укрепване мира в Европа и в света.

„Изхождайки от коренните интереси на българския народ, Правителството на Народна република България решително се обявява против лондонските и парижките решения. Вярно на своята последователна миролюбива политика, Правителството на Народна република България приема с готовност предложението на Правителството на Съюза на съветските социалистически републики, направено с нотата му от 13 ноември т. г., да се свика на 29 ноември 1954 год. в Москва или Париж съвещание на всички европейски държави, пожелали да вземат участие в него, а така също и САЩ, по въпроса за създаване на система за колективна сигурност в Европа и заявява, че ще участвува в него".

София, 15 ноември 1954 година.

(В. „Работническо дело", бр. 321 от 17. XI. 1954)

ИЗКАЗВАНЕ

на Крутицкия и Коломенски митрополит Николай на утринното заседание на 19 ноември т. г. на сесията на Световния съвет на мира в Стокхолм

Ние отново се събрахме заедно, събрахме се, за да разгледаме пречките, появили се на пътя към мир. Пределно ясен е особено сега, след нотата на Съветското правителство от 13 ноември, дълбокият смисъл на проблемата за общоевропейска безопасност, проблема, чието разрешаване би означавало разрешаване на германския въпрос. Не може да бъде оспорван и пътят, който може да доведе бързо до благоприятно разрешаване на тази важна задача, ако тя бъде правилно разбрана от всички европейски правителства и народи. След съвещанието в Берлин и в Женева, струва ми се, никой не трябва да се съмнява, че контактът между страните при мирното обсъждане на спорните проблеми, с други думи преговорите, могат да доведат не само до отслабване на международното напрежение, но и до такива значителни резултати като прекратяване на кръвопролитието в Индокитай.

Трагизмът на съвременната обстановка е в това, че въпреки стремежа на мнозинството от хората към мир и силата на доводите за мирното съвместно съществуване на народите, надпреварването във въоръжаването продължава, като заплашва човечеството с катастрофален взрив.

Не по-малко трагично е обстоятелството, че това надпреварване се мотивира с интересите на международния мир, въпреки че международният мир трябва да бъде основан на принципа на всеобщото разоръжаване.

След това ораторът напомни за обращението на конгреса на Световния съвет на църквите, който се състоя в Евансгън през август 1954. На него — отбеляза митрополит Николай — се говори за намерението „да се съдейства за установяване на нова духовна обстановка", за преодоляване на „недоверието и страха". В същото обращение се говори за това, което иска всеки честен човек на земното кълбо, без което не може да има мир на нашата планета и без което не може да се избегне военната катастрофа: „За забрана на всякакво оръжие за масово унищожение, включително на атомната и водородната бомба".

Сега — заяви в заключение митрополит Николай — моята страна призова народите на Европа да съчетаят изгодата от безопасността с доверието и сътрудничеството, което, отговаряйки на жизнените интереси на европейските страни, би могло да има решаващо значение за укрепването на общия мир. Голяма крачка, направена в тази насока, може да доведе до християнско доверие, ако всички християнски църкви от Запада единодушно с православните църкви и съвместно с всички миролюбиви хора на нашата земя се обявят в защита на делото, от чийто успех зависи благополучието на Европа и на цялото човечество (БТА).

(Същият вестник, бр. 325 от 21 с. м.)

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Патриаршеско посещение в Соф. дух . семинария — Черепиш. — На 27 ноември Негово Светейшество патриарх Кирил и синодалните митрополити са направили посещение на Софийската духовна семинария — Черепиш. Високите гости са били тържествено посрещнати от Преосвещения ректор епископ Тихон, учителската колегия и всички ученици. След кратка молитва в семинарския храм Негово Светейшество и синодалните архиереи са направили инспекционно посещение на класовете. Те са останали много доволни от метода на работа на учителите и са били възхитени от блестящите отговори на духовните питомци. Високите гости са посетили и църковно-певческия курс при Черепишкия манастир и са останали доволни от постиженията на курсистите. Негово Светейшество патриарх Кирил и синодалните митрополити са разгледали новостроящия се семинарски водопровод и са взели мерки за още по-голямото подобрение на битовите условия на семинаристите.

Това архипастирско посещение се е посрещнало с голяма радост от духовните питомци и ги е импулсирало за още по-усърдна и предана работа за полза на Църквата и отечеството.

Благодарност. — Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Неофит изказва най-сърдечната си благодарност към всички, които писмено или телеграфно са го поздравили по случай юбилейния му празник — 40 години църковно-просветно архиерейско служение, и с вседушевни отечески благословии молитвено им благопожелава крепко здраве, пълна радост и благополучие, на многая и многая лета!

Тържествена вечер по случай 5 години от смъртта на Елин Пелин. — По случай 5 години от смъртта на известния писател Елин Пелин Съюзът на българските писатели и Институтът за българска литература при Академията на науките уредиха на 3 декември, 7 ч. вечерта, в салона на БАН тържествена вечер, посветена на големия и любим български писател Елин Пелин. Бе изнесено трогателно слово от проф. Георги Цанев.

Роберт Шамбейрон гост на нашата страна. — Миналия месец гостува в нашата страна секретарят на Международния комитет за съдействие на развитието на международната търговия Роберт Шамбейрон. Последният посети Българския национален комитет на мира, където е водил разговор с видни деятели на мира в нашата страна.

Опазване на родните паметници на културата. — Тази година в нашата страна се проведе възстановителна работа за опазването на нашите архитектурни, исторически и културни паметници (църкви в по-голямата си част). В Несебър, Берковица, Търново, Копривщица, Елена и другаде са реставрирани множество паметници. Държавата е изразходвала една значителна сума от 3.000.000 лв. за целта.

Концерти на югославски артисти. — На 30 ноември и на 2 т. м. в зала „България" се състояха концерти на гостуващите у нас югославски артисти Олга Йованович — пианистка. Бранко Паявич — цигулар и Станое Янкович — баритон при операта в Белград.

2400 години от рождението на Аристофан. — По случай 2400 години от рождението на великия гръцки драматург Аристофан, Министерството на културата, Българската академия на науките и Комитетът за приятелство и културни връзки с чужбина уредиха на 29 ноември в 7 часа в зала „България" тържествено събрание. Доклад за живота и творчеството на Аристофан изнесе професор Христо Данов.

Из Духовната академия „Св. Климент Охридски. — Участниците в конкурса за доцент при катедрата по Църковно право в Духовната академия „Св. Климент Охридски", протоиерей Григорий п. Александров, свещеник Витан Кечев, протоиерей Кирил Велев и аспирантът при посочената катедра диакон Радко п. Тодоров, представиха своите хабилитационни работи в определения от Академическия съвет срок.

Като рецензенти Академическият съвет при Духовната академия е назначил академиците проф. протопресвитер д-р Стефан Цанков и проф. Иван Снегаров. Срокът за представянето на рецензията е 1 ноември 1955 година.

Поправка. — В бр. 34—38 от т. г. на вестника ни да се направят следните поправки: стр. 46 2 колона, ред 11 отгоре: **вместо** ученици на Раковски **да се чете** съученици; стр. 51, 2 колона, ред 3 отдолу: **вместо** латински език **да се чете** латиница; стр. 54, 2 колона, ред 9 отдолу: **вместо** вкупом дейно **да се чете** вкупом днес.

ВЪНШНИ НОВИНИ

Андрей Януариевич Вишински почина. — На 22 ноември т. г. в Ню-Йорк скоропостижно почина постоянният представител при ООН на СССР, депутат във Върховния съвет на СССР академик А. Я. Вишински.

През 1955 г. ще бъде свикан Световен конгрес на мира. — На 21 ноември Световният съвет на мира под председателството на Форбек (Норвегия) постанови решение за свикване на Световен конгрес на мира през първата половина на 1955 година.

Чехословашкият епископ Мирослав Новак — лауреат на Чехословашката награда за мира за 1954 година. — В голямата аула Каролина на Карловия университет в Прага са били тържествено предадени наградите на мира на видни дейци в световното движение за мир между народите. С тази награда е удостоен и епископът на Чехословашката църква Мирослав Новак — като виден представител на чехословашкото движение за мир.

Изложба „10 години НР България" в Палестина. — На 9 ноември в Иерусалим бе открита изложбата „10 години НР България" от кмета на Иерусалим г. Кариф. Последният приветствува горещо българския народ в лицето на българския пълномощен министър.

Седмица на българската наука в Румъния. — На 23 ноември в салона на Румънската академия на науките се състоя тържествено събрание по случай откриването на седмицата на българската наука, организирана от Академията на науките на РНР и Румънския институт за културни връзки с чужбина.

Съвещание на европейски страни за осигуряване на мира и безопасността в Европа. — На 29 ноември в Москва бе открито съвещанието на европейски страни за осигуряване на Европейската безопасност от ръководителя на Съветската делегация В. М. Молотов. На съвещанието вземат участие представителите на всички демократични страни. Китайската народна република е изпратила свой представител като наблюдател.

ОБЯВЛЕНИЯ

Изгубените кръщелни свидетелства на Петър Ников Стойков, от с. Железари, и Йордан Кирилов Митев, от с. Таймище, Омуртагско, да се считат невалидни. Издадени са дубликати

1—29 **Енорийски свещеник СТ. МИЛОШЕВ**

Обявление № 3347 от 30 ноември 1954 г. — Софийският епархийски духовен съд, с решение № 103 от 17 ноември 1954, осъди задочно на низвержение от духовен сан, без отлъчване от Църквата, бившия свещеник при столичния храм „Св. Николай Мирликийски", Васил Иванов Златарски.

Горното решение влиза в сила два месеци от публикуването му във в. „Църковен вестник", през което време осъденият може, ако пожелае, да го обжалва пред Св. Синод.

1—30 **Секретар на Софийската митрополия Г. ХРИСТОВ**

Чековата сметка № 280 на Синодалното издателство се закрива. За в бъдеще суми за издателството да се пращат с пощенски записи или внасят в БНБ по сметката на същото № 110/11 при БНБ 1, София.

ОБЯВЛЕНИЕ. — Църковното настоятелство при храма „св. Георги", в гр. Златица, обявява, че втората енория е вакантна. Желающите да я заемат трябва да имат семинарско или висше богословско образование. Кандидатът в едномесечен срок от публикацията да се яви в храма за опознаване.

1—28 **Председател на църковното настоятелство свещеник П. ЦАНЕВ**

15. Окръжно на Св. Синод на БПЦ № 3362—43 от 16 април до епархийските началства в страната: Неделя на всички български светии 26 9
16. Телеграма до Негово Светейшество патриарх Алексий от Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай щастливото му пребиваване в СССР и завръщане в България. . . . . 28—29 9
17. Телеграма до Негово Високопреосвещенство митрополит Григори от Негово Светейшество патриарх Кирил за братското гостоприемство, което му се оказа в Ленинград. . . . . 28—29 15
18. Телеграма до Негово Светейшество Мелхиседек, Католикос Патриарх на Грузинската църква от Негово Светейшество патриарх Кирил, за братското гостоприемство, което му се оказа в Тблиси 28—29 15
19. Телеграма до Господин Г. Карпов, Председател на Комитета по делата на Руската църква от Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай щастливото тринеделно гостуване в СССР. 28—29 15
20. Телеграма до Негово Високопреосвещенство митрополит Николай Крутицкий и Коломенски от Негово Светейшество патриарх Кирил, за братското гостоприемство, което му се оказа в Москва. . . . . 28—29 16
21. Телеграма до Негово Високопреосвещенство Архиепископ Филарет, в Рига, от Негово Светейшество патриарх Кирил, за братската любов с която го съпътствувал навред при гостуването му в СССР. . . . . 28—29 16
22. Телеграма до Негово Високопреосвещенство Архиепископ Стефан, в Харков, от Негово Светейшество патриарх Кирил, за братската любов, с която го съпътствувал навред при гостуването му в СССР . . . . 28—29 16
23. Министерски съвет. Извлечение от 11-то постановление на Министерския съвет от 22 януари 1954 година относно някои искания на Светия Синод на Българската православна църква. — За Дирекцията на изповеданията. — Препис-извлечение от ИПНС, бр. 9 (1954 г.) Относно производството и продажбата на свещи за църковна употреба, тамян, фитилца за кандила, брикети за кадене, както и църковните утвари и пр. . . . . 30—31 12—13
24. Окръжно № 8341—57 от 24 юли 1954 на Българската патриаршия, Св. Синод, до епархийските началства и другите църковни учреждения в страната, относно даденото изключително право на Св. Синод на Българската православна църква да произвежда и да продава по-важните видове предмети за църковна употреба, както и да определя и продажните им цени. . . . . 30—31 13—14
25. Наредба за вещевата и парична отчетност на църковните монополи. . . . . 30—31 14—17
26. Списък на църковните предмети, чиято продажба е изключително право на Св. Синод на Българската православна църква, съгласно 11-то постановление на Министерския съвет от 22. I. 1954 обнародвано в „ИПНС", бр. 9 от 29. I. 1954. . . . . 30—31 17—18
27. Наредба за надзора по запазването на изключителното право на Св. Синод на Българската православна църква да произвежда и продава предмети за църковна употреба и да определя цените им. . . . . 30—31 18
28. Телеграма до Господин Вълко Червенков, Председател на Министерския съвет от Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай десет години от „9 септември 1944". . . . . 32—33 18
29. Телеграма до Господин Михаил Кючуков, Председател на Комитета по въпросите на Българската православна църква и религиозните култове при Министерския съвет от Негово Светейшество патриарх Кирил, по случай десет години от „9 септември 1944". . . . . 32—33 18

Б. СЛОВА, РЕЧИ, ПРИВЕТСТВИЯ, ИЗКАЗВАНИЯ И ПРОПОВЕДИ

1. Моление на благодарността. Слово, произнесено от Негово Светейшество Кирил, Патриарх Български, по случай благодарствения молебен в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски", на 1 януари 1954 година. . . . . 1 1—2
2. Епископът като апостолски приемник. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил на 27 декември 1953 в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски" след ръкоположението в епископски чин на Негово Преосвещенство св. Траянополски епископ Симеон 5 3—4
3. Реч на Преосвещения Траянополски епископ Симеон, след хиротонията му в храма-паметник „Св. Александър Невски" на 27 декември 1953 година в отговор на приветственото слово на Негово Светейшество Българския патриарх Кирил. . . . . 5 5—7
4. Епископът, като воин и строител. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил на 1 януари 1954 в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски" при ръкополагането в епископски чин на Негово Преосвещенство св. Стобийския епископ Варлаам. . . . . 6 3—5
5. Слово, произнесено от Негово Преосвещенство Стобийския епископ Варлаам в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски" по случай хиротонията му на 1 януари 1954 . . . . 6 5—7
6. Заветни скрижали на епископския дълг. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил на 3 януари 1954 в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски" след ръкоположението в епископски чин на Негово Преосвещенство св. Макариополския епископ Николай. . . . . 7 3—5
7. Слово на Преосвещения Макариополски епископ Николай след хиротонията му в храма-паметник „Св. Александър Невски" на 3 януари 1954 година в от-

говор на приветственото слово на Негово Светейшество Българския патриарх Кирил . . . . . 7 5—7
8. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил в църквата „Св. св. Кирил и Методий", гр. София, след Св. Литургия, по случай освещаване св. Престол на северния олтар „Три светители" на 12 февруари 1954 (по стенограма). . . . 9 1—2
9. Пост с омито лице. (Слово за неделя Сиропостна). — Тод. . 9 4—6
10. Духът и силата на Православието. (По случай Неделя православна). — Д-р В. Ив. П. . 10 1—2
11. Да бдим върху себе си. — Архимандрит Стефан . . . . . 11 1—2
12. Небесното прощение. (Слово за Нед. 2 на Великия пост). — Тод. 11 5—8
13. На поклонение пред Светия Кръст. (Слово за Неделя Кръстопоклонна). — Тод. . . . 12 6—8
14. Благата небесна вест. (Слово за Благовещение). . . . . 13—14 7—9
15. Проповедите през Страстната седмица. — Тод. . . . . 15 4—7
16. Пасхалното тържество. (Слово за Великден). — Тод. . . . 16 7—8
17. Жени-мироносици. (Слово за Нед. на светите жени-мироносици). — Тод. . . . . 18 7—9
18. Чудото при Витезда. — Тод. 19 7—8
19. Слепецът от Силоам. — Тод. . 20 5—7
20. Вечният живот. — Тод. . . 21 1—2
21. Заветите на близкото църковно минало. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил в църквата „Св. Димитър", гр. Сливен, на 23 май 1954 година при първото патриаршеско посещение на Богохранимата Сливенска епархия. . 22—25 1—4
22. Дългът на Кирилометодиевите съграждани. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено след Божествена Литургия в църквата „Св. св. Кирил и Методий" в гр. Бургас на 24 май 1954 година, понеделник, Св. св. Кирил и Методий. (Стенограма). . . . . 22—25 4—6
23. Приветствено слово от Негово Високопреосвещенство св. Сливенския митрополит Господин Никодим към Негово Светейшество патриарх Кирил след Св. Литургия в катедралния храм „Св. Димитър", в гр. Сливен, на 24 май 1954 година, неделя 22—25 6—7
24. Приветствено слово от Негово Високопреподобие архимандрит Методий, Протосингел на Сливенската митрополия, произнесено в село Бинкос, при посрещането на Негово Светейшество патриарх Кирил (23. V. 1954). . 22—25 19—20
25. Приветствено слово от Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим към Негово Светейшество патриарх Кирил при посрещането му в гр. Сливен. . . . . 22—25 20
26. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при посрещането му в град Сливен . . . 22—25 20—21
27. Слово на Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралната сливенска църква „Св. Димитър" при поднасяне на дара-архиерейски одежди. . . . . 22—25 21
28. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в сливенската катедрална църква „Св. Димитър" при получаване на дара-архиерейски одежди . . . . 22—25 21—22
29. Реч на Негово Вивосопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим, произнесена на официалния обед в Сливенската митрополия. . . . . 22—25 22—23
30. Реч на Георги Андонов, Председател на Околийския народен съвет, произнесена на официалния обед в Сливенската митрополия. . . . . 22—25 23
31. Реч на Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесена на официалния обед в Сливенската митрополия. . . . . 22—25 23—24
32. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесена на официалния обед в Сливенската митрополия. . . . . 22—25 24
33. Приветствено слово на свещеник Иван Райчёв към Негово Светейшество патриарх Кирил, при посрещането му в град Айтос. 22—25 24
34. Приветствено слово на протоиерей Димитър Йорданов към Негово Светейшество патриарх Кирил, при посрещането му в град Бургас пред катедралната църква „Св. св. Кирил и Методий". . . . . 22—25 24—25
35. Приветствено слово на Господин Панайот Яръмов, председател на Окръжния народен съвет, към Негово Светейшество патриарх Кирил, при посрещането му в град Бургас. . . . . 22—25 25
36. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при посрещането му в град Бургас. . . 22—25 25—26
37. Слово на Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралната бургазка църква „Св. св. Кирил и Методий", при поднасянето на даровете-архиерейски жезъл и мантия. . . . . 22—25 27
38. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в бургазката катедрална църква „Св. св. Кирил и Методий", при получаването на даровете . . 22—25 27—28
39. Слово на Негово Високопреосвещенство Врачанския митрополит, Паисий, произнесено в бургаската катедрална църква „Св. св. Кирил и Методий", на 24 май 1954 г., с което, от името на Св. Синод, поздрави Негово Светейшество патриарх Кирил с именния му ден. . . . . 22—25 28—29
40. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в бургазката катедрална църква „Св. св. Кирил и Методий", с което благодари за поднесените му поздрави по случай именния му ден. . . . . 22—25 29
41. Слово на Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим, към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на град Бургас 22—25 29—30
42. Слово на Панайот Яръмов, Председател на Окръжния съвет на депутатите на трудещите се,

към Негово Светейшество Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на град Бургас. . . . . 22—25 30
43. Слово на д-р Никола Карамболов към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на град Бургас. . . 22—25 30
44. Слово на Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на град Бургас. . . . . 22—25 30—31
45. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на град Бургас. . . 22—25 31
46. Слово на свещеник Димитър Жеков от името на Бургаското околийско свещеническо братство към Негово Светейшество Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино в град Бургас. . . . . 22—25 31—32
47. Заключително слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Морското казино на гр. Бургас 22—25 32—33
48. Приветствено слово на свещеник Любомир Иванов към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено при посрещането му в град Поморие пред църквата „Рождество Христово", на 24 май 1954 година. . . . . 22—25 33—34
49. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Рождество Христово", в град Поморие, след тържественото му посрещане. . . . 22—25 34
50. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в несебърската църква „Св. Харалампий", на 25 май 1954 г. 22—25 34—35
51. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Св. Богородица" на Габровския Соколски манастир, на 25 май 1954 година. . . 22—25 35—36
52. Слово на Негово Високопреосвещенство Търновския митрополит Софроний към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Соколския манастир . . . . 22—25 36
53. Слово на Васил Славов произнесено на официалния обед в Соколския манастир . . . . 22—25 36—37
54. Слово на Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесено на официалния обед в Соколския манастир . . . . . 22—25 37
55. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в Соколския манастир. . . . . 22—25 37—38
56. Приветствено слово на прот. Пенко Георгиев, произнесено в Габрово, при посрещането на Негово Светейшество и Св. Синод. . . . . 22—25 38—39
57. Приветствено слово на г-н Максимов, произнесено в Габрово, при посрещането на Негово Светейшество патриарх Кирил . . 22—25 40
58. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при посрещането му в Габрово. . . . . 22—25 40—41
59. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Габрово, в църквата „Св. Богородица" . . . . . 22—25 41—42
60. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Габровския девически манастир „Св. Богородица". . . . . 22—25 42
61. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Троянския манастир, в църквата „Успение Богородично", на 27 май 1954 г. . . . . 22—25 42—43
62. Прослава на българските светии. — Слово от Негово Светейшество патриарх Кирил в столичната църква „Св. св. Седмочисленици" в неделята на всички български светии, 27 юни 1954 (стенограма). . . . . 27 1—4
63. Слово, произнесено от Негово Светейшество патриарх Кирил на 25 юли т. г. в църквата Св. Богородица („Троеручица") на Таганка в Москва (Българско подворие) . . . . . 28—29 1—2
64. Слово-отговор на Негово Светейшество патриарх Кирил след даряването му с икона от Негово Светейшество Московския и на цяла Русия патриарх Алексии. . . . . 28—29 3
65. Приветствено слово, отправено към Негово Светейшество патриарх Кирил от протоиерей Всеволод Шпиллер, служащ в храма „Св. Николай Чудотворец", който се намира в квартала „Кузнецах", при посещението на Негово Светейшество в същия храм. . . . . 28—29 3—4
66. Приветствено слово на Негово Светейшество Католикос-патриархът на цяла Грузия Мелхиседек към Негово Светейшество Българския патриарх Кирил, произнесено на края на всенощното бдение, отслужено на 31 юли т. г. в Сионския събор в гр. Тбилиси . . . . . 28—29 4—5
67. Слово-отговор на Негово Светейшество Католикос-патриарх на цяла Грузия Мелхиседек . 28—29 5—6
68. Изказвания на Негово Светейшество патриарх Кирил, предадени за отпечатване в „Журнал Московской патриархии" за неговите и на съпътниците му впечатления от посещението и пребиваването им в СССР като гости на Руската православна църква. . . . . 28—29 6—7
69. Слово за Рождество Пресвета Богородици. — Прин. . . 30—31 10—11
70. Светият кръст. — Тод. . . . 32—33 15—17
71. Дългът на призванието. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралния храм „Успение Богородично" в гр. Сталин на 19 септември 1954 г. след Св. Литургия по случай първото патриаршеско и синодално посещение на св. Варненска и Преславска епархия. . . . . 34—38 1—2
72. Радост в света. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в храма „Св. Три светители" в Коларовград след Св. Литургия на 21 септември 1954, по случай първото патриаршеско и синодално посещение на св. Варненска и Преславска

епархия . . . . . 34—38 3—5
73. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в град Толбухин на 23 септември 1954 при патриаршеското и синодално посещение на Варненска и Преславска епархия (Стенограма). . . . . 34—38 6—7
74. Слово на Негово Високопреосвещенство св. Варненски и Преславски митрополит Иосиф, произнесено на Св. Литургия в катедралния хра „Усп. Пр. Богородици" в гр. Сталин при посещението на Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод на 19 септември 1954 година . . 34—38 7—9
75. Изказване на Негово Високопреосвещенство Ловчанския митрополит Филарет, член на църковната делегация, която това лято, начело с Негово Светейшество патриарх Кирил, посети СССР и гостува на Руската православна църква, направено при напускане на Москва и СССР 34—38 9—10
76. Любов без предели. — Тод. . 34—38 25—26
77. Приветствено слово на свещеник Георги Овчаров, произнесено в село Антоново, при посрещането на Негово Светейшество патриарх Кирил, на 19 септември 1954 г. . . . . 34—38 28
78. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при посещението му в село Антоново. . . 34—38 28
79. Приветствено слово на протоиерей Васил Коев, произнесено в град Търговище, при посещението на Негово Светейшество патриарх Кирил. . . . . 34—38 29—30
80. Приветствено слово на Мария Стоянова, произнесено в град Търговище, при посещението на на Негово Светейшество патриарх Кирил . . . . . 34—38 30
81. Приветствено слово на Димитър п. Златанов, Председател на градския народен съвет, при посрещането на Негово Светейшество патриарх Кирил в град Търговище . . . . . 34—38 30
82. Приветствено слово на Цоню Кънчев, Секретар на Околийския комитет за защита на мира, при посрещането на патриарх Кирил в Търговище. . . . 34—38 31
83. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено при посрещането му в град Търговище. . . . . 34—38 31—32
84. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф, произнесено в град Сталин, в катедралната църква „Успение Богородично", при посрещането на Негово Светейшество патриарх Кирил на 19 септември 1954 година. . . . . 34—38 33
85. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в град Сталин, в катедралната църква „Успение Богородично", при посрещането му. . . . 34—38 33—34
86. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Варненски и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в град Сталин, в митрополитския дом на епархията. . . 34—38 35—36
87. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в град Сталин, в митрополитския дом на епархията. . . . . 34—38 36
88. Слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславския митрополит Йосиф, произнесено на приема в митрополитския дом, на 19 септември 1954 година. . . . . 34—38 36—37
89. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на приема в митрополитския дом на Варненската и Преславска епархия. . . . . 34—38 37
90. Реч на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф, произнесена на официалния обед в ресторант „Балкантурист" — град Сталин — към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод. . . . . 34—38 37
91. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесена в гр. Сталин, на официалния обед в ресторант „Балкантурист". . 34—38 37—38
92. Реч на г. Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесена на официалния обед в ресторант „Балкантурист", в град Сталин 34—38 38—39
93. Заключително слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в ресторант „Балкантурист", в град Сталин. . . . . 34—38 39
94. Приветствена реч на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславския митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил в град Нови пазар . . . . . 34—38 39
95. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в град Нови пазар. . . . . 34—38 39
96. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил в Коларовград на 20 септември 1954 година 34—38 40—41
97. Приветствено слово на г-н Съби Писков, Председател на Градския комитет за защита на мира, към Негово Светейшество патриарх Кирил, в Коларовград. . 34—38 41—42
98. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при посрещането му в Коларовград. . . . 34—38 42
99. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в храма „Св. Три Светители", в Коларовград. . . . . 34—38 43—44
100. Слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф, произнесено в храма „Св. Три Светители", в Коларовград, с което приветствува Негово Светейшество патриарх Кирил и придружаващите го архиереи по случай гостуването им в града. . . . . 34—38 44
101. Слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в ресторант „Балкантурист", в Коларовград, на 20 септември 1954 година. . 34—38 45—46
102. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в ресто-

рант „Балкантурист" в Коларовград. . . . . 34—38 46—47
103. Слово на г-н Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, на официалния обед в ресторант „Балкантурист" в Коларовград. . . . . 34—38 47
104. Слово на г-н Ангел Виденов, Председател на Околийския комитет за защита на мира, произнесено на официалния обед в ресторант „Балкантурист" в Коларовград. . . . . 34—38 47
105. Слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Преслав. . . . . 34—38 47—48
106. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил в Преслав 34—38 48—49
107. Слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф в Преслав. . . . . 34—38 49
108. Приветствено слово на свещеник Йордан Найденов към Негово Светейшество патриарх Кирил в Плиска. . . . . 34—38 50—51
109. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в Плиска. . 34—38 51
110. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Св. Георги", в град Толбухин . . . . . 34—38 52—53
111. Заключително слово на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф при посещението на Негово Светейшество патриарх Кирил в Толбухин. . . . 34—38 53
112. Реч на Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф към Негово Светейшество патриарх Кирил произнесена на прощалната вечеря в град Сталин, в ресторант „Балкантурист" на 23 септември 1954 година. 34—38 53—54
113. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесена на прощалната вечеря в град Сталин, в ресторант „Балкантурист". . . . . 34—38 54—55
114. По Иисусова дума. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралната църква „Св. Троица", в гр. Русе, на 10 октомври 1954 година, по случай първото патриаршеско и синодално посещение на Доростолочервенска епархия. . . . . 39—42 1—4
115. Слово, произнесено от Доростолския и Червенски митрополит Михаил в катедралната църква „Св. Троица" в Русе, след Св. Литургия на 10 октомври 1954 година по случай посещението на Негово Светейшество Българския патриарх Кирил със Св. Синод на Българската църква. . . . . 39—42 5—7
116. Приветствено слово на протиерей Димитър Механджиев към Негово Светейшество патриарх Кирил в град Бяла. . . . 39—42 15—16
117. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при пристигането му в град Бяла . . . 39—42 16—17
118. Приветствено слово на Стоянка Григорова от името на Комитета за мир в град Бяла към Негово Светейшество патриарх Кирил. 39—42 17
119. Приветствено слово на Цветана Пачелиева от името на православните християни в град Бяла към Негово Светейшество патриарх Кирил. . . . . 39—42 17
120. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в катедралния храм на град Русе, „Св. Троица", на 9 октомври 1954 година . . . . . 39—42 17—19
121. Приветствено слово на г-н Иван Каменов, от името на Окръжния, Околийския и Градски комитети за защита на мира към Негово Светейшество патриарх Кирил в град Русе . . . . 39—42 19
122. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралния храм на град Русе, „Св. Троица". . . . . 39—42 19—20
123. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралния храм на град Русе, „Св. Троица", след всенощно бдение. . . . . 39—42 20—21
124. Слово на Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил към благочестивите християни, дошли на молитвено общение в катедралния храм на град Русе, „Св. Троица", по случай посещението на Негово Светейшество патриарх Кирил . . . 39—42 22
125. Приветствено слово на свещеник Тихомир Капанджиев към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, по случай посещението им на русенската църква „Всех Светих", на 10 октомври 1954 година. . . 39—42 22
126. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в русенската църква „Всех Светих". . . . . 39—42 22—24
127. Приветствено слово на протоиерей Борис Минев към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, по случай посещението им на русенската църква „Св. Богородица". . . 39—42 24—25
128. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в русенската църква „Св. Богородица" . . 39—42 25—26
129. Реч на Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил, произнесена на официалния обед в ресторант „Дунав", по случай гостуването на Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, в Русе. . . 39—42 26—29
130. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесена на официалния обед в ресторант „Дунав", в Русе. . . 39—42 29
131. Реч на г-н Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесена на официалния обед в ресторант „Дунав", в Русе. . . . . 39—42 29—30
132. Реч на д-р Никола Ковачев, произнесена от името на Коми-

тета на мира в град Русе, на официалния обед в ресторант „Дунав", в Русе. . . . . 39—42 30—31
133. Реч на Негово Високопреосвещенство Олтенския митрополит Фирмилиян, произнесена на официалния обед в ресторант „Дунав", в Русе . . . . . 39—42 31—32
134. Реч на протоиерей Йордан Кръстев към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, по случай посещението им на русенската църква „Св. Петка". . . . . 39—42 32
135. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в русенската църква „Св. Петка". . . . . 39—42 32—34
136. Поздравително слово на Негово Високопреосвещенство Олтенския митрополит Фирмилиян, произнесено в русенската църква „Св. Петка". . . . . 39—42 34
137. Приветствено слово на свещеник Георги Георгиев към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, по случай посещението им на село Басарбово. . . . . 39—42 34
138. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, по случай посещението им на село Басарбово 39—42 34
139. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в село Басарбово. . . . . 39—42 35—36
140. Слово на Негово Преосвещенство Търговищенския епископ Антим в село Басарбово. . 39—42 36—37
141. Слово-поздравление на Христина Георгиева към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено от името на Християнското православно братство в село Басарбово. . . 39—42 37
142. Заключително слово на Негово Светейшество патриарх Кирил в село Басарбово. . . . . 39—42 37
143. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил към Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил, произнесено в салона на Русенската митрополия, на 11 октомври 1954 година . 39—42 37
144. Реч на Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил към Негово Светейшество Кирил, произнесена на приема в митрополията на 11 октомври 1954 година, с поднасяне на дар: иконостас. . . . . 39—42 38—40
145. Реч на Негово Светейшество патриарх Кирил към Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенски митрополит Михаил, произнесена на приема в митрополията. . . 39—42 40—42
146. Слово на Негово Високопреосвещенство Врачанския митрополит Паисий към членовете на Българската църковна делегация, начело с Негово Светейшество патриарх Кирил, при отпътуването й да гостува на Румънската православна църква, на 11 октомври 1954 година 39—42 42
147. Прощално слово на Негово Светейшество патриарх Кирил при отпътуването му с Българската църковна делегация да гостува на Румънската православна църква. . . . . 39—42 42
148. Честит юбилей. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралата на град Видин, „Св. Димитър" след св. съборна служба на 8 ноември 1954 година по случай първото патриаршеско посещение на Видинската епархия и честуване 40-годишния митрополитски юбилей на Негово Високопреосвещенство св. Видински митрополит господин Неофит. . . . . 45—49 1—5
149. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Успение Богородично" в град Лом на 9 ноември 1954 година по случай патриаршеското посещение на Видинската епархия (Стенограма) . 45—49 5—8
150. Четиридесет години изпълнявам архипастирски дълг, Юбилейна отчетна реч. — + Видински Неофит. . . . . 45—49 8—11
151. Приветствено слово на Негово Преосвещенство Проватския епископ Софроний към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Клисурския манастир „Св. св. Кирил и Методий", на 6 ноември 1954 г. 45—49 23—24
152. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил към Негово Преосвещенство Проватския епископ Софроний, произнесено в Клисурския манастир 45—49 24
153. Приветствено слово на свещеноиконом Рангел Герасимов към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в град Берковица, в църквата „Рождество Пресвета Богородици", на 7 ноември 1954 година. . . . . 45—49 24
154. Приветствено слово на г-н Димитър Първанов, Председател на Околийския комитет за мир в Берковица, към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, при посещението им на град Берковица. . . . 45—49 24
155. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Рождество Пресвета Богородици", в град Берковица. . . . . 45—49 25—26
156. Приветствено слово на свещеник Иван Флоров към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в град Белоградчик. . . . . 45—49 26—27
157. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в град Белоградчик по случай посещението му със Св. Синод на 7 ноември 1954 година. . 45—49 27
158. Приветствено слово на свещеноиконом Захари Живанов към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в катедралната църква на град Видин „Св. Димитър", на 7 ноември 1954 година. . 45—49 27
159. Приветствено слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в катедралната църква на град Видин, „Св. Димитър". 45—49 27—28
160. Приветствено слово на г-н Александър Паздерски, представи-

тел на Околийски съвет на Българо-руските дружества в град Видин, към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в катедралата на град Видин, „Св. Димитър". . . . . 45—49 28
161. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в катедралната църква на града Видин. . . . . 45—49 28—30
162. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, към Негово Светейшество и Св. Синод, произнесено на вечерята в Митрополитския дом в града Видин 45—49 30
163. Поздравително слово на Негово Светейшество патриарх Кирил към Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, произнесено на вечерята в Митрополитския дом в град Видин. . . . . 45—49 30
164. Слово-приветствие на Негово Преосвещенство Макариополския епископ Николай, Ректор на Духовната академия „Св. Климент Охридски", към Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, по случай юбилея му. . . . . 45—49 31—32
165. Слово-приветствие на Негово Преосвещенство Смоленския епископ Тихон, Ректор на Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски", към Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, по случай юбилея му. . . . 45—49 32—34
166. Слово-приветствие на стафрофорния свещеноиконом Иван Юлиев, Председател на Свещеническия съюз в България, към Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, по случай юбилея му 45—49 34
167. Слово-приветствие на Негово Преосвещенство Проватския еписко Софроний, Викарий на Видинската митрополия, към Негово Високопреосвещенство Видинскиям итрополит Неофит, по случай юбилея му. . 45—49 34—35
168 Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит към Негово Светейшество патриарх Кирил в отговор на приветствията по случай юбилея му. . . . . 45—49 35—36
169. Слово на Негово Преосвещенство Проватския епископ Софроний към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесена при поднасяне на подаръка от Видинския епархийски съвет-картината „Заминаването на екзарх Антим I от Видин за Цариград", от художника Борис Денев. . . . . 45—49 36
170. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил към Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит и Видинския епархийски съвет, с което благодари за подарената му картина. . . . . 45—49 37
171. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването му на 8 ноември 1954 година, в град Видин . . . 45—49 38
172. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването на митрополит Неофит, на 8 ноември 1954 година, в град Видин. . . . . 45—49 38—40
173. Слово на г-н Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването на митрополит Неофит, на 8 ноември 1954 г., в град Видин. . 45—49 40
174. Слово на г-н Емил Александров, представител на Околийския комитет за защита на мира, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването на митрополит Неофит, на 8 ноември 1954 г., в град Видин. . 45—49 40—41
175. Слово на Раймонд Коен, представител на Израелския духовен съвет във Видин, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването на митрополит Неофит, на 8 ноември 1954 г., в град Видин 45—49 41
176. Слово на Алия Шаров, представител на мюсюлманския духовен началник във Видин, произнесено на официалния обед в салона на „Балкантурист", при честуването на митрополит Неофит, на 8 ноември 1954 година, в град Видин. . . 45—49 41—42
177. Приветствено слово на свещеник Михаил Ковашки към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено във видинската църква „Св. Николай Чудотворец". . . . . 45—49 42
178. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено във видинската църква „Св. Николай Чудотворец". . . . 45—49 42
179. Приветствено слово на свещеник Александър Гоцев към Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено във Видинската църква „Св. Теодор Тирон". . . . . 45—49 42—43
180. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено във видинската църква „Св. Теодор Тирон". . . . . 45—49 43
181. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, прочетено от Негово Високопреосвещенство Врачанския митрополит Паисий, на Димитровден 1954 г., на прощалната вечеря в митрополитския дом във Видин. 45—49 43—45
182. Слово на Негово Високопреосвещенство Доростолский и Червенски митрополит Михаил, произнесено на Димитровден 1954 г.,на прощалната вечеря в митрополитския дом във Видин. . . . . 45—49 45
183. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, произнесено на Димитровден 1954 г., на прощалната вечеря в митрополитския дом във Видин. . . 45—49 45
184 Приветствено слово на протоиерей Марин Гинев към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в

град Лом, на 9 ноември 1954 година. . . . . 45—49 46—48

185. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в ломската църква „Успение Пресвета Богородици". . . . . 45—49 48

186. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит, произнесено след речта на Негово Светейшество патриарх Кирил в ломската църква „Св. Успение Пресвета Богородици". . . . . 45—49 48—49

187. Слово на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Неофит към Негово Светейшество патриарх Кирил, Св. Синод и гостите, произнесено на официалния обед в салоните на „Балкантурист", в град Лом, на 9 ноември 1954 г. 45—49 49—50

188. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено на официалния обед в салоните на „Балкантурист", в град Лом, на 9 ноември 1954 година. . 45—49 50—51

189. Слово на г-н Михаил Кючуков, Председател на Комитета на МС по въпросите на БПЦ и другите религиозни култове, произнесено на официалния обед в салоните на „Балкантурист", в град Лом, на 9 ноември 1954 година . . . . 45—49 51

190. Слово на г-н Никола Първанов, представител на Околийския комитет за защита на мира и на Околийския съвет на Българо-съветските дружества в град Лом, произнесено на официалния обед в салоните на „Балкантурист", в град Лом 45—49 51

191. Приветствено слово на свещеник Георги Тулов към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в църквата „Св. Георги" в село Расово, на 9 ноември 1954 г. 45—49 51

192. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в църквата „Св. Георги", в село Расово, на 9 ноември 1954 г. 45—49 52

193. Приветствено слово на свещеник Борис Гръмодолски към Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод, произнесено в Михайловград, на 9 ноември 1954 година. . . . . 45—49 52—54

194. Слово на Негово Светейшество патриарх Кирил, произнесено в Михайловград, на 9 ноември 1954 година. . . . . 45—49 54

щенство Врачанския митропо-

195. Реч на Негово Високопреосвелит Паисий, произнесено на 1 ноември 1954 година пред възпитаниците на Софийската духовна семинария в Черепиш 45—49 55—56

В. СТАТИИ

I. Научно-богословски, религиозно обществени, философски, етични и нравствени въпроси

1. Рождението на Иисуса Христа — рождение на любовта. — Проф. Хр. Н. Гяуров . . . 1 2—3
2. Св. първомъченик и архидякон Стефан. — Д-р В. Ив. П. . 1 3—4
3. Християнската ера. — Тодор Попов. 1 4
4. Тайната на Иисуса Христа. — Архимандрит Стефан 8 1-2
5. Духът и силата на Православието (По случай Неделя православна). — Д-р В. Ив. П. . . 10 1—2
6. Любовта към Бога — основна християнска добродетел. — Д-р Ив. Г. . . . . 10 3—4
7. Да бдим върху себе си. — Архимандрит Стефан. . . . . 11 1—2
8. Св. Четиридесет мъченици. 9 — 22 март). — Д-р В. Ив. П. . 12 4—6
9. Обаянието на Христа. — И. Г. П. 13—14 1—3
10. Заветът на Голготския страдалец. — Т. А. Тодоров. . . 15 2
11. Под сянката на Голготския кръст. (Размисъл върху нравствено-възпитателното значение на страданията). — Д-р И. Г. П. 15 2—4
12. Апостол Тома и Възкресението на Иисуса Христа. — Проф. Хр. Н. Гяуров. . . . . 16 2—3
13. Победата на Възкръсналия Христос. — Архимандрит Серафим 16 4
14. Неговият пример. — Протоиерей Илия п. Николов. . . . . 16 4—5
15. Победата. — Д. Пенов. . . 16 5—7
16. Радостта на Възкресението. — Архимандрит Григорий . . . 16 8—9
17. Христос и трудът. — Прот. М. п. Стефанов . . . . . 17 8—9
18. Трудът в живота и учението на Христа. — Д-р И. Г. П. . . 17 9—11
19. Съкровището на чистото сърце. — И. Г. П. . . . . 18 2—4
20. Мироносиците днес — Прот Йорд. Рашев. 18 9
21. Равноапостоли. — Прот. Д. Калев. 20 7
22. Празник в чест на всички български светии. — Архимандрит Стефан. . . . . 26 7—8
23. Изповед и опрощение. — Авторизиран превод от английски на Славчо Атанасов. . . . 30—31 5—6
24. На работа за една благоприятна Господня година. — Архимандрит Стефан . . . . . 32—33 1
25. Религия на любовта. — Протоиерей Методи п. Стефанов. . 32—33 1—3
26. Трудът основа на щастието. — Ив. Панчовски. . . . . 32—33 13—15

II. Борба за запазване и за укрепване на световния мир

1. В борба за единна и миролюбива Европа. — Агатоникийский епископ Иона. . . . . 15 1—2
2. Кант за мира. — Д-р Д. Пенов. 21 6—8
3. Борбата за мир — дълг на християните. — + Крутицкий и Коломенски митрополит Николай. 43—44 4—6

III. Сърдечни и духовно-културни връзки с другите православни църкви

1. Един бележит юбилей. (По случай 50 годишнината от архиерейското служене на Негово Светейшество Александър III, Патриарх на Антиохия и на целия Изток). — Архимандрит Стефан . . . . . 18 1—2
2. Църковен празник. (Към 300-годишнината на съединението на Украйна с Русия). — А. Антонов. (Из „Журнал Московской Патриархии") 1954 година, бр. 4, — Превел АРС. . . . . 21 8—9
3. Антиохийската патриаршия. (По случай 50-годишното архиерейско служение на Блаженейшия Антиохийски патриарх Алексан-

дър III). — Проф. Ив. Снегаров 26 3—7
4. Радостен факт. (По случай излизането на „Църковный вестник", орган на Полската православна църква). . . . . 26 8—9
5. Посещение на българска църковна делегация в СССР. (Впечатления по бележки на Негово Преосвещенство епископ Стефан, викарий на Пловдивската митрополия, и на свещеноиконом Иван Юлиев, Председател на Свещеническия съюз). . . . 28—29 7—14
6. Румънска църковна делегация в София и Рилския манастир. 28—29 14
7. Светли образи на руски иерарси. — + Кирил Патриарх Български . . . . . 43—44 2
8. Всеруският Патриарх Алексий. — Проф. Д. Дюлгеров. . . . 43—44 3—4
9. Незабравими дни, прекарани в светата Рус. — Врачанский Паисий. . . . . 43—44 7—8
10. Паметно гостуване. — Ловчанский митрополит Филарет . . 43—44 9—10
11. В името на укрепване църковните отношения. — Епископ Стефан. . . . . 43.44 10—11
12. Единство във вярата и в борбата за мир. — Свещеноиконом Ив. Юлиев. . . . . 43—44 11—12
13. Българският патриарх Кирил като писател-богослов. — Прот. Всев. Шпиллер. . . . . 43—44 12—14
14. Руското богословие. — Проф. д-р Илия К. Цоневски . . . 43—44 16—21
15. „Журнал Московской Патриархии". — Д-р Дим. Пенов. . . 43—44 21—23
16 Духовно-културни връзки между България и Русия, през XVII век. — Михаил Ковачев. . . 43—44 24

IV. Храм и богослужение

1. Богослужението през дните на светата Петдесетница. — Д-р В. Ив. П. . . . . 20 2—3
2. Общонародно църковно пеене. — + Ловчанский Филарет. . 43—44 14—15

V. Хиротонии. Биографии на нови епископи

1. Траянополски епископ Симеон. — Архимандрит Василий. . . 5 1—3
2. Стобийски епископ Варлаам. — Д-р Ив. Панчовски. . . . . 6 1—3
3. Макариополски епископ Николай. Архимандрит Василий. . . . 7 1—3

VI. Принос към размяна на пастирски опит

1. Предаване и обмяна на пастирски опит. — Прот. В. Николов. 30—31 6—8
2. Писма за опреснителния курс. — 1. Тревога; 2. Обезсърчаващо начало; 3. Непроменено положение; 4. Начало. — Ст. Везирев 30—31 8—9
3. Предаване и обмяна на пастирски опит. — Прот. В. Николов 32—33 3—6
4. Писма за опреснителния курс. (Продължение от бр. 30—31 от 16 септември 1954 година). — 5. Молебен; 6. Насърчение. — Ст. Везирев. . . . . 32—33 6—8

VII. Големи църковни и народни празници. Бележити годишнини. Църковно-обществени и просветни въпроси

1. Преглед на по-важните църковни събития из живота на Българската православна църква през изтеклата 1953 година. . . 2—4 24
2. Преглед на по-важните църковни събития из живота на Българската православна църква през изтеклата 1953 година. (Продължение от бр. 2—4 от 22 януари 1954). . . . . 5 7—8
3. Освобождението на България. — Йото Нитов. . . . . 9 2—3
4. За религиозността на Л. Каравелов. (По случай 75 години от смъртта му). — И. Николов. 11 2—3
5. Отзиви за възстановяването на Българската патриаршия. (Из чуждия печат). — Г. К. . . 13—14 3—6
6. Една година нововъзстановена Българска патриаршия. — + Видинский Неофит . . . . . 17 2—3
7. Негово Светейшество патриарх Кирил. (По случай навършване една година от избора му за Български патриарх. — Архимандрит Стефан . . . . . 17 3—5
8. Бележита годишнина. — Д-р Д. Пенов. . . . . 17 5—8
9. Априлската епопея.—Йото Нитов 18 6—7
10. Велик празник. (По случай деня на Св. св. Братя). — Архимандрит Стефан. 20 1
11. Една година от възстановяването на Българската патриаршия. — Симон Киринеец . . . . 21 2—6
12. Пример за подражание. — А. С. 28—29 15
13. Великата годишнина. — Агатоникийский епископ Иона . . 30—31 1
14. Антон П. Чехов. (По случай 50 години от смъртта му). — В. 32—33 8—10

VIII. Църковно-исторически и културни въпроси. Църковно-народни тържества в Сливенска, Варненска и Преславска, Доростолска и Червенска и Видинска епархии. Спомени, пътеписи, археология, библиография, литература и изложби

1. В манастиря. — п. Д. . . 1 5
2. Дванадесетгодишният Христос в храма. — Д-р В. Ив. Пандурски. . . . . 2 2—3
3. Стари църкви и манастири около Витоша. — Ив. Велков. . . 10 4
4. Значението на Атон в духовния живот на православния свят. — Доц. А. Иванов (Из „Журнал Московской Патриархии"). — Превел Архимандрит Стефан. 11 3—5
5. Атон. — Проф. М. Арнаудов. 12 1—4
6. Две художествени изложби. — К. Т. . . . . 13—14 6—7
7. Света гора Атонска, като средище на славянската култура. — Проф. Ив. Дуйчев . . . . 18 4—6
8. Археологически находки от София. — И. В. 18 10
9. Константин Иречек. — Проф. М. Арнаудов. . . . . 19 1—2
10. Патриарх Кирил като книжовник. — Д-р В. Сл. Киселков. 19 3—6
11. Света гора Атонска като средище на славянската култура. (Продължение от бр. 18 от 8 май 1954 година и край). — Проф. Ив. Дуйчев. . . . . 19 8—11
12. Константин Иречек. II. — Проф. М. Арнаудов. . . . . 20 3—5
13. Българската легенда за живота на двамата солунски братя. — Ал. Милев . . . . . 20 8—9
14. Църковни старини по долината на р. Струма. Исторически бележки. — Ив. Велков. . . . 21 9—11
15. Тържествена патриаршеска лития след народа. — Архимандрит Стефан. . . . . 22—25 7—11
16. Поглед към Сливенската епархия. — М. Ковачев. . . . 22—25 11—18
17. Църковни тържества в Сливенска и В. Търновска епархии. Па-

триаршески посещения на градовете Сливен, Бургас, Поморие, Несебър и Габрово (22—27 май 1954 година). — Г. К. . 22—25 19—43
18. Стародавната, Рецарска, нине Богохранима Видинска епархийска катедра. — Видински Неофит. . . . . 27 4—9
19. Дом-летовище на св. Пловдивска митрополия в с. Хисар, Левскиградско. . . . . 28—29 17
20. Причини за отпадане на Римокатолическата църква от Вселенското православие. (По случай 900 години от разделението на църквите). — Тодор Събев 30—31 1—5
21. Иваново. Загаснало културно огнище на средновековна България. — Ив. Д. . . . . 32—33 10—13
22. Една забележителна изложба. — И. Узунов. . . . . 32—33 17
23. Отново между народа. — Архимандрит Стефан. . . . . 34—38 10—15
24. Поглед към Варненскопреславската епархия. — Мих. Ковачев 34—38 15—24
25. Църковни тържества във Варненска и Преславска епархия. Патриаршески посещения в градовете Сталин, Коларовград, Толбухин, Търговище и Нови пазар. Сред развалините на Преслав, при Симеоновия дворец, Златната църква и манастира Патлейна. В древната столица Плиска. Мадарският конник. (18—26 септември 1954 година) — Г. К. . . . . 34—38 27—55
26. Патриаршески благослов на Доростолочервенска епархия. — Архимандрит Стефан — Симон Киренеец. . . . . 39—42 7—11
27. Исторически поглед към Доростолочервенска епархия. — Тодор Събев. . . . . 39—42 11—15
28. Патриаршеско посещение на Доростолочервенска епархия. Църковни тържества в Бяла, Русе и Басарбово. Поклонение на св. Димитър Басарбовски. Заминаване на Българската делегация за Народна република Румъния (9—11 октомври 1954 година). — Г. К. . . . . 39—42 15—42
29 Патриаршеско благословение на Видинска епархия и юбилейно честуване на нейния мастит предстоятел. — Архимандрит Стефан . . . . . 45—49 12—16
30. Духовният лик на митрополит Неофит. По случай четиридесетгодишното му архипастирско служение. — Петър п. Радославов, студент. . . . . 45—49 17—18
31. Поглед към Видинската епархия. — Михаил Ковачев. . . . 45—49 19—23
32. Подробна хроника на патриаршеското посещение във Видинска епархия. Църковни тържества в Клисурския манастир и градовете: Белоградчик, Берковица, Видин, Лом и Михайловград. Честуване 40-годишната митрополитска дейност на Негово Високопреосвещенство св. Видинския Неофит. (6—8 ноември 1954 година). — Г. К. . 45—49 23 23—54

IX. Поменик

1. Ромео Чолаков. 3 септември 1897 — 8 март 1953. — Хр. Гяуров. . . . . 9 6—7

Г. ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

1. Рождественско чудо (стих.) — Архимандрит Серафим . . 1 6
2. Нова година (стих.). — Марин Василев. 1 6
3. Тримата мъдреци (стих.). — Петър Хр. Кишмеров 1 6
4. Снежинки (стих.). — Борислав Бодър. 1 6
5. Изповед (стих.). — Симон Киринеец. 8 7
6. Осенени от кръста (разказ). — Симон Киринеец . . . . . 9 7—8
7. Душата ми (стих.). — Симеон Витанов. 9 8
8. Врабчета (стих.). — Архимандрит Серафим. 10 6
9. При Бога (стих.). — Добролюбов 10 6
10. Привечер (стих.). — Станимир Станев. 10 7
11. Разбит в скалата (сонат). — Стилиян Чилингиров . . . . 13—14 10
12. Псалом 1 (стих.). — Ст. Ваклинов 13—14 10
13. Пролетен нюанс (стих.). — Симон Киринеец . . . . . 13—14 10
14. Образи в синьо (стих.). — Борислав Борър . . . . . 13—14 10
15. Покайната чиста сълза (стих.). — Иеродякон Нестор . . . 13—14 10
16. Захарий — сирачето (разказ) П. Тодоров. . . . . 13—14 11—12
17. Живоносен източник.—М. п. Ив. 13—14 13—14
18. Силата на Разпнатия (разказ). — Йорд. п. Илиев. . . . . 15 8—10
19. Псалом (стих.).—Станимир Станев 15 10
20. Христос Възкресе! (стих.). — Петър Хр. Кишмеров 16 9
21. Великденска утрин (стих.). — Иерод. Нестор. 16 9
22. Когато камбаните пееха... (разказ). — Олга Димитрова Славкова. . . . . 16 9—10
23. Осанна. . . (разказ). — Тома Неверни. . . . . 16 11—12
24. Да пази Бог от голяма беда (приказка за всички). — Богдана и Венета Стайкови. . . 18 10—11
25. Легенда за Свети Атанас. — Г. Вишневски. . . . . 20 10—11
26. Христос чука (стих.). — Д. . 21 12
27. Все тя! (стих.). — Стефка Илиева 21 12
28. Местоимения (стих.). . . . 27 9
29. Зрънца на вярата (разказ). — Симон Киринеец. . . . . 28—29 19—20
30. Кандилцето (разказ). — Анастасия Делибалтова. . . . . 30—31 11—12
31. Пътят на Патриарха (есе). — Вз 39—42 43—44

Д. ВЯРА В ДЕЛА

1. Новозаветен свещеник. — Т. . 1 7

Е. ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

1. Пловдивска епархия 10 7
2. Търновска епархия. . . . . 10 7—8
3. Неврокопска епархия. . . . 10 8
4. Врачанска епархия 15 10
5. Свещеническа конференция в Разград. — п. Ив. . . . . 15 10—11
6. Неврокопска епархия. — П. К. 15 11—12
7. Пасхални служби и посещения на св. Врачанския митрополит Пансия . . . . . 26 9—11
8. Из В. Търновска епархия. . 26 11
9. Неврокопска епархия. Пасхални и други служби на св. Неврокопския митрополит Пимен.—П. К. 26 11—12
10. Неврокопска епархия. — М. К. 32—33 18—19
11. Една похвална инициатива на свещеник Енчо Дойчев (в Старозагорска епархия). . . . . 34—38 55—56
12. Видинска епархия. — И. Г. П. 39—42 45

13. Опреснителен курс в Доростолочервенска епархия. — Свещ. М. п. Ив. . . . . 39—42 46
14. Опреснителният свещенически курс в Пловдивската епархия. — Прот. Д. Г. . . . . 39—42 46
15. Из живота на Търновската епархия. — Иеродякон Нестор. . 39—42 46
16. Из живота на Великотърновската епархия. — Иеродякон Нестор. 45—49 58
17. Опреснителен курс и проверочни изпити в Ловчанска епархия. — Свещеник Христо Иванов . . 45—49 58—59
18. Из живота на Старозагорска епархия. — Прот. А. Д. . . . 45—49 59—60
19. Из живота на Сливенска епархия. Митрополит Никодим из Бургаска духовна околия. — 1. Опреснителен свещенически курс в гр. Несебър. — 2. Църковни служби на митрополит Никодим. . . . . 45—49 60—61
20. Из Неврокопска епархия.—М. К. 45—49 61—62

Ж. ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

1. Нашите светии. — Протоиерей Илия п. Николов . . . . 1 7—8
2. Из духовната академия „Св. Климент Охридски". Въвеждане в длъжност на новия ректор. . 7 7—8
3. Безпристрастна присъда (Из „Журнал Московской Патриархии", кн. 1 от 1954 г.) . . 13—14 14—15
4. Религиозни беседи в гр. Лом. — Прот. С. п. Димитров. . . 19 11
5. Из Духовната академия. — Г. Михайлов. . . . . 19 11—12
6. Гаврата е наказуема. — Д. Велев (в. „Отечествен фронт"), бр. 3028, от 27 май 1954). . . 21 11
7. Паметно честуване (Св. св. Кирил и Методий). — И. Николов 27 9—10
8. Посещението на Негово Светейшество патриарх Кирил в Москва и други градове на СССР, пребиваването му там и връщането му в Родината, отразени в нашата светска преса . . . 28—29 16—17
9. Среща на православни християнски братства. — Свещеник Атанас Попов. . . . . 28—29 17
10. Годишният акт на Духовната академия. — Симон Киринеец . 30—31 20—21
11. Годишният акт на Софийската духовна семинария в Черепиш. — И. В. . . . . 30—31 21
12. Опреснителен курс за свещениците от Софийската епархия . 30—31 21—22
13. Духовно братствено тържество. — Свещ. П. Памуков . . . 30—31 22
14. На едно мило и сърдечно тържество (На 1 ноември 1954 година в Софийската духовна семинария, Черепиш). — Архимандрит Стефан . . . . . 45—49 56—57
15. Тържествено свещеническо събрание (По случай 75 години на Софийското свещеническо братство „Св. Иван Рилски"). . . 45—49 57
16. На една околийска свещеническа конференция. — Архимандрит Стефан. . . . . 45—49 57—58
17. Честуване на Л. Каравелов в Духовната академия. — Н. . 11 8

З. НОВИ КНИГИ

1. Една нова прекрасна книга. — Д-р Т. п. Тодоров. . . . . 8 4—7
2. „Деяния на третия църковнонароден събор". 27 10
3. Нов Годишник на Духовната академия. (Том. III, за 1953 — 1954). 27 10
4. Професор Иван Снегаров: „Взаимоотношения Болгарской и Руской православных церквей до и после провозглашения схизмы (1872 год.)". Отделен отпечатък от Годишника на Духовната академия, София, т. II (XXVIII) — 1951/1952 година. И. Ш. (Из „Журнал Московской патриархии", кн. 4, 1954) . . . . 30—31 19—20
5. „Наръчник на мисионера", от Д. В. Дюлгеров и Ил. К. Цоневски, София, 1954, стр. 196, цена 9 лв. — Д-р Д. П. . . 30—31 20

И. ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

1. Заседания на Св. Синод. — Епископски хиротонии. — Ректор на Духовната академия. — На 8 декември 1954 година почина Ирина Д. Михайлова. — На 12 ноември 1953 година се е поминал в родния си град Разлог Спас Филимонов — адвокат . . . 1 8
2. Приключване заседанията на Св. Синод. — Негово Светейшество патриарх Кирил сърдечно благодари за поздравите по Рождество Христово 1954 г. — Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим благодари за поздравите по Коледа 1954 г. — Епископска хиротония (Макариополски Николай). 30-годишнината от смъртта на Ленин. — 75 години от смъртта на Любен Каравелов 5 8
3. Църковни служби на Негово Светейшество Патриарха . . . 6 7—8
4. На 17 януари 1954 г. митрополит Паисий е служил в храма на с. Моравица, Врачанско. — 105 години от рождението на Ботев. — 300 години братска дружба (Русия и Украйна). — Годишнина от смъртта на Васил Коларов. — Среща на завършили Бачковското свещеническо училище. — За официалните писма до Синодалното книгоиздателство и Синодалната свещоливница. — Починал на 25. XII. 1953 г. в Разград протоиерей Иван Рашков. — Поправка. 7 8
5. Освещаване на олтар („Три светители"). — Нов архимандрит (Йосиф). — Годишнина от обесването на Васил Левски. — Съобщение от Ректората на Духовната академия. 8 8
6. VI конгрес на БКП. — Нов редактор на „Църковен вестник" (Архимандрит Стефан). . . . 9 8
7. Съобщение за отчитане суми на Св. Синод в БНБ 10 8
8. Панихида и молебен по случай Освобождението на България. — Починал е на 15 февруари 1954 в Русе протоиерей Петко Тодоров Новаков. — Поправка. . 11 8
9. Скръбни: шест месеца от смъртта на баба Донка Николова. — На 9 март 1954 година почина Виргиния Александрова Милева. — На 11 март почина Дока Проф. протопрезвитер Ст. Цанкова. 12 8
10. Църковни служби на Негово Светейшество. — В Министерския съвет. Дирекцията на вероизповеданията се преустройва в Комитет при Министерския съвет

по въпросите на Българската православна църква и другите религиозни култове. — Благодарност от проф. протопрезвитер Ст. Цанков за съчувствието към починалата му съпруга. — Починал църковен деятел (Ив. Георгиев). — Към съобщението на Св. Синод за изпращане на суми в БНБ. — Годишнина от смъртта на Ромео Чолаков, преподавател в Софийската духовна семинария. . . . . 13—14 16

11. Църковни служби на Негово Светейшество 15 12

12. Църковни служби на Негово Светейшество. — На 13 април 1954 година замина за Виена Негово Високопреосвещенство Варненския и Преславски митрополит Йосиф. — Починал свещеник в София (Марин Ал. Геновски). 16 12

13. Портретът на Негово Светейшество патриарх Кирил от художничката Иванка Дичева. — Смъртта на академик Методий Попов. — Полският държавен ансамбъл за песни и танци „Мазовше". — Гостуване на Тодор Мазаров. — Културна спогодба между НР България и НР Албания. — Постановление за Втория петгодишен план. — Среща на семинаристи. — За синодалните летовища. 17 12

14. Негово Светейшество патриарх Кирил благодари за поздравите за Пасхата Господня (1954). — Служби на Негово Светейшество. — Конспективни записки за изпити на свещеници, препоръчва п. Дошо. 18 12

15. На 4 април 1954 г. Негово Високопреосвещенство Неврокопският митрополит Пимен посети с. Бъзгарчево, Благоевградско. — Важно предупреждение от редакцията на „Църковен вестник". — На 2 май 1954 година е починал в гр. Станке Димитров Владимир Икономов Шкутов. — Видни гости на страната ни от СССР. — Нови жилища за членове на ТКЗС в с. Травник, Балчишко. 19 12

16. Църковни служби и посещения на Негово Светейшество. — Молебен за Негово Светейшество в гр. Пловдив. — Скръбна вест: представил се о Господе Негово Блаженство Патриарха — Католикос на всички ерменци Георг Шести. — Похвално дело на семинаристи, съобщава Х. П. — Благодарност от адвокат Д. И. Шкутов. 20 12

17. Важно съобщение за църковните летовища. 21 12

18. Негово Светейшество патриарх Кирил благодари за поздравите, които е получил по случай навършване първата годишнина от възстановяването на Българската патриаршия. — Съобщение за увеличаване обема и тиража на „Църковен вестник". . . . . 22—25 44

19. Църковни служби на Негово Светейшество. — Златният епископски юбилей на Негово Светейшество Александър III, патриарх на Антиохия и на целия Изток. — Годишният акт на Софийската духовна семинария в Черепиш. — Духовен концерт. — Скръбни вести: починали свещеноиконом Петър Мартинов, от с. Гърло, Брезнишко и свещеник Тодор П. Михайлов, от с. Конско, Брезнишко. 26 12

20. Българска църковна делегация отпътува за Москва. — Панихида за екзарх Йосиф I. — Посещение на Негово Светейшество в гр. Копривщица. — На 6 юли 1954 г. се завърна от Виена митрополит Йосиф Варненски и Преславски. — Един отзив в чуждия печат за книгата на Негово Светейшество патриарх Кирил „Панарет, Митрополит Пловдивски", — Статия в „Журнал Московской Патриархии" по случай една година от възстановяването на Българската патриаршия. — Проведено състезание между дамски църковни хорове у нас. — Курс за църковни диригенти в гр. Русе. — Съобщение до завършилите Черепишкото свещеническо училище — първи випуск. — Починала на 2 юни 1954 г. Велика П. Колева. . 27 12

21. Завръщане на Българската църковна делегация от СССР. — Ценен дар за Негово Светейшество патриарх Кирил. — Църковни служби на Негово Светейшество патриарх Кирил. — Висши промени по ведомтвото на св. Църква. — Персонални промени по ведомството на св. Църква. — Преглед-състезание на братствените църковни хорове от Пловдивска епархия. . . . . 28—29 18

22. На 6 септември 1954 г. Негово Светейшество патриарх Кирил прие нови богослови. — На 5 септември 1954 г. в столицата се състоя пленум на Националния комитет за защита на мира. — На 3 септември 1954 г. се състоя тържествено събрание на свещениците от София и околията, по случай десетгодишнината на 9 септември. — Отпразнуване десетгодишнината на Деветосептемврийското въстание. — По решение на Св. Синод са отличени с нагръдни кръстове свещеноикономите Борис п. Атанасов и Матей Танчев. — „Записките" на свещениците Енчо п. Йорданов и Илия Бакалов няма да се отпечатат. — Скръбни: починал протоиерей Георги П. Георгиев, съобщава Т. Н. — Пловдив. — Излезе от печат том XI от съчиненията на Георги Димитров. — Загинал при злополука протоиерей Спас Мандулов. — Из Духовната академия. — асистентът В. Ив. Пандурски повишен в степен доцент. — Поправка. — Нови народни придобивки — содов завод „Карл Маркс". . . . . 30—31 22

23. Телеграми до Негово Светейшество патриарх Кирил от разни места и по разни случаи. — Посещение на Негово Светейшество патриарх Кирил и Св. Синод във Варненскопреславската епархия. — Митрополит Пимен благодари за поздравите по случай именния му ден. — Началото на новата учебна година в Духовната академия. — Опреснителен

му на 26 май 1954 година. . 22—25 39
9. Негово Светейшество Блаженейший Александър III. Патриарх на Антиохия и на целия Изток. 26 1
10. Негово Светейшество Българския патриарх Кирил, Негово Светейшество Московският и на цяла Русия патриарх Алексей и българските архиереи, прудружаващи патриарх Кирил, пред патриаршеската резиденция в Москва. . . . . 28—29 7
11. Негово Светейшество патриарх Кирил участвува в литията през време на Всенародното бдение в Тройцко-Сергиевската лавра при Москва. . . . . 28—29 8
12. Троицко-Сергиевската лавра при Москва. Множеството посетители-богомолци на лаврата получават благословение от Негово Светейшество патриарх Кирил. 28—29 9
13. Негово Светейшество патриарх Кирил наблюдава от една от терасите на Московския университет. . . . . 28—29 10
14. Негово Светейшество патриарх Кирил и българският архимандрит на служба в храма на Българското подворие в Москва 28—29 11
15. Негово Светейшество патриарх Кирил и придружаващите го български архиереи на път за Селскостопанската изложба в Москва . . . . . 28—29 12
16. Негово Светейшество патриарх Кирил и българските архиереи в един от щандовете на Селскостопанската изложба в Москва 28—29 13
17. Дом-летовище на св. Пловдивска митрополия в с. Хисар, Левскиградско. . . . . 28—29 17
18. Град Сталин. Негово Светейшество патриарх Кирил и българските архиереи на брега на Черно море. . . . . 34—38 33
19. Коларовград. Патриарх Кирил, Св. Синод и др. официални лица на специалната трибуна. Варненският и Преславски митрополит Йосиф произнася приветствено слово. . . . . 34—38 40
20. Град Коларовград. Вярващите застилят пътя на Негово Светейшество с цветя . . . . . 34—38 41
21. Град Коларовград. Децата очакват Българския патриарх и Св. Синод с любов и цветя. . . 34—38 43
22. Град Толбухин. Множество вярващи получават благословение от Негово Светейшество патриарх Кирил. . . . . 34—38 45
23. В Патлейна. . . . . 34—38 48
24. Град Търговище. Патриарх Кирил говори на народа. . . 34—38 50
25. Посрещане на Негово Светейшество патриарх Кирил в Русе. . 39—42 17
26. Негово Светейшество напуска храма „Успение Пресв. Богородици". Русе . . . . . 39—42 25
27. Негово Светейшество патриарх Кирил говори на официалния обед в ресторанта на хотел „Дунав", гр. Русе. . . . . 39—42 27
28. Негово Високопреосвещенство Олтенския митрополит Фирмилиян говори на обеда в ресторанта на хотел „Дунав", гр. Русе. 39—42 31
29. Московският и на цяла Русия патриарх Алексий. . . . . 43—44 1
30. Българската църковна делегация заедно с Негово Светейшество Всеруския патриарх Алексий и митрополита на Прага и Чехословакия Елефтерий. . . . 43—44 7
31. Общ вид на Троицесергиевската лавра. . . . . 43—44 9
32. Българската църковна делегация начело с Негово Светейшество току що стъпила отново на родна земя. . . . . 43—44 11
33. Негово Светейшество патриарх Кирил напуска храма „Св. Великом. Димитрий", Видин, след честуването юбилея на Видинския Неофит. . . . . 45—49 31
34. Фото-репрудукция на картината, подарена на Негово Светейшество от Видинския епархийски съвет. Картината показва изпращането от Видин за Цариград на митрополита Антима след избирането му за Екзарх Български. . . . . 45—49 37
35. Клирът и народът в град Лом, начело с архиерейския наместник прот. Марин Гинев, очакват пристигането на Негово Светейшество. . . . . 45—49 47
36. Клирът и вярващите в град Михайловград поднасят на Негово Светейшество хляб и сол при пристигането му за благословение. . . . . 45—49 52

Н. ВЪЗПРОИЗВОДИ НА НОТИ

1. Кантата в чест на Негово Светейшество Българския патриарх Кирил. — Текст: Станислав Валканов. Музика: Никола Преображенски. . . . . 39—42 39

О. ОБЯВЛЕНИЯ

Брой: 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 27, 28—29, 30—31, 39—42, 45—49.

Съставил: **М. Ковачев**